

popüler kültür **ESMER**

SAYI: 19 / TEMMUZ 2006 / FİYATI: 3 YTL (KDV DAHİL/ Kıbrıs Fiyatı: 2 YTL)

**ESMER KIZLARI
ALTIN GÜNÜ
YAPTI!**

**BİZ KOŞUYU
KAYBETTİKTEN SONRA DA
KOŞAN ATLARIZ!**

ce İsmail

Seni yeneceğim İstanbul!

Beyazıt meydanındaki İstanbul Üniversitesi'ni buldum. İmtihana girdim, tıp fakültesi öğrencisi oldum. Önce karnımı doyuracak bir iş, kalacağım bir yer gerek derken günler geçti. İş de, yeri de buldum. Her Pazar günü Sarayburnu'nda zokayla, iri mi iri palamutlar yakalar, günlerce onları yerdim. Bir Pazar balık tuttuğum yere yakın korkunç bir kalabalık birikti. Denizden bir gencin cesetini çıkardılar. Annesi yaşlı bir köylüydü. Hem ağlıyor hem haykırıyor, ağıt yakıyordu. 'Oğlumu İstanbul yuttu.' O zamanlar insanlar boğaz köprülerinde değil, Sarayburnu'nda intihar ederdi. O garip, zavallı anneciğin sesi günlerce kulaklarımda kaldı. 'Oğlumu İstanbul yuttu.' Ama beni yutmayacaktı. Bir gece koyu karanlıklar içinde korkunç öfkeli, zalim rüyalar görerek uyuyan İstanbul'a haykırdım: 'Beni yutamayacaksın, sana yenilmeyeceğim.' Öyle zorluklar, acılar içindeyim ki! Yıllar sonra, Yıkılmayan Adam filmine aynı o umutsuz isyan dolu geceyi koydum. 'Yıkılmadım İstanbul, ayaktayım.' Aynı sahneyi önce Ferdi Tayfur bir filmde kullandı. Ardından Orhan Gencebay, derken İbrahim Tatlıses 'o kutsal isyanı' arabeskleştirdi. (...) Güvercin külü rengi bir pus yolcu vapuruna abandı. Her şey 'eski bir hayal' gibi gerilerde kaldı. Uzaklardan bir çocuk sesi geliyor. 'Yıkılmadım İstanbul, ayaktayım.'

[cüneytarkın]

Diyarbakır için MASAL

O RADA, gidip de durduğum ilk yerde, bir ülke buldu kendine, kesilmiş bir dal gibi sürüklenen yalnızlığım. Bir avuç taştan, uçsuz bucaksız bir kent kurdu.

Irmağın bıraktığı yöne doğru gittim, gittim ve durdum. Durduğum ilk yerde, toprağa bakmayı öğrendim, tohumların sabrı ve başakların çılgın cesaretiyle... Orada eğilip çok eski tanrıların

elinden efsanelerle beslendim, sınırsız acılar topladım kır çiçeklerinin arasından, çelenkler ördüm dikenli tellere takılmış güvercinlerin tüylerinden... Kırık taşların arasında dolaştım, kanayan yaraların, yıkıntular arasındaki sönmemiş alevlerin, yanmış düşlerle nesnelere... Gündoğumundan önce gömülen ölülerin ezgilerini

dinledim, çoban kadınların ağıtlarını, toprağa simsiyah kanla işlenmiş öykülerini insanların... Orada, kaybedecek hiçbir şeyi kalmayanların arasında, ölümün bile yenik düşebileceğini öğrendim. Kentin surlarında ırmağa bakan, solgun yüzlü bir çocuğa rastladım, benimkinden daha ağır bir dünyayı taşıdığı gülümseyen, gümüş rengi gözlerinde. Görkemli rüzgârların ortasında eğilmiş, ölü kuşların ezgilerini topluyordu taşlar arasından, yaylım ateşiyle delik deşik edilmiş düşleri, geleceğin altın rengi, kül rengi gündoğumlarını...

Herşeyi sürükleyip götüren ırmak, beni orada, onun bomboş ellerinde bıraktı. Saat başı vurulan uçsuz bucaksız yüreğinde... Gidersin, gidersin ve durursun. İlk kez bir çocuğun gözyaşlarıyla ağlarsın. Seni gözbebeklerinde tutan, hiç bırakmayan bir ülkede... Bir yürek dolusu taştan kurulmuştur senin ülken.

Senin, benim, herkesin.

A. Erdoğdu

[aslıerdoğdu]

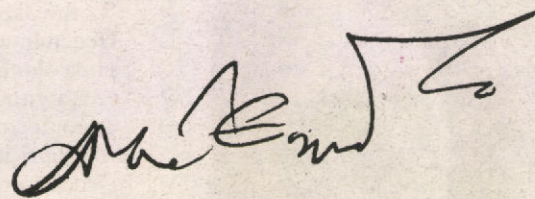

Hiçlik

Un ve elek...
Hepsi bu -niye anlamıyorsun?
Benim hayatla aramdaki ilişki
İşte bu kadar
İşte o kadar

Kör kalbim
Aç kendini
Onların göreceği aynaya kadar

Kimse onlar...
Açtım kapıyı baktım ki...
Yoklar!

ahmeterhan

İCLAL AYDIN hayatını dinlerken, Picasso'nun "Renklerin gerçek rengi ancak beyaz bir zeminde ortaya çıkar" sözünü anımsadım. Ne de olsa yaşadığımız coğrafya beyaz bir zemin olmaktan uzak bırakıldığından, üzerinde yaşayan insanların gerçek renklerini görebilmek yoğun çaba gerektiriyordu. İclal Aydın için ise bunu yapmak zorunluymuştu. Çünkü kalabalıklar onu televizyonla tanımış, yazı dünyası toplist olmasını tartışma konusu yapmış medya ise hayatını didikleyp durmuştu.

Oysaki her birey gibi yoğun çelişkilerle örülmüş bir hayata doğmuştu. Toprak reformuyla toprakları elinden alınırken Türkçe bilmedikleri için başlarına geleni anlamakta zorluk çeken zengin güçlü bir aşiretin üçüncü kuşak mensubuyken bir gün eline "Türkçeyi en iyi konuşan" ödülü tutuşturulmuştu. Üstelik bu ödül bir zamanlar yoksul bırakılmış, anadilinden utandırılmış Kürt bir babaannenin bir ağıl dolusu geçisini kurban vermesine vesile olmuştu.

Anne ve babamın memuriyeti nedeniyle Nevşehir'de doğdum. Babam Elazığ Karakoçanlı Kürt bir ailenin evladı. Köyümüzün Türkçe adı Demirdelen, eski adı Kafan. Babamlar kız alıp vermek sebebiyle çok geniş bir sülale. Birkaç kol olan bir aşiret: Şadiyan aşiretinin Okçuyan koluna kadar uzanıyor. Toprak reformu sonrası sıkıntılar yaşamış bir aile. Köyler sahibiyken, sadece yaşayabilecekleri kadar toprakla kalmışlar ve Türkçe bilmedikleri için başlarına geleni algılamakta güçlük çekmişler. O yüzden bizim düzgün Türkçe konuşmamız çok önemliydi babaannem için. Ve babaannemin isteğiyle hiç Kürtçe bilmiyorum. Alevi olduğumuzu biliyorum ama babaannem Sünni olduğumuzu söylüyordu. Amcalarım da bu konuda uzlaşmazlar.

Korkunun temellendirdiği bir yaşam biçimine evrilmişti zaman. Yaşamın bedeli dillerinden, inançlarından vazgeçmekten, onlara benzemekten geçiyordu.

Ben kızımın babaanneme benzemesini çok istedim ve kızım babaanneme benziyor. Babaannem sarışın bir Kürttü. Kırılgan ama güçlü bir kadındı. Batıda doğan torunları için tek isteği okumalarıydı. Babaannem hayatımızı belirleyen bir kadındır. Babaannem biz torunları doğduktan sonra bizi anlayabilmek için Türkçe öğrendi. Altmış yedi yaşında okuma yazmayı söktü. O coğrafyadaki her kadının kaderine düşen acılar babaannemin yaşamına ziyadesiyle düşmüştür. Azınlık olarak isimlendirilmenin acısını yaşamında somut örneklerle yaşamış bir kadın. Yedi oğlunu ve iki kızını yoksulluğa rağmen okutmuş. Amcalarımın ve halalarının hepsi lise mezundur. 1950'lerde bunun farkına varıp çocuklarını okutmak, mücadele etmek bence çok önemli. O coğrafyadaki herkes gibi yoksullukla mücadele etmiş. Mesela dokuz çocuğa dört çift ayakkabı alınabiliyormuş. Yalnız kızlar şanslıymış, İkişi bir çift kullanıyormuş. Ayakkabıları eskimesin diye ayakkabıları cebinde okula giden biri benim babam. O yüzden okumak ve öğrenmek çok önemli olmuş onlar için.

Kınama hallerimi açık tut yollarımı

"Türkiye'nin en zengin kadınıyım. Çünkü yapmak istemediğim hiçbir işi yapmıyorum. Bu ülke koşullarında gerçek zenginliğin bu olduğunu düşünüyorum."

Yıllar sonra bir televizyon programında torunu İclal'in elinde tuttuğu ödülün ne olduğunu soracaktır babaanne.

Babam, "Anne, torunun o kadar güzel Türkçe konuşmuş ki, üniversiteliler ona ödül vermişler" deyince babaannem ağılda ne kadar keçi varsa kestirmiş, tüm köylülere yemek yapıp vermiş. İlk kitabımı gördüğünde kitabı eline alıp uzun uzun inceleyip "Türkçe mi bu?" diye sormuştu. "Evet, ben yazdım" deyince öpüp alınca koymuştu. Biz torunları babaannemi mutlu ettik. Hayatında bir sürü alacağı vardı. Alacaklarından bir tanesini ona verdiğimi düşünüyorum. Ölümünden birkaç gün sonra bir kızım olduğum öğrendim.

Memleketi Karakoçan'ı "Kürt, Alevi, Zaza karışımının en fazla bulunduğu yer olduğundan çok kederli bir coğrafyadır" diyerek tanımlayan İclal Aydın aile geçmişini araştırmaya

reyhanalaççicek
reyhancicek@esmerdergisi.com

kararlıymış.

Demek ki aileler çocukları yaşasın diye dini inançlarını bile gözden çıkarabiliyorlarmış. Bu yüzden babaanneme çok saygı duyuyorum. Belki inançlarından vazgeçti ama bizi en iyi şekilde yetiştirmeyi tüm çabası. Bundan sonra yazmak için kafamı patlatacağım iş kendi ailemle ilgili bilinmeyenleri bulmak, bilinmesini istediklerini anlatmak olacak. Bu hikaye bilinsin isterim. "Böyle bir zenginlik, böyle bir aileniz var. Bunu araştırmak ve yazmak bir kere ödevin olmalı, özellikle babaannen için bir ödev olmalı" diyerek buna biraz da sevgili Tuna Kiremitçi vesile oldu. Sonuçta "tarih" diye bildiklerimiz anlatım ve yorum katılarak bize kadar ulaşmış bilgilerdir. O yüzden inanç başka şey, bilim başka diyorum... Öte yandan düşünüyorum da, gerçeği duymak kaç kişinin işine gelir ki...

Büyükbaba'ya gelince; o, topraklarını elinden alanlarla hesaplaşmasını sürdürmektedir hâlâ.

Büyükbabam çok komik adamdır. Dedemin yaşını bilmiyoruz ama 106 yaşında olduğunu tahmin ediyoruz. Birkaç savaşa gittiğini anlatıyor ama hangisi olduğunu hatırlamıyor. Sonuçta geçen yüzyılın içindeki bütün savaşlar olabilir. Dedemin ne kardeşle ne de amca çocuklarıyla hesaplaşması bitmedi. Ellerinde kalmış bir avuç toprağı da kendi aralarında paylaşamamışlar. Hâlâ geceleri elinde fenerle yatağın altına girip mahkeme kuruyor. Onun bu toprak sevgisini

mal sahibi olmakla değil, bir yere ait olmak ve toprakla büyümüş olmakla açıklıyorum ancak. Yaşamı boyunca toprak için o kadar çok kavga etmiş ki, hayatla hiçbir mantıklı ilişkisi kalmadığı halde geceleri fenerle yatağa girip kendince hakını arıyor.

Anne ise İç Anadolu Bölgesi'nden İhlara Vadisi'ne yerleşmiş Çerkez Türkmen karışımı bir aileden. Anne de baba gibi dokuz kardeştir. Biri Elazığ'dan çıkıp gelir bir diğeri Nevşehir'den, Niğde'nin Koçaş ilçesinde bulunan bir yatılı okulda buluşurlar.

Annemler de tam muhafazakâr. İç Anadolu'ya yerleşmiş ve asimile olmuşlar. Annem Çerkezce bilmez mesela. Yatılıda babam sınıf başkanı, annem de ufak tefek küçük bir kız çocuğu... Babam konuşanlar listesinde devamlı annemi kayırıyor. Bu kayırma yıllar boyu devam ediyor. Sonra lisede ayrılıyorlar. Kızlar Kız Meslek Liseleri'ne, erkekler ise Ziraat Liselerine. Annem ve babam evleniyorlar ailelerin karşı çıkmasına rağmen. Annem o sıra 19 yaşında, babam ise 20. Düğün yapmadan nikâhtan dünya evine giriyorlar.

Annesi baba tarafına girmiş ilk yabancı gelin, baba ise bir İç Anadolu aileye girmiş ilk Kürt erkektir. Karşı çıkanlara rağmen sevinen babaanne... Şehirli gelin aldık diye sevinirken babaanne köylü kızı aldıklarını öğreniyor, gelin geldiği ilk gün şalvarı bacaklarına çekip ekmek

Kız kardeşi Hilal, annesi Yücel ve İclal Aydın...

Yedinci yaş gününde babası Vecdi Aydın ile...

Ankara'da Lise yılları... Soldan en baştaki...

pişirmeye başlayınca...

Annem o sıra meslek içi eğitmen, ev ekonomisi memuru olarak çalışıyor. Babam köylerde ziraatçılık ve toprak üzerine köylüyü eğitirken, annem köylü ve çiftçi kadınına doğum kontrolden yemek pişirmeye, konserve yapımından çocuk bakımına kadar her şeyi öğretiyor. Mütahiş idealist bir çift ve aynı zamanda romantikler. Birlikte gezdikleri köylerde biri konserve yaparken diğeri aşlamayı gösterirdi.

Bir zamanlar ay kıskanır da nazarı değer diye güzellerin yüzüne is sürerlermiş ya; yaz tatillerini babasının köyünde geçiren Aydın da alında ocak karasıyla dolaşanlardanmış.

Bizim oraların deyimiyle üskürü isini babaannem sürerdi ben yıkarım. Her yaz tatili köydeydik. O sıra Ankara'da ikamet ediyoruz. Benim için çok renkli bir dönemdi. Çok güzel bir mahalle hayatının içinde büyüdüm. Evde gördüğüm ilk şey kitap okumaktı. Okuduğumuz gazete yüzünden aldığımız tehditleri, babamın direnişini hatırlıyorum. Ülkücü bir mahallede oturmamıza karşın babam Cumhuriyet gazetesini kapımıza bırakırdı. Şimdi ne cesaret diye düşünüyorum. Ama mahallede çok sevirdi babam. Derviş gibi adamdı. Yetmişli yılların sonundaki siyasi çalkalanmanın evimizin içindeki yansımaları başladı.

Anne ve babanın inandıkları siyasi düşünce 12 Eylül'den daha önce almıştır darbesini. Başlayan fikir ayrılıkları bir aşk masalının da hazin sonunu hazırlar.

Annem ile babam aynı örgütün içinde olmalarına rağmen anlaşmazlığa düştüler. Dev-Yolcuydular. Örgütlerinde yavaş yavaş kopmalar başlamıştı. Sonra bir sabah uyanık ki darbe olmuş. Babam istifa edip yurtdışına gitmeye karar verdi. Babamın arama durumu yoktu ama özel ilişkileri, ortamın belirsizliği gitmesini zorunlu kıldı. Çok güzel bir çöl yeşillendirme projesi alıp Libya'ya gitti. Ben o sıra dokuz yaşındayım ve hayatımdaki ilk büyük özlemi yaşıyorum... Annem ve babam ilk ayrılık işaretlerini vermeye başlamıştı. Ve Türkiye'de her şey değişmişti, düzen değişmişti. Annem daha uzlaşmacıydı ama babam olanlardan nefret ediyordu, reddediyordu. Babam ithal peynirler bile görmek istemiyordu, çok sinirleniyordu. Dejenerasyonu hissediyordu. Bugünü görüyordu. Babama çok üzülürüm, çünkü uğruna

savaş verdiği herşeyin yıkıldığını gördü. Herşeyin; bir aşkın, bir siyasi düşüncenin, bir sistemin... Heykeller kırılırken babam hüngür hüngür ağladı. Annem hayata uyum sağlarken iyice koştular. "Sen olmazsan biz bu evliliği çoktan bitirdik" cümlesi bir çocuk için çok zordur. Hiçbir çocuk bunu hak etmiyor, benim çocuğum da dâhil olmak üzere. On iki yaşımdayken ayrılmaya karar verdiler. O kurumun bozulmaması adına son derece mutsuz bir ilişki götürüyorlardı. "Sizin mutsuzluğunuzun yükünü daha fazla taşıyamayacağım" deyip ayrılmalarını ben istedim.

Babası annesinden ayrıldıktan sonra bir kez daha evlenir ve Karakoçan'a döner. Önce bir sera sonra kardeşleriyle bir okul ve kütüphane yap-

İclal Aydın, önünde poz verdiğimiz bu tablo için şöyle diyor: "Hayatımda yalnız bir şey için müthiş bir arzu duydum; ne bir hayat, ne bir erkek, ne bir araba, ne bir elbise; Zerrin Tekindor'un "Gün batımında bebekler" ve "Gözü kapalı kadın" tabloları için."

tırır. İclal Aydın küçük kızkardeşi Hilal ile birlikte annesiyle kalır. Sonraki yıllarda Elazığ'a Anadolu Lisesi'ni okumaya gider. Orta ikinci sınıftan sonra okulu bırakıp Ankara'ya döner.

Annem babam ayrıldıktan sonra zorlu bir süreç başladı benim için. Tam ergenlik dönemindeydim. Çalışmaya başladım. Sömestri, yaz tatillerini değerlendirir, çalışırdım. Annemin arkadaşlarının ofisinde telefonlara bakardım. Lise yıllarımı çalışarak bitirdim diyebilirim.

Erken yaşta karar verir oyuncu olmaya. Oysaki annesi avukat olmasını istemektedir. Annesinden gizli girdiği konservatuar sınavlarını kazanır. Ama bir engeli vardır. Borçlu derslerinden

dolayı mezun olamamaktadır. Ama öğretmenlerin ona inancı tamdır. Edebiyat öğretmeni İlhan Öz kuruldaki 12 öğretmenin imzasını teker teker evlerini dolaşarak alır ve İclal Aydın son dakikada konservatuara kayıt olur. Sıra annesini ikna etmeye gelmiştir. Bu işi de Beymen'de çalıştığı sırada tanıştığı Ankara Devlet Tiyatrosu oyuncusu Kaya Akarsu üstlenir.

Okula girdikten bir sene sonra anladım ki tiyatro okumak bir sınıf işiymiş. Herkesin yapabileceği bir iş değilmiş. Ailenizde Rembrand'ı tanıyan yoksa opera ya gitmeyen kişilere hayretle bakan birisine siz de hayretle bakıyorsanız bu iş çok zor. Büyük bir hayal kırıklığına uğradım. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü çok güzel bir okuldur ve çok iyi bir temel eğitim aldım. Birinci sınıftan sonra 19 yaşında Almanya'da yaşayan bir tiyatrocu ile evlenip okulu bıraktım, Almanya'ya gittim. Okulumdan Profesör Doktor Nurhan Karadağ ve Profesör Doktor Metin And'tan aldığım teori dersleri sayesinde Humboldt Üniversitesi'ne kabul edildim ancak okula başlamadan, ödenekli bir tiyatrodaki çalışmaya başladım. Oyunculüğüm beğenilmiş olacak kadrolu oyuncu olarak devam ettim. 19 yaşında sahneye çıkabildiğim için 'tamam ben oldum' diyerek okumaktan vazgeçtim. Okulu bıraktığım için asla pişman olmadım. Aklınıza gelebilecek her şeyi yaptım tiyatrodaki; çivi çakmak, dekor yapmak, biletle satmak, kahve satmak, oyunculuk, rejij yardımcılığı, dramaturji dahil. Ödenekli ve özel tiyatronun her türlü kahrını çektim. Avrupa'da görebileceğim en iyi tiyatroları, oyuncularını, oyunlarını gördüm. Berlin'de yaşarken savaşın, kültürel anlamda orayı tetiklediğine ve yükselttiğine tanık olmuştum. Ve orada o kadar güzel tiyatro yapıyorlardı ki, ben ne yapıyorum diyerek tiyatroyu bıraktım. Çünkü bizimki 'miş gibi' yapmaktı.

Bu iş nereye kadar gidecek, demeye başladım. Kişisel bir meseleydi bu. Ve şunu gördüm; tiyatroyu o kadar kutsallaştırıp yüksek bir yere koymuşuz ki, insanlar dönüp bakmıyor bile. Edebiyat da böyle. Oysaki kalabalıklarla buluşmak lazım.

Bunun için ilk fırsat altı yıl sonra kapısını çalar. O sırada eşinden boşanmış ve tiyatroyu bırakmak üzere Türkiye'ye dönme niyetindedir. Arkadaşına gönderdiği bir fotoğrafını gören Uğur Yücel, Eşkya filmi için onu Yavuz Turgul'a önerir.

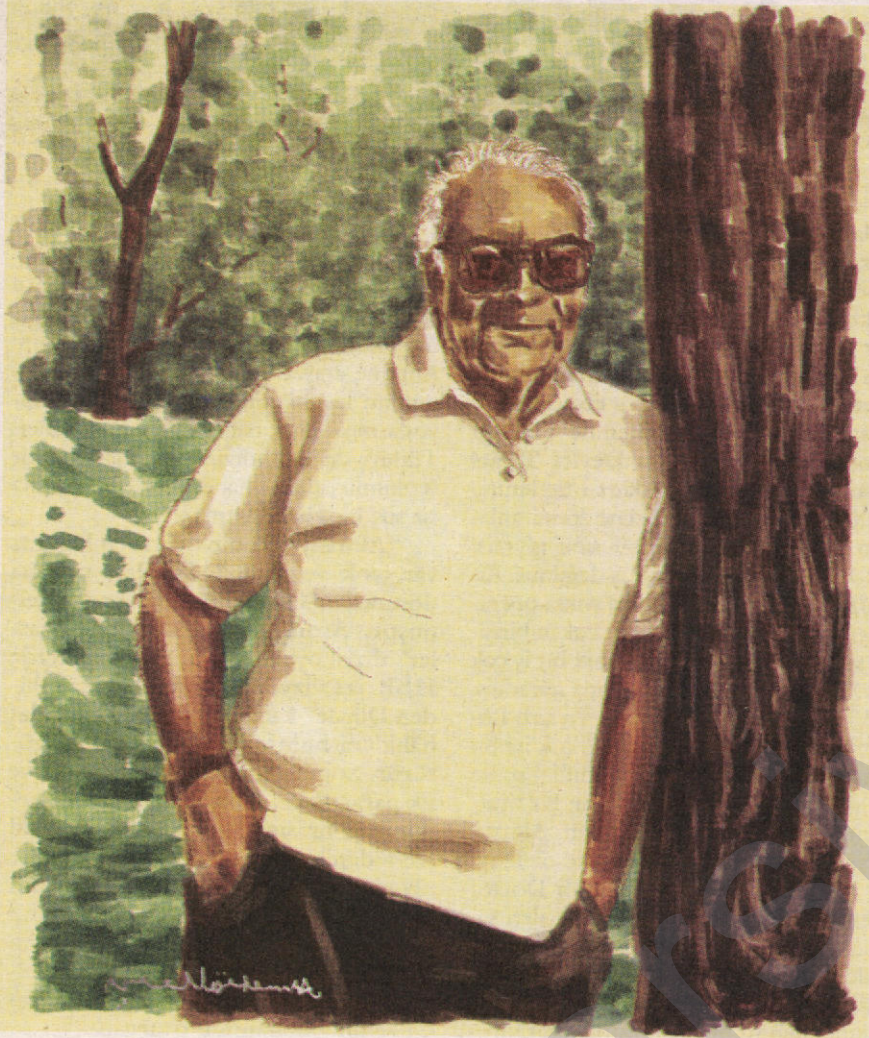
İstanbul'a döndüm. Nereye dönülür ki başka? "Eşkya"da oynamak için geldim. Senaryo okundu, provalar yapıldı ve oyunculüğüm sınandı. İstedikleri tarihten önce İstanbul'a geldim ve bekledim. Ama ne arayan ne soran var. Sonra öğrendim ki onlar Yeşim Salkım ile çalışıyorlarmış. Ama bana haber vermediler. Türkiye'de öğrendiğim ilk kural; eğer bir iş olumlu ise sana haber verirler, olumsuz ise sizi hiç kimse aramaz.

"Almanya'da bir tiyatrocu kızımız var, çok yetenekli" fısıltıları o daha dönmeden Osman Sınay'a kadar gelmiştir. Ardından gelen "Sıcak Saatler" dizisi oyunculugu, aynı tarihlerde HBB televizyonunda başladığı "İkiden Dörde" kadın programı onu kalabalıklara buluşma idealine doğru götürür. Sonra Kanal D, ilk kovulma ve ilk parasızlık... Kötü bir işsizlik döneminin sonrasında yeni kurulan kanal BRT'den gelen program yap teklifi ve "Hayat Güzeldir" programı ile yeni bir başlangıç... Sonra da İclal Aydın denince; Van'daki küçük çocukların bile "Aney bak hayat güzeldir geçiyor, koş" diyerek seslendikleri bir "Hayat Güzeldir" sloganının oturduğu.

Kimilerinin milyonlarca dolar para harcayarak sağladıkları şeydi bu. "Hayat Güzeldir" izleyicisi tevecçüh gösterdi ve beni çok sevdi. Sonra bu bir kitap projesi oldu. Kitabın satış grafiği yüksek olunca Sabah gazetesinden köşe yazarlığı teklifi geldi. Arada "Bir Demet Tiyatro"da, diziler, filmler derken geldiğim noktayı sorarsanız; muhteşem bir hayatım var. Ne kadar şanslı olduğumu görüyorum. Kendimi seviyorum ve en çok yazarken kendimi iyi hissediyorum. Çünkü yazmak en çok benimle ilgili bir mesele. Başarılı işler yaptım, tepetaklak olduğum da oldu. Türkiye'nin en zengin kadınıyım. Yapmak istemediğim hiçbir işi yapmıyorum. Gerçek zenginliğin bu olduğunu düşünüyorum. Ortada birileri olarak, bir kadın olarak... Ben ekranda olmak istemiyordum dedim ve değilim. Çünkü yazı yazarak da çok ciddi bir kalabalığa ulaşabiliyor ve hayatımı devam ettirebiliyorum. Edebiyatçı olmak çok önemliyse buyrun onları olsun. Hep bir öğrenme telaşı içindeyim. Bu da beni çok yoruyor. Bir diplomam olmadığı için değil, neden bu kadar az öğrendiğimin kederi var içimde. Sosyoloji ya da sanat tarihi okumak için bir gün üniversiteye tekrar dönmek istiyorum.

Akdeniz kültür çemberi

Asurun, Sümerin gövdesi Mezopotamyadaysa, başı Anadoludadır. Hititler de içinde, bunlar aşağı yukarı bir kökten filiz vermiş, ayrı ayrı gelişmiş, renk renk çiçek açmış dallardır. Ne kadar kendine has olursa olsun bir Hitit heykelinin temelinde Sümeri buluyoruz.

ŞİMDİYE kadar Anadoluda on sekiz bin antik yerleşim yerinin olduğu saptandı. Bunların on dört bininin adları biliniyor. Geriye kalan dört binin de adları yavaş yavaş öğreniliyor. Güneyde küçük bir ovada üç yüz tane höyük var. Bunlardan bir tanesi bir karpuz dilimi gibi kesildi. Üst üste dokuz uygarlık çıktı. Bugün o höyükten çıkan Hitit eserleri Antakya Müzesinde sergileniyor. Yazılı kayalar, mağaralar, binlerce höyük daha gizlerine varılmamış öylece duruyorlar. Troya da, kazıya başlamadan önce Anadoludaki binlerce höyükten herhangi birisiydi. Sonunda üst üste dokuz uygarlık ve Nomerosun büyük gizi ortaya serildi. Bugün Troyadan sonra Homerosu, epopeleri daha iyi anlıyoruz.

Anadoluda kurulmuş en büyük devletlerden biri de Hitit İmparatorluğudur. Gene bugün Anadoluda bilinen Hitit anıtlarının, yazıtlarının, harabe yerlerinin, yazılı talbetlerinin bulunduğu yerleşim alanları yetmiş kadardır. Bu sayının ne kadar az olduğu yeni yerleşim alanları buldukça

anlaşıyor. Beş yüz yıllık ilginç bir uygarlık yaratmış Hititlerin büyük bir sahadaki yerleşim yerleri elbette yetmiş sayısında kalmayacaktı.

Anadoludaki bugün bildiğimiz birkaç uygarlığın en ilginç olanlarının adını saymakla yetinelim şimdilik. Bunlar orijinal uygarlıklardır. İnsanlık üstündeki etkileri çok büyük olmuştur. Urartular, Mitanniler, Hurriler, Asurlular, Sümerleri de bunlara ekleyebiliriz. Asurun, Sümerin gövdesi Mezopotamyadaysa, başı Anadoludadır. Hititler de içinde, bunlar aşağı yukarı bir kökten filiz vermiş, ayrı ayrı gelişmiş, renk renk çiçek açmış dallardır. Ne kadar kendine has olursa olsun bir Hitit heykelinin temelinde Sümeri buluyoruz. Mısırdan bile etkiler, kokular var. Hititlerin o şaheser Kumarbi destanı Gilgamiştan kopmuş, Anadolu gömleğini giymiş yepyeni bir efsanedir. Mezopotamya tanrılarını Anadoluya çağırması, oradan da Greke göndermiştir. Grek mucizesinin kökeninde daha önce belki de daha sağlam mucizeler yatıyor. Hitit mucizesi, Sümer, Babil, Urartu mucizi-

zezi... Gilgamiştan Kumarbiye, İlyada, Odysseiaya. Kumarbinin Theogoniayla yakınlıkları üstünde daha 1945'lerde durulmuştu. Bütün Orta-doğu destanları, bugün bildiğimiz kadarıyla İlyadadan Tevrate kadar büyük bir destanın kollarıdır. Destanların gelişmesi, çağ çağ, ülke ülke koşullara uyularak yaratılmış olmalarındandı. Bütün yeraltındaki şehirler açıldığı, yüzbinlerce tablet okunduğu, elimize onlarca Gilgamiş, Kumarbi geçtiğinde göreceğiz ki, büyük bir Akdeniz destan dünyası yaratılmış çağlar boyunca. Ülkeler, çağlar, uygarlıklar birbirini etkileyerek, besleyerek büyük bir destanı kol kol, dal dal geliştirmişlerdir. Kumarbiyle Hesiodusun Theogoniasının benzerliği hiç de yabana atılacak bir uygarlık alışverişi değildir. Yunan ne kadar mermerse, Hitit de o kadar, daha da çok granit kayadır. Eski Yunan ne kadar at, gemiyse, Hitit de o kadar aslan, geyiktir. Geyik dedim de, Anadolu bozkırı bugün uçsuz bucaksız, acı, otsuz ocaksız yangın yeri gibi bombaz, ot bitirmez bir düzlüktür, burada geyik ne gezer, geyik orman hayvanıdır, biliyoruz. Hitit uygarlığı ince bir uygarlıktır. Heykelleri, destanları, duaları ayağı yerde, etiyle kanıyla daha yaşayan bir uygarlıktır. Böyle ot bitirmez bir bozkırda, böyle bir uygarlık nasıl boy atar, üstünde düşünülmemesi gereken bir olay. Yalnız Anadolunun geçmiş toprak örtüsü üstünde biraz durursak, bu toprak parçası üstünde biraz bilgi sahibi olursak, buraların eskiden böyle ot bitirmez bozkırlar olmadığını görürüz. Hititler zamanında buraları gür ormanlıklardı ve Orta Anadolu ormanlarında geyikler dolaşırdı.

Anadoludaki şimdiye kadar dokunulmamış yüzlerce büyük Hitit, Mitanni yerleri bize gözlerini açtıkları zaman bambaşka bir dünya olacaktır. Tarih görüşümüz her geçen gün değişikliğe uğruyor ya, çok değişecektir. İnsanoğlunun günümüzdeki aptallıkları, bütün varını savaş için insanları öldürmeye harcama çabaları sanırım uzun sürmeyecektir. O zaman işte geçmişimizi aramaya yöneleceğiz. İnsanlık gelmişle geçmişle bir bütündür. Nereden geldiğimizi, becerdiğimizizi bilmiyorsak ne yapacağımızı da o kadar kolay bilemeyeceğiz. Düşünelim ki, binlerce tablet okunmuş, onlarca Gilgamiş, Kumarbi, İlyada çıkmış. Yeni heykeller, seramikler, nakışlar, oyuncaklar, kabartmalar evler...

Kim bilir o zaman insanlığımız, kültürümüz ne kadar zenginleşecek.

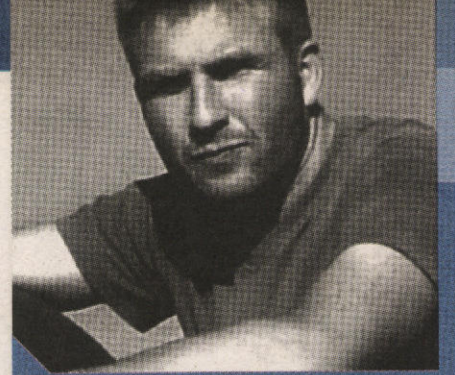

O zaman Akdenizin dünyamız üstünde ayrı bir kimliği, kişiliği bulunduğunu daha iyi anlayacağız. Zengin bir Akdeniz kültür çemberinin iyice pekişmesi insanlığımıza neler, ne olanaklar kazandırabilir, düşünebiliyor muyuz? Şimdiye kadar Akdeniz kültür dünyasının dünyamıza getirdikleri azımsanmayacak kadar büyüktür.

Bugünkü insan uygarlığının döl-yatağı Akdenizdir, bu gerçek artık tartışma dışıdır. İşte o zaman Akdeniz başka, yeni bir uygarlık doğurabilir. Örneğin, savaş istemeyen bir insanlık, barış içinde bir insanlık, yeniden yaratılmış insan değerlerine sahip bir insanlık, sevgiyi, belki daha safını, güzeli, dostluğu, kardeşliği yeni yaratmış, sömürüye, insanlığı aşağılayan bütün davranışlara karşı bir insanlık... Unutmayalım, yeraltında insanlığın büyük kültürü yatıyor. Büyük bir parçamız yatıyor. Arkeoloji insanlık mucizelerinden bir tanesidir. Eski yazıları okuyabilme becerisi daha da büyük bir mucizedir. İnsanlık Gilgamişi kazandı, Kumarbiyi kazandı... Daha çok var. Hitit geyikleri de birer sanat mucizesi değil mi?

Ben bu yazıya, bizim köydeki kayalardan çıkan çeşmeyi anlatmak için başlamıştım. Çeşme mağara gibi bir yerdedir. Dağdan damla damla bir su gelir, küçük bir kaya havuzda toplanır. Çok ışıklı bir sudur. Sıtmaya iyi gelir. Biz küçükken sıtmalandığımızda boğazımıza bir ekmek halkası taker, o halka eriyinceye kadar üstümüze su döker, böylece de sıtmadan kurtulurduk. Son yıllarda arkeologlar bu çeşmenin Hititlerden kalma bir çeşme, çeşmenin kayasındaki işaretin de Hitit hiyeroglifi olduğunu söylediler. En güzel Hitit kabartmalarından biri de bizim köyün kayalıklarındadır. Sarp kayanın üstünde ovaya karşı dönmüştür, elinde de oku, yayı vardır. Karatepe de, köyüme birkaç saat ötededir. Bu son bulunan bir Hitit kalesidir. Burada bulunan yazıt dünya bilimi için çok önemlidir. Fenike yazısıyla Hitit hiyeroglifi bir aradadır. Daha Karatepe keşfedilmeden, ben gençliğimde Karatepe yakınlarında bir köyde öğretmenken çocuklarıyla Karatepe taş boğalarının yanında sarı çiğdemler topladım, pazar günleri. 🌿

[yaşarkemal]

timdavis

tgdavis@postmaster.co.uk

Sanat ve şiddet

Öyle gözüküyor ki ne kadar duyarlı ve hümanist o lduğumuzu düşünürsek düşünelim, bazen hepimizin, dünyayı bütün duygusal illüzyonlardan sıyrılmış olarak görmeye zorlandığı anlar var ve böyle zamanlarda biz bile, insan hayatını grafikler ve sayılar olarak gören istatistikçilerin rasyonel, mesafeli ve tarafsız bakış açılarını benimseyebiliriz

S POTTAKI bu ifadeler, Irak ya da Afrika gibi dünyanın yeterli uzaklıktaki bölgelerinde yaşanan insanlık trajedilerinin soğuk ve mekanik bir şekilde açıklanması, ancak sosyal Darvincilere ya da sağ görüşlü propagandacılar a ait olabilir. Ama ifadelerindeki bu ton, insanlığın gelişimini tarihsel diyalektiğin kaçınılmaz bir parçası olarak mücadele eden bir çeşit mekanizma gibi gören Marksist materyalizmin bakış açısından pek de uzak değil*.

Ama öte yandan, hepimiz bu tip şeyler söyleyebiliriz; özellikle de raki sofralarındaki politika tartışmalarının sonuna doğru, konuşmalar dönüp dolaşıp aynı yere geldiğinde ve şişedeki şeytanın baştan çıkarmasıyla Tanrı'nın rolüne bürünmeye çalıştığımızda.

Öyle gözüküyor ki ne kadar duyarlı ve hümanist olduğumuzu düşünürsek düşünelim, bazen hepimizin, dünyayı bütün duygusal illüzyonlardan sıyrılmış olarak görmeye zorlandığı anlar var ve böyle zamanlarda biz bile, insan hayatını grafikler ve sayılar olarak gören istatistikçilerin rasyonel, mesafeli ve tarafsız bakış açılarını benimseyebiliriz. Akıl sahibi insanlar olarak, en korkunç yönlerimiz bile bir anlam yüklemeye çalışıyoruz, ancak insanlık tarihinde politik mücadelesiz, savaşız ve kansız bir dönemin olmadığı gerçeğinden hiçbir kaçış yok. Bu gerçeğe yüzleşmemiz, temel insani ihtiyaçlarımızdan biri.

Aynı şekilde sanat da bu gerçeği tanımalı ve yaşananlara karşı adil olmalı; özellikle bu yaşananlar acı ve şiddet üzerine ise.

İngiliz dilinin, yaşayan en büyük

sairlerinden biri olan Seamus Heaney, Kuzey İrlanda'da doğdu ve uzun yıllar o topraklarda yaşananları yansıtır adaleti sağlamaya çalışan şiirler yazdı. 1995'te Nobel Barış Ödülü'nü alırken yaptığı konuşmada, Kuzey İrlanda'daki sorunun en yüksek noktaya çıktığı sırada yaşanan bir hikâyeyi anlattı.

1976 yılının bir Ocak akşamı, evlerine dönen bir otobüs dolusu işçinin yolu, maskeli ve silahlı bir grup tarafından kesilir, adamlar işçilere yolun kenarında sıraya geçmelerini emrederler. Maskeli cellâtlardan biri, "Aranızdaki Katolikler bir adım ileri çıkın," der. Sıraya geçen adamlar bu emirle birlikte, cellâtlarının Protestan paramiliterler olduğunu ve Katolikleri öldüren bir tarikatın kısas uygulamasının gerçekleştirileceğini anlarlar. Otobüsten inen on işçinin yalnızca biri Katoliktir. Ve o dakikalarda hayatının en zor anlarını yaşıyordu, terör ve dürüstlük arasında sıkışmıştır. Ama yine de söylenileni yapıp bir adım öne çıkar. Kararını verirken gecen o kısacık surede, yanın-

daki Protestan adamın elini hisseder elinde: 'Hareket etme, seni ele vermeyeceğiz, hiç kimsenin senin neye inandığını bilmesi gerekmiyor' diyen bir sinyal veriyor. Ama öne çıkan adam için artık hepsi boşunadır. Kafasına yiyeceği kurşunu beklerken silahlı adamlar tarafından kenara itilir ve sıraya dizilmiş olan diğer arkadaşlarının kurşuna dizildiğini görür. Silahlı adamlar Protestan teröristler değil, IRA üyeleridir.

Heaney'in bu hikâyeyi anlatmak-taki amacı, 'evet' insan zulmünün korkunç gerçeği ile yüzleşmeliyiz ama bu, kişilerin ya da sanatçıların tek görevi değil. Biz, aynı zamanda insan davranışlarının diğer yönlerini de görebilmeliyiz, çünkü başkalarının yerine kendimizi koyabiliriz ve gene başkalarını koruma yeteneğine sahibiz, zira bu da gerçeğin bir parçası. Tıpkı şairin de dediği gibi, "Arzu ettiğimiz" geleceğin doğuşunu, yol kenarında bekleyen korkmuş Katolik,

arkadaşı uzanıp elini tuttuğunda hissetti, sonrasında duyulan silah seslerinde değil. Ama bu ıssız ve mutlak silah sesleri, tüm yaşananların müziğinde saklıydı.?

2006'dayız ve o konuşmanın üzerinden on bir yıl geçti, ben bunları yazarken Kuzey İrlanda'nın müziğindeki silah sesleri de artık yavaş yavaş duyulmaz oluyor.

*Not: Tarihsel diyalektiğin hasarı sık sık büyütüldü ya da yanlış yorumlandı. Marks'ın 1870'lerin sonlarında Fransız Marksizm'ine gönderme yaparak söylediği, "Bütün bildiğim Marksist olmadığımdır!" sözü, halen belleklerde. ☞

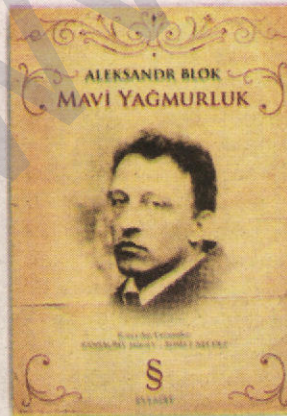
Okunacak

o kadar çok şiir var ki...

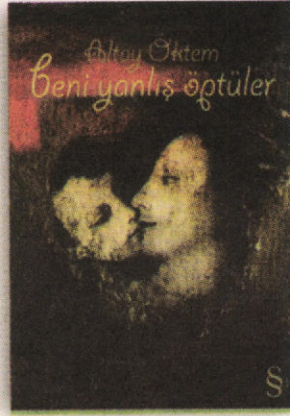
EVEREST

ŞÜKRÜ ERBAŞ
Gölge Masalı

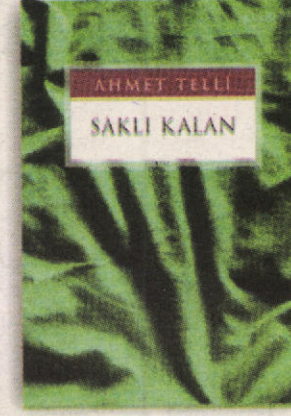
ALEKSANDR BLOK
Mavi Yağmurluk

ALTAY ÖKTEM
Beni Yanlış Öptüler

AHMET ERHAN
Buz Üstünde Yürür Gibi

AHMET TELLİ
Saklı Kalan

ÖNDER KIZILKAYA
Özlersen Beni Eğer

KURT BALIK MEMO

DENİZSİZ BİR HALKIN SULU KAHRAMANI...

Rewhat

revhat@hotmail.com

★ ÖZLEM...!

★ KİTAP TUTKUSU...

★ ELİN AYARI...

★ PIERCİNG...

Yanlış rüyalar

Öyle diyorsun ama
nasıl unutulur
anımsanmayan hikaye
Bir yarı düş, sırlı duygu
yükselişin ruh hali

Kelimeler dilsiz düş sürerken
Akıp giden rüya içinde
belki bir tansık, bir başka düzey
sonlanmadan uyanış

Git diyorsun henüz gelinmeden
sözler bir duvar örsün diye
taşa çevirip onları

Böyleyken
gözlerinde ağlamaklı bebekler
bir küskün bakış tutulması

Gelip duruyorum sen git diyeli
sönüyor ateşleri uzak düşlerin
yasaklardan öğrenilmiş sevmelerin

Ah imkansız zaferler ağdı
gene kuşattın beni

İçimde içinin fısıltılarının aktığı
o mahzun sarılıştta
bir ölünün mektupları gibiydi
son sözlerin

Ben o gece
yanlış rüyalarından
çırpınarak uyandım
ölüm meleğini öperken
ışığı anımsadım

Şiirler aşk büyüleridir
seni kandırırlar sandım

Hep yanlış okudum işaretleri

Kederlenme yaktığım gemilere
uçup gitmek için pencereden
kanatlar büyüt müştüm gizlice.

neşeyaşın

CEMAL Süreya'nın gözleri, benzerlerini arar sürekli ve her zaman bir kadında bulur kendini... Sözleri, imgeleri karar, Kete ekmeği kadar lezzetli bir tuğla olur... Ve O bu tuğlalardan oluşan şık bir surdur... Onun için sürgünde geçer hayat, o hayat ki, yüce kusurdur. Ayrıca kendisi Kürttür.

CEMAL Süreya gibi, koca memleket kete damgasını, şiirle, yazıyla vurmuş bir şairi anlatmak elbette zor. Kendisi bir anlatı ustasıdır. Olabilecek bütün tarzları denemiş, kullanılabilecek bütün kelimeleri kullanmış, kurulabilecek bütün cümleleri kurmuştur. İşte en çok da bu yüzden, Cemal Süreya portresini, onun anlatımlarıyla vermenin en doğrusu olacağını düşündük. Buyrun, kendi anlatımıyla Cemal Süreya portresi okumaya...

ADI SOYADI

Cemal Süreya. Resmi olarak Cemalettin Seber. İlkokulda ben adımdan, soyadımdan, okulumdan, mahallemizin adından, sokağımızın adından utanırdım. Düşün: adım Cemalettin, soyadım Seber (ki anlamı yok, herkes yanlış anlıyor); Pürtelâş mahallesinde oturuyorum, sokağımızın adı da Tavukçuçmaz... Okulum da ahşap bir yapı; A, B, C diye şubeleri olmayan çok küçük bir okul. Pürtelâş'ın da anlamını bilmiyordum. Yıllar sonra anladım gerçeği: O adlar (benim kendi adım dışında) ne güzel adlanmış! Ben o sıralar 8 - 10 yaşlarındaydım.

DOĞUM YERİ VE TARİHİ

1931 yılında Erzincan'da doğdum. Bir doğum günüm yoktur benim.

ANNE VE BABASI

Annem bir Alevi-Zaza kızdır. Adı da Gülbeyaz'dır. Babam Hüseyin, yaşıklı bir adam.

AİLESİ

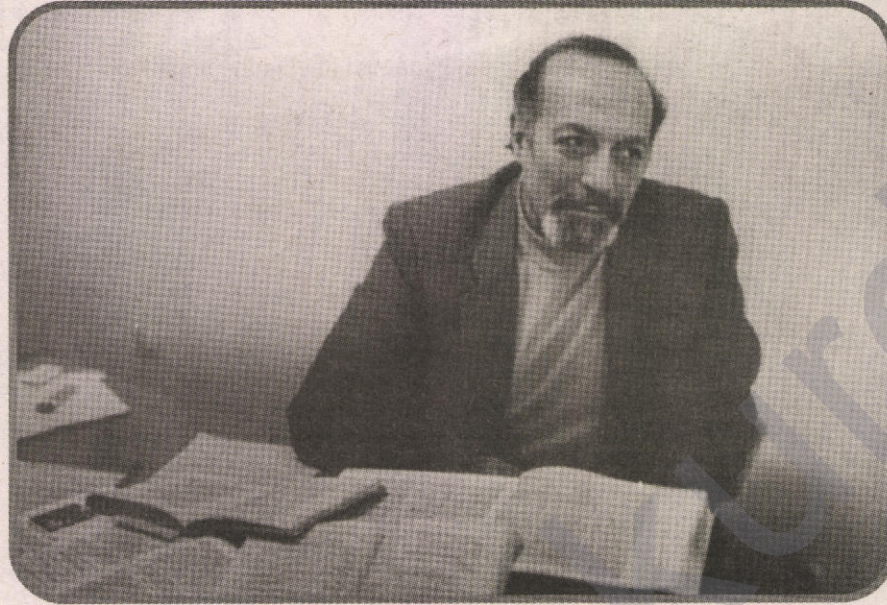
Ailem güzel bir aileydi. Amcam okurdu. Babam pek bir şey okumazdı. Ama konuşmayı severdi. Konuşmayı çok seven bir ailenin çocuğuyum. Önce ben doğmuşum, ardından Kemal, Perihan ve Ayten.

İLK KAYIP

Dört yaşındayım. Bir yaşındaki kar-

Üstü kalsın...

O yıllarda ülkemizde / Çeşitli hükümlerle / Yetmiş iki dilden / İkisi yasaklanmıştı: / İkincisi Türkçe. Cemal Süreya.

deşim Kemal ölmüş. Babam kollarındaki bir yastığın üstünde taşıyor onu. Ardında bir kalabalık. Ağır ağır ilerliyorlar. Ben penceredeyim. Kış.

KÜRTÇE VE DİL

Dil serüvenim şu: Küçük çocuk bakıcıya veriliyor, daha doğrusu o çocuk kendini bakıcının elinde buluyor; seviyor bakıcısını; onu ana belliyor. Türkçeye ilişkim böyle. Bir noktada gurbetin aşka dönüşmesi. Bu dil yorganımdır benim: biraz haşhaş, biraz balık kokar. Biraz da zeytin tadı taşır.

SÜRGÜN

Ben bir yük vagonunda açtım gözlerimi. Bizi bir kamyonu doldurdular. Tüfekli iki erin nezaretinde. Sonra o iki erle yük vagonuna doldurdular. Günlerce yolculuktan sonra bir köye attılar. Tarih öncesi köpekler havlıyor-

du. Aklımdan hiç çıkmaz o yolculuk, o havlamalar, polisler. Duyarlığım biraz da o çocukluk izlenimleriyle besleniyor belki. Annem sürgünde öldü, babam sürgünde öldü.

BİLECİK

Bilecik'teki o evi anımsamaya çalışıyorum. Çok büyük bir sofaya açılan iki büyük oda. Kullanılmayan bir alt kat. Sofadan merdivenle inilen bu bölüm oldukça genişti; tek odadan oluşuyordu. Odaların pencereleri Yediler Tepesi'ne, istasyon yoluna açılıyordu. Önden tek katlı, arkadan birkaç katlı görünümüne bir yapı. O iki odada on kişi barınırdık (büyük amcalar ve biz)... Korkardım alt kattan. Bu arada sofanın eni konu büyük bir salon büyüklüğünde olduğunu da unutmamak gerek. Annem ölene dek sofada yattım.

ferzendekaya

fkaya@esmerdergisi.com

İLKOKUL

Ben ilkokula bir yıl geç gittim. Hastaydım. Gittiğim zaman okumayı yazmayı her şeyi biliyordum. Hatta amcam bana beş sıfırlı rakamlarla matematik yapmayı bile öğretmişti. Bu yüzden birinci sınıfta arkadaşlarımızla aramızda büyük bir fark vardı. O fark hep devam etti. Bu beni tembel olmaya götürdü. Ama bir yandan da dışardan okumaya götürdü.

GİZLİ İSTANBUL GÜNLERİ

Kış günlerinde Kazancı Yokuşu'ndan aşağı bir iskemleyi kızak yaparak indiğimi anımsıyorum. Fındıklı durağının oraları odun depolarıyla kaplıydı. Aralarından geçip denize yaklaşamazdım. Dolmabahçe Camii'nin yanındaki denizden ayrılmış havuzda suya girerdik. Fındıklı, Cihangir, Kabataş'ın setüstü baştanbaşa ahşap.

İLK KİTAPLA TANIŞMA

İlkokulda kitap bulmak bizim için kolay değildi. Yere atılmış kesekâğıtlarını özenle açarak bazı tefrika parçalarını, çizgi roman bölümlerini okuduğumuz dün gibi aklımda. Başı sonu olmayan bir serüvenin parçası, bir yerinden kesilmiş beş altı karesi... Yine de eski dergilerden koparılmış böyle parçalara bakmanın ayrı bir tadı vardı.

ÇOCUKLUK VE SİNEMA

Bitişimizde oturan Osman ağabey ve iki kız kardeşi, ben ve halamın oğlu Kazım, her Pazar öğleye doğru evden çıkardık. Sinema 7,5 kuruştu, gazoz 2,5 kuruş. Haftalık harçlık da onların toplamından ibaret: 10 kuruş. Daha sonra sinema biletine 100 paralık zam gelmiş, harçlığımız da o kadar artırmıştı. 1939, 1940, 1941 yılları... Hemen hemen aralıksız biçimde, her hafta gittim Halk Sineması'na. İlk renkli filmi de orda gördüğümü sanıyorum: Balalayka ya da Kanlı Balalayka. Elbet araya sokulmuş bir renkli filmi bu. Bir kereliğine. Sonra hep şey yine siyah beyaz olarak sürüp gitti.

SÜRGÜNE DÖNÜŞ

Babam beni İstanbul'a okula göndermişti. Sonra benim ve iki kız kardeşim de geldi. Üçüncü yıl da kendisi geldi. Dünyanın sanki bir ucuna gitmiştik, kimse bulamaz bizi. Kimse bir şey de demiyor işte. Kendimizi sevdirmiş olamaz mıyız Bilecik'te. Babam akşamları, yemekten sonra, bu tür sözleri eve gelen konuklara söylüyordu da galiba. Birkaç kadın dinleyicisi vardı. Her akşam, onlara, bir sürü olay, öykü anlatırdı. Hepsini kendi başından geçirmiş. Bir akşam eve polis geldi. Hepimizi alıp Emniyet Müdürlüğü'ne (Sarıyan Han) götürdüler. Bir gece orada kaldık. O sıra, küçük kız kardeşim daha beş yaşında. Büyükkannem ise en

KİMDİR? Cemal Süreya (Cemalettin Seber; 1931, Erzincan - 9 Ocak 1990, İstanbul) 1954'te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümü'nü bitirdi. Maliye Bakanlığı'nda müfettiş yardımcılığı ve müfettişlik görevlerinde bulundu; 1965'te ayrıldığı müfettişlik görevine 1971'de yeniden döndü; 1982'de müşavir maliye müfettişliğinden emekli oldu. Ağustos 1960'ta başladığı ve yalnızca dört sayı çıkarabildiği Papirüs dergisini, Haziran 1966-Mayıs 1970 arası 47, 1980-81 arası iki sayı daha çıkardı. 1978'de Kültür Bakanlığı'nda Kültür Yayınları Danışma Kurulu üyesi olarak da görev yapan Cemal Süreya, emekli olduktan sonra, yayınevlerinde danışman ve ansiklopedilerde redaktör olarak çalıştı. Birçok dergide yazıları ve şiirleri yayımlandı; ayrıca Oluşum, Türkiye Yazıları, Maliye Yazıları dergileri ile Saçak dergisinin kültür-sanat bölümünü bir süre yönetti. Politika, Aydınlık, Yeni Ulus ve Yazko Somut gazeteleri ile 2000'e Doğru dergisinde köşe yazıları yazdı. İkinci Yeni hareketinin önde gelen şair ve kuramcılarında sayılan Cemal Süreya'nın ilk şiiri "Şarkısı-beyaz", Ocak 1953'te Mülkiye dergisinde yayımlandı. Ölümünden sonra adına bir şiir ödülü kondu. Feyza Perinçek ve Nursel Duruel, şair üzerine bir biyografik inceleme hazırladılar: Cemal Süreya / Şairin Hayatı Şiire Dahil (1995). 1997'de de Cemal Süreya Arşivi yayımlandı. Kitapları: Şiir: Üvercinka (1958; Yeditepe Şiir Armağanı), Göçebe (1965; 1966 TDK Şiir Ödülü), Beni Öp Sonra Doğur Beni (1973), Sevda Sözleri (Uçurumda Açan ile birlikte toplu şiirleri: 1984), Sıcak Nal ve Güz Bitiği (1988; Behçet Necatigil Şiir Ödülü), Sevda Sözleri (bütün şiirleri: 1990, ö.s.; YKY 1995). Düzyazı: Şapkam Dolu Çiçekle (1976), Günübürlük (1982), Onüç Günün Mektupları (1990, ö.s.; YKY 1998), 99 Yüz (1991; YKY 2004), 999. Gün / Üstü Kalsın (1991), Folklor Şiire Düşman (1992), Uzat Saçlarını Frigya (Günübürlük'in yeni basımı: 1992), Aydınlık Yazıları / Paçal (1992), Oluşum'da Cemal Süreya (1992), Papirüs'ten Başyazılar (1992), Günler (999. Gün'ün genişletilmiş basımı: YKY 1996), Güvercin Curnatası (Cemal Süreya ile konuşmalar: haz. Nursel Duruel, YKY 1997; genişletilmiş basımı: YKY, 2002), Toplu Yazılar I: Şapkam Dolu Çiçekle ve Şiir Üzerine Yazılar (YKY 2000).

Babası Hüseyin Bey, üvey annesi Refika Hanım ve kız kardeşleriyle. Sağında Perihan, solunda Ayten. (Aydınlık arşivinden.)

az altmış beş. Tahta sıranın üzerinde uyumuştuk. Ertesi gün jandarma refakatinde sürgün yurdumuz olan Bilecik'e posta edildik. Ben kaç yaşındaydım? Onbirin içinde.

SÜRGÜN ÇOCUK

İstanbul'dan geri gönderilince, ilkokula Bilecik'te devam ettim. Bizim gibi sürgün edilmiş başka bir aile daha vardı Bilecik'te. Diyarbakır'dan gelmişlerdi; evlerimiz de bitişik. Onların kızları olan Hanım da üçüncü sınıfta. Benim geleceğimi bir gün önceden bütün sınıfa haber vermiş. Akriba olduğumuzu söylemiş, yanında yer ayırmış... Hanım'la bir gün önce birlikte yemek yediğimiz halde sınıfta onu tanımamaya karar verdim. Tanımadım onu. Elbet yanına da oturmam.

Şimdi çok sevdiğim sürgün sözcüğü beni allak bullak ediyordu. Bir gün büyükanneme sormuştum: "Neyiz biz?" diye. Bir şey anlamadı.

"Sürgün ne demek?" diye yineledim. Sürgün "menfi" demekmiş, "menfa"ya gönderilenlere "menfi" denirmiş. Bir an aklıma Yavrutürk dergisindeki bir tefrika geldi. "Bir Göçmen Çocuğun Anıları." Göçmen miyiz yoksa biz diye soruyu değiştirdim. "Evet, işte buldun, göçmeniz biz" dedi. Rahatlamıştı. Ondan sonra kendimi bir süre göçmen olarak düşündüm.

OKUMA YAZMA

Okumayı büyük oranda amcamdan öğrendim. Amcam bana resim dersi de verdi. Resim dersi verilir mi? Kendisi kadın resmi yapardı. Kızlarını böyle yukarda, hani derler ya, kıçından Kütahya görünüyor; resimler; kıçlar, memeler. Sanatımı açıkladığı için söylüyorum. Amcam matematikte çok kuvvetliydi de resim hiç bilmiyordu. Bana öyle geliyor. Bilecik ilkokuluna başladığımda, çok zayıf, hasta bir çocuktum. Aslında başım oldukça küçüktür. Ama öylesine hastalıklı (sıtma) ve zayıftım ki, kafam bedenime göre çok iri görünüyordu. Gözlerim de yüzümün beşte birini kaplıyordu.

İLK DERGİ

Hayatımdaki ilk dergi, ilkokulda, okul arkadaşım Altan'la çıkardığım

dergidir. Bir sürü "birinci sayı" çıkardık. İki hafta uğraşır derginin yazılı çizili bölümlerini tamamlar, "tefrika"larını kaleme alırdık. Fiyatı: 1 kuruş. Sınıftaki kızlara satardık. Ama dergi dediğin basılı gibi olmalı, değil mi? Altan'ın babası ortaokul müdürü ya, okuldaki yazı makinesinden yararlanmaya karar verildi. Gerekli izin alındı. Bir ya da iki Cumartesi - Pazar bütünüyle bu işe ayrıldı. Makinede yazmak ne zormuş. Dergi berbat oldu. Yine geleneksel üretim biçimine döndü.

ORTAOKUL

1944'te ortaokula başladım ve üç ay sonra parasız yatılı oldum. Bizim zamanımızda parasız yatılıya dahi gözüyle bakılırdı. Bu sınavı kazanmış kimselere herkesin üstünde, iki üç not daha fazla verilirdi... Yani fakirlik meselesi değil, tersi muamele görürdüm.

Lacivert elbiselerimiz vardı. Senede bir tane lacivert elbise giyerdik. Top oynuyoruz, çamura yuvarlanıyoruz. Tören olsun diye lacivert elbise. Çok kötü kumaşandı. Güneş gören yeri atardı, bir tarafı kırmızı olur öbür tarafı lacivert kalırdı. Ama 19 Mayıs'a o elbiselerle katılırsın, yatak üstü yaparsın, döşek altına koyarsın.

Tek zevkimiz hamama gitmekti, kentin hamamına. Kentin hamamı buhar. Bizim okulun hamamı öyle ki, ortada soba yanıyor, odunla ısınıyor, tenekesoba koymuşlar.

KÜTÜPHANE

Okulun dışındaki vaktimi Bakırçılar Çarşısı'ndaki Halkevi Kitaplığı'nda geçirirdim. Hiç unutmam, o kitaplıkta, bir gün masanın üstünde duran bir dergide bir öykü gözüme çarptı. Elimde olmadan okudum. Bir başka türlü sarmıştı beni, o güne dek okuduğum şeylerden o türlü bir tat almamıştım. Konusu da çok basitti aslında. Sarhoş bir adamın yolda yürüyüşü, yürürken düşündüğü şeyler anlatılıyordu... Daha sonra, kimi zaman aklıma geldi o öykü. Hatta hep ona benzer bir öykü yazmak istedim. Sonra edebiyatımızı izlemeye başladığımda, bir gün bir kipta o öyküyle yeniden karşılaştım. Yazarı kimdi dersiniz? Sait Faik!

LİSE

1947 - 48 öğrenim yılında Haydarpaşa Lisesi'ne girdim, parasız yatılı olarak. Bilecik artık anılardaydı. Kilise kalıntıları, ahşap köprüler, dağlık taslayan tepecikler, coşkulu Halkevleri temsilcileri, o saat yayılan aşk söylentileri... Böyle anımsıyorum Bilecik'i...

MÜLKİYE

Liseden sonra Ankara'ya Mülkiye'ye girdim. SBF'nin koridorları hayatımda sözcüğün tam anlamıyla belirleyici bir rol oynamış. Sanat oluşumumda da, düşüncemde de orada geçirdiğim dört yıl bir doğrultu yaratmış. Oysa "camia" içinde biraz da yabancı gibi geçirmişimdir o yılları. Küçük bir entelektüel grup dışında, fakültede beni pek tanımazlardı. Sınıfta bile durumum, öyle sayılırdı. Hiçbir hocamla, sınav dışında yüz yüze geldiğim, konuştuğum olmamıştır. Hiçbir etkinliğe, hatta hemen hemen hiçbir eğlenceye katılmadım. Öğrenci derneği genel kurullarında hiç konuşmadım. Hiç seçilmedim. Yabancı ama karışındaki tabloyu içine sevgiyle sindiren bir yabancı. Seviyordum Mülkiye'yi.

Mülkiye'de bütün edebiyat dergilerini izliyordum. Fakülte yayını Mülkiye Fikir ve Sanat Dergisi, genç yazarlar için bulunmaz bir olanak. Sohbetlerde konu hep şiir. Ben? Benim ürünü yoktu ki. Üç yıl gece gündüz çalıştığım halde, yayımlayabileceğim bir dörtlük bile kotaramamıştım. Dizelemin ardına takılır, onları bir türlü geliştiremezdim. Geliştirdiklerimi de beğenmez, yok ederdim hemen...

İLK ŞİİR

Sonunda Mülkiye dergisinin yazı kurulundan Yaşar Cankocak'ın ısrarıyla ilk şiirim olan "Şarkısı Beyaz", derginin 8 Ocak 1953 tarihli sayısında yayımlandı.

Mülkiye dışında XX. Asır, Yenilik, Yeditepe dergilerine şiir gönderdim. Postayla yollardım şiirlerimi, altına "Cemal Süreya takdim eder" diye yazar, imzalıydım. Seçilmiş Hikayeler'de bir süre sonra bir açıklama çıktı. Aşağı yukarı şöyle: "Bazı gençler şiirlerini yollarken adreslerini yazmıyorlar, şiirlerine ayrıca bir mektup eklemiyorlar. Bilmiyorlar ki, bunlar okunmaz ve gi-decekleri ilk yer çöp sepetidir."

Bu beni çok şaşırtmıştır. O dergiye bir daha şiir yollamadım. Yıllar sonra Salim Şengil'le dost olduk. Sık sık takıldım kendisine. Şiirlerimi yayımlamada güçlük çekmedim. Ama ilk kitabımı çıkartmanın bir sorun olduğunu söyleyebilirim.

İLK EVLİLİK

Mülkiye'deyken, evlenmeye karar verdim. Mülkiye öyle bir yerdir ki, üçüncü sınıfın Şubat tatilinde herkes nişanlanır. Ben bir adım daha atarak evlendim, Seniha ile...

Evlenince iki çatışma birden oldu. Bir kere birbirinizi tanıyorsunuz, hiç tanıyorsunuz. Ortaokulda... n'olacak ortaokulda, aradan yıllar geçmiş, beraber olmuşsunuz. Onun özlemi başka sizinki başka.

Y HARFİ

Adımdaki Y harfinin atılmasına gelince... O zaman çok güvenirdim belliğime. Telefon numaralarını falan kaydetmezdim. Belki de kaydetmediğim için kalırdı. Bir arkadaşımın iddiaya girdik, ona dedim ki, eğer senin dediğin doğruysa, ismimden bir harf atarım. Kaybedince ismimde harf aradım, iki tane olandan birini atmak daha uygun geldi.

RESİM

Birkaçımızda büyük resim tutkusu vardı. Boyuna albümler karıştırırdık. Sözelimi Edip Cansever'le ben. Sezar Karakoç, resme başka bir açıdan bakardı, ama bakardı. Metin Eloğlu, zaten ressamdı. Karıştırırdık albümleri (Ne albümler ama): Chagall ne yapmış? Yüksel Aslan? Arkadaşımızı Yüksel Aslan. Edgü de arkadaşımız... Edip'le resmin üzerine çok konuştuk. Onun Kapalı Çarşı'da Sandal Bedesteni'ndeki dükkânının üst katındaki masanın bir bölümünde resim albümleri Himalayalar gibi yükselirdi. Çoğu da İngilizce... O ara bir yandan da İngilizce öğrenmeye çalışıyordum. Öbür Maliye Müfettiş Muavinleriyle birlikte Sultanahmet'teki "Amerikan Dersanesi"ne gidiyordum. Edip'e o kitapların mesajlarını özetle çeviriyordum. Soyuta da vakit ayırmışızdır.

ANNE, BABA VE ÖLÜM

Babamın trajik ölümünü anımsıyorum; kız kardeşlerim, halam, başkaları kendilerini yerdere atıyorlardı. Benim gözümde yaş gelmemesi o günlerde dedikodu konusu bile olmuş. Bir süre sonra, kız kardeşlerim, halam, başkaları, gerçeğe alıştılar. Ama benim içimdeki düğüm çözülmedi. Üç yıl sonra Aksaray'da, onüç yıl sonra Beykoz'da gittiğim kahvelerde birçok kez babamın az ilerdeki masada oturduğunu gördüm. Çayını içiyordu, az sonra da kalkıp gidiyordu. Yanılsama, evet. Ama neden bütünüyle işlemiyordu yanılsama? Niçin yanına gitmiyordum?

Annemle babam Bilecik'te Şosa'nın yanında yan yana iki mezarda uyuyorlar. 1938'de, babam 1957'de öldü. İki ölüm arasında yirmi yıllık bir ara var. Ama işte ikisi de orada yatıyor.

ŞİİR

Bugün şiirimiz kendine yeni bir çıkış noktası bulmuştur. Şiire kendi bağımsızlığını kazandıracak bir çıkış noktası da diyebiliriz. Orhan Veli kuşağı şairleri şiire kasket giydirdiler. Portakal yemesini öğrettiler. Şiiri insan içine çıkardılar. Ama işte bu kadar. Orhan Veli kuşağı şairlerinin şiir metodları düzyazı metodu, hikaye metodu. Dilin en olağan imkânlarını olay açısından işlediler. Çıkış noktalarındaki "esbabı mucibe" ithal malı olduğu halde, tamamıyla Türk kaldıklarını hesaba katarsak, başarıları da vardır. Çünkü şiiri he şeyden önce şiir olarak ele almak öyle değerlendirmek gerekir.

PAPİRÜS

Memurluktan ayrılmam Papirüs'ü çıkarmak için değildi. Yazmak için miydi? Onu da bilmiyorum. Memur-

Oğlu Memo'yla....

luktan bunalmıştım aslında.

Derginin maliyeti yazıhane kirasıyla birlikte 2000 lirayı aşıyor. Elimizdeki para ise çok az: 1000 lira. Ama ben kaliteli ve araştırıcı bir yayın organının tutacağına, hiç değilse maliyetini çıkaracağına inanıyorum. Aç kalsam da sonuna kadar dayatacağım. Maliyetin kurtulması için 900 satmamız ve ayrıca 200 abone bulmamız gerekiyor.

MEMO

Memo kimdir? Atamdır, Memo'mdur, kırmızı beresiyle o küçücük çobandır. Muhammed'lerin en proleteri ve en uzun donlusudur. Ve boynu kısa pençe elli bir İsa'dır. Çetin bir Musa. Kısacası benim Bünyamimim.

AHMED ARİF

Ahmed Arif Medeniyet gazetesinde çalışıyordu o sırada. Muzaffer Erdost da Ulus Matbaası'nın müdürüydü, bense maliye müfettişi. Teknik işlerden anlamıyordum, onlara güveniyordum. Haftanın üç dört günü beraberdik. Daha doğrusu üç dört gecesi. Ben geceye doğru, saat 11-12 sıralarında Ulus gazetesine giderdim. O ara kendi gazetesini erkenden bağlamış olan Ahmed Arif de oraya gelmiş olurdu. Nelerden konuşurduk? Her şeyden. Sabahleyin yürüye yürüye Kızılay'a kadar gidilir, orada ayrılırdı. Yaz kış hep böyle.

1970'de Papirüs kapandığı sırada çok büyük bir mali sıkıntı içindeydim. Ahmed Arif bunu sezmiş. 2000 lira yolladı bana. O ara, çalışanlarının eline geçen Halkçı gazetesinde kayıncılarından bir sermaye payı oluşmuştu. Sanırım bu para ordandı. Çok işime yaradı. İki yıl sonra ödeyebildim.

Ömrümde ilk kez ev kirasını iki ay verememişim. Gerçekten çok güç durumdaydım. Beykoz'da, ölen küçük amcamın bir evi vardı. Akralarım geldiler, orda oturabileceğimi, kendi haklarını da zaten bana devredebileceklerini söylediler. Varlıklı kişiler. Beykoz'a taşındım. Ama ben taşınınca ev değerli oldu. Kimse hakkını devretmeye yanaşmadı.

HAYAT

İyi insanlardık. Ay sonlarında cebimizde para kalmıyordu. Sana mavi, ak çizgili bir süveter aldık, sen bana lacivert bir pantolon diktirdin. Kiyamıyorum şimdi onu giymeye, eskimesinden korkuyorum.

KİTAPLIK

Kitaplarının bir bölümünü ben seçmemişimdir. Karışık bir kitaplık benimki. İçlerinde, para verip almayacaklarını da var. Yabancı dil bölümü ise beni açıklar. Kitaplığım birkaç kez de kaza geçirmiştir; ama eski yıllarda oldu bunlar. Fazla olan

kitaplardan, başta yakınlarıma birçok kişiye kitaplık kurmuşumdur. Yerleşik düzene geçtikten sonra çiçekler de kitaplar kadar önem kazandı diyebilirim. Evimizin vazgeçilmez öğeleri. Onlar susuz kalacak diye evden uzak kalamıyorum.

MALİYECİLİK VE MEMURLUK

İyi bir maliyeci miydim? Sanmıyorum. Ama benim için maliye müfettişi olabilmek de büyük bir başarıdır. Üsteli ben bir rekor da kırdım: İki kez maliye müfettişi olum.

İyi bir iş bulmadan Maliye Teftiş Kurulu'ndan ayrılan tek adamımdır.

SİGARALAR

Yolculuk sigarası, Yeni Harman. Zehrini güzelce ve harbi öngören Bafra, içerikli Birinci, henüz on yedisinde Bahar, döküm döşek Yenice, güllümkuşak Gelincik, kozmopolit ve kentsoylu Hisar, ürkünç Kulüp, serin Çamlıca, gömleğinin manşeti bir karış Sipahi, dut ağacı Maltepe, hayın Samsun.

ÇARŞI PAZAR

Çok utangaç bir adamım. Yaşım 55. Son derece utangaç bir adamım. Mesela gidip bir dükkânda bir şeyin fiyatını soramam, başkalarına sorudurum çoğu zaman. Çünkü sorarsam almak zorunda kalacağım gibi sanki. Bir şeyin yarım kilosunu alamam, adam kızar diye.

ÇOK EVLİLİK

Evlenince aşk mutlaka biter. Çünkü aşk, yanlış, ilkel bir duygudur. Sanki aşkta bir savaş hali vardır. Masallara bakın, 'gerdeğe girdiler ve evlendiler' denir ve biter. Biter çünkü aşkın anlatılacak şeyi kalmaz artık. Toplumun önüne biz beraberiz diye çıkmak, ister evlilik olsun, ister beraber yaşamak olsun hiç farketmez aşkı öldürür. Bir de aşkta rekabet vardır. Çoğunca rekabetten doğar aşk. Her an elinden kaçırabilecek gibiyse ona tutkun büyür. O sadece seninse, onun için de, senin için de aşk yavanlaşır. Evlilik ise toplumsal, kutsal bir kurumdur. Her kutsal kurumda olduğu gibi yalanları çok fazla.

PARA

Hayatım küçük paralarla döner benim; arkadaşlarım da benim gibidir, çok para kazansam onları kaybederim, sevmezler, ben de onları sevmem. Çevrem değişir. Edebiyat çevresi bir tekke gibidir, güzel bir tekke.

SEVGİ

Tandıkça severim. Eski giysilerimi bile yenilerini aldıktan sonra bir süre daha giyerim. Sonra da hiç giymem onları. Yine de bir çeşit mihnettirm vardır onlara karşı; kurtarmışlardır beni. Bir pantolonum vardı yedi sekiz yıl önce. Eski, ağı yırtılmış, birkaç kez onarılmasına karşın yeniden yırtılmış bir pantolon. Ne severdim onu bir bilsen! Çünkü tek pantolondu. Yenisini alamıyordum, daha doğrusu alıyordum. O pantolona nasıl büyük bir vefa duygusu içinde olduğumu mümkün yok, anlamazsın şimdi. Tek pantolonum olduğu için daha çok benimdi de ondan mı? Belki ondan. Kişi sevdiğine teşne olmak için yaşama kadrosunu daraltmalı mı? Galiba öyle. Ya da ben öyleyim. Hep bir arkadaşım olmuştur, bir dostum, bir sevgilim olmuştur. Bir pantolonum, bir ceketim.

ÖLÜM

Ölüyorum tanrım
Bu da oldu işte
Her ölüm erken ölümdür
Biliyorum tanrım.
Ama, ayrıca, aldığın şu hayat
Fena değildir.
Üstü kalsın...

Kaynakça

- Cemal Süreya / Fezza Perinçek - Nursel Duruel, Kaynak Yayınları
- Cemal Süreya Arşivi, Kaynak Yayınları
- Onüç Günün Mektupları / Cemal Süreya, YKY
- Dostlarının Kaleminden Cemal Süreya Portresi / Zühâl Tekkanat, Yön Yayınları
- Günler / Cemal Süreya, YKY

Cemal Süreya için onbeş içli parça

Serap, Seda ve Günaçan'a

1
Öptüydü gözlerinden ölümü şair,
ölüm şakaklarından şairi

Bir çift üveyik konuydu göğe
göğe konulu hâlâ!

2
Gülün tam ortasında ağıladıydı Süreya
ağlamalarının yumağı Üvercinka

O gün bugündür kendini ikiye böler
bir dikeyokuş yaşamadır gökyüzü

3
O gün bugündür uykusundan uyanan her kız çocuğu
baba üşüdüm der, baba parmak uçlarını...

Allasen, adının kaçınıcı harfini atmışsın ki!

4
Ne diye karıştırır dururlar ki denizleri
yok mudur başka işleri Tanrıların

Kulaksız bir uçtan bir uca mor bir leylak sesi

5
Rumeli uçşulu bir güvercin kanadında şimdi
Üstü Kalsın şiiir—
kırılan bir gülün dudağında cıgaran

Her ölüm erken ölüm mü orda da!

6
Ölmeden önce bakışlarını gezdirdin miydi
tepelerde sahi—
Uzanan turuncu bir uçurumda
uçurum çiçekleri

Uçurumlar yurdunda hani!

7
Bir söz kanaması gibi, hâlâ kanıyor ölüm de
bak, kanıyor Kars ve Mardin şiiirlerin bile

— Baba, güvercinler üşümez mi geceleri?

8
Yüzün beyaz tekrar beyaz,
beyaz bir kadın teni yüzünde
kasıklarında sevda çürükleri hâlâ
hâlâ dudaklarında öpüşlerin ipeksi tadı

Meşru bir şey olamaz şiiir bence de!

9
Ah, çok mu oldu gideli sen!
Kırlangıç kuşları konmuş
sesinin yamaçlarına

Giderken kalbini de götürüydün ya...

10
İkide bir elini başına götürüp
Düzeltilir gibi şiiirdeki denizleri
Düzeltilirdin ya saçlarındaki kederi—
Ne mi var sesinde

8.10 vapuru kalkmadı ki daha

11
Bir ovanın düz oluşu gibi bir şeydi ya yalnızlık,
bir konar göçer kuş kanadında şimdi
ölüm de yalnızlık da

Kuşlar toplanmışlar göçmekler hâlâ
— oaktan göçtüler de —
dağların altında güz bulutu parçası.

12
Menekşelerle örülü
gülrengi yüzün,
uçurumrengi, kırmızı bir geceyle dolaşır şimdi

Sesi uçurumlara çarpan şair sen değildin hani!

13
Günün tam ortasında öldümün kanaması
ölüm iki kol kanamayıdı: *Güz Bitiği, Sıcak Nal*
bir başka şiiirdi gökyüzünün turuncusu

Pabuçlarını çıkarmış küçük bir kız çocuğu
Afyon garında, bir türkü gibi uykulu
— Baba, güvercinleri kim örter geceleri?

14
Kanayan bir güle dokunur parmak uçların hâlâ
hâlâ esrik öpüşlere yarı göçebe yüzün—
bak, adın anılıyor gayri her aşkta!

Yatak odalarındaki tarçınısı neme de
düşüreydin ya sesini...

15
Biri açık iki çay söyledin ya ekseri
taşkankı iki çay söyledin de, ölümsüz ya
sahi, bastın mı ikinci otuzbeşine kanınla

Bir gülün dibinde durgun bir uykudadır şimdi
Cemal Süreya'nın S'si!

hüseyinalemdar

“Bir evde iki şair olmaz, otur çocuğuna bak”

“Oğlumun ismi Memo Emrah olacak, derdi. Memo Kürt olduğu için, Emrah da şair olacağı için. Kadıköylü Kürt Memo Emrah, diye söyler dururdu.”

ZÜHAL Tekkanat. Edebiyat camiasındaki ismiyle Elif Sorgun. Ona bu adı takan kişi ise Cemal Süreya. Zühal Tekkanat, bir eş, bir baba ve bir âşık olarak kendisinde saklı olan Cemal Süreya'yı ESMEER'e anlattı. Hem de çok özel anılarla süsleyerek...

Cemal Süreya ile ilk nerde, ne zaman, nasıl tanıştınız?

Cemal Süreya ile Papirüs dergisinde eksik sayıları almaya gittiğimden tanıştım. O sırada Cumhuriyet Gazetesi'nde Kültür Sanat servisinde çalışıyordum. Gazete ile Papirüs yakındı. Doğan Hızlan da Cumhuriyet gazetesinde çalışıyordu. Cemal Süreya'ya daha biz tanışmadan önce, benim hakkımda bir sürü şey söylemiş. Cemal Süreya'da bir ara gelip beni görmüş ve demiş ki, “Bununla ancak evlenilir!” Benim bunlardan haberim yok tabii, tanıştıktan sonra söyledi bana. 1967'inin ocak ayıydı.

Siz o yıllarda kimdiniz?

Ben o yıllarda, bir evlilik geçirmiş, genç bir kızdım. İşimi bırakmış, kendimi gazeteciliğe, kültür sanata vermiştim. Yelken dergisinde de çalıştım uzun süre. Cemal Süreya daha oradayken görmüş beni. Mehmet Seyda kız kardeşimle flört ediyordu o yıllarda. Yaşım da 28'di. O şekilde tanıştık, daha ilk tanışmamızda beni artık her an görmek istediğini söyledi.

Peki, ilk olarak size nasıl açıldı?

İlk açılması şöyle oldu. Edebiyatçıları Derneği'nin açılışı vardı. Haldun Taner de benden rica etmişti. Açılışa plaklarla gel, müzik çal, diye. O açılışa Cemal Süreya da geldi ve kalabalığın arasında bana yöneldi. Yanıma geldi, “Madam benimle evlenir misiniz?” dedi. O kadar kalabalık, o kadar çok kişi var ki! Ben bunu alay gibi kabul ettim. Dedim ki, öyle bir şey düşünmüyorum, düşündürsem, kendim karar veririm. Bu bir tersleme oldu ona ve alındı. Çok içerlemiş meğer buna.

Ondan sonra beni takip ettiğini fark ettim. Benim olabileceğim yerlere geliyordu sürekli. Beni bayağı beğenmiş olacak ki, tanışmamızdan altı ay sonra, bir gün beni Kapalıçarşı'ya götürdü, bir ayakkabıcıya soktu, lacivert makosen bir pabuç aldı. Ben de yavaş yavaş heyecan duymaya başladım, büyük bir şair, bana ilgi duyuyor. Ayakkabıcıdan çıkıp bir kuyumcuya gittik, bir alyans aldı, parmağıma taktı. Sonra yürüdük ve ayrıldık, dedi ki, “Hadi git, nişanlandığımızı söyle ailene!” Bir nevi emri vaki yaptı. Bundan altı ay sonra da nikâh oldu.

Evlilik teklifini reddetmişsiniz, emri vaki nişanlanmayı niye kabul ettiniz?

Ben ona hayrandım aslında, ama belirtmiyordum hayranlığımı. Onun yakınlığı, duyarlılığı beni etkilemişti. Dediği her şeyi yapıyordum. Bir şair olarak da hayranıydim. Beni sarstı, düşündürttü, sonunda nişanlandık ve altı ay sonra da nikâh yaptık.

Ailenizin kuyumcudaki nişandan haberi oldu mu?

Tabii oldu. Ben uçarak eve gittim. Kız kardeşim ve annem vardı. “Anne” dedim, “Ben nişanlandım.” “Yapma” dedi, “Kiminle?” diye sordu. “Kiminle olsun, Cemal Süreya ile” dedim. Ondan önce birkaç kez gelip gitmişti bize. Annemler biliyordu. Ama babam karşıydı. Cemal Süreya'nın bize geldiği gün, yağmurlu bir gündü. Pabuçları da çamur olmuştu. Babam bu durumu kafasına takmış ve bozulmuştu. “Sen” dedi “Düzenli bir insansın, bu pabuçları çamur adamla mı evleneceksin?” Sonra da babamın evde olmadığı bir gün, Ülkü Tamer'in eşliğinde, karpıya küçük bir kamyonet getirdiler, benim çeyizimi yükledik ve gittik.

Çeyizinizde neler vardı?

Bir sandıktı, bir devetabanı çiçek, bir miktar da kitap vardı. Kitaplara bakıp, seçti içlerinden. Bazılarını ayırdı, “Bunlar kalsın” dedi. O şekilde kamyonete bindik, ben ve Cemal Süreya öndeydik, Ülkü Tamer kamyonetin kasasında çiçeği tutuyordu, öylece yola çıktık. Yolda dedi ki, “Benim babam da annemi böyle kaçırmış”, dedi. Büyük bir neşe, büyük bir sevinç içinde evlendik. Ercüment Uçarı, Muzaffer Buyrukçu, Tevfik Akdağ, Ülkü Tamer, Gülsen Tuncer ile kutlama yaptık Cemal Süreya'nın Kadıköy'deki evinde. Eğlendik, neşelendik. Ben bir ay izin almıştım iş yerinden. Ben bu bir aylık vakti yazım kılavuzunu okuyarak geçirdim. Bir de ikimiz, “Yüz Aşk Şiiri” adlı bir seçme yaptık.

Nasıl bir yaşamınız oldu... Günleriniz nasıl geçiyordu?

Cemal Süreya dergiye gidip geliyordu. Ben de gazeteciliği bırakmış, memurluğa başlamıştım, SSK'da çalışıyordum. BÜStüme titrerdi. Bir vapur geciksem, çok kızardı. Çok kiskanıyordu beni. Hasbel kader vapurda, iskelede bir tanıdıkla karşılaşsam, çok kızardı. Çok kiskanıyordu çünkü. O kiskanıklardan dolayı, biraz huzursuzluk çektim, sevdiğime asla değil, ama evlendiğime pişman oldum.

Çok mu üzüyor muydu sizi?

Evlendiğime pişman edecek kadar! Ama öyle oldu ki, evlendikten iki yıl

sonra çocuk yapmaya karar verdik. Bir yıl öncesinden adını koymuştu oğlunun. Oğlan olursa, Memo Emrah koyacaktı! Türkiye'de üç tane Emrah var diyordu, biri Ercişli Emrah, biri Erzurumlu Emrah, biri de Kadıköylü Emrah. Ama maalesef Kadıköylü Emrah'ı 21 yaşında vurdular.

Kadıköy'de ne kadar oturdunuz?

Kadıköy'de bir Kumluk Caddesi deniler yer, bir Hediye Apartmanı'nda oturduk, sonra da Beykoz'a gittik, Beykoz'dan tekrar Kadıköy'e taşındık.

Nasıl geçiniyordunuz? Cemal Süreya'nın dergiden kazancı var mıydı?

Hayır! Derginin zararlarını, masraf olmasın diye evde beraber hazırlardık, vaktinin büyük bir kısmını dergiye verdi, ama dergiden bir kazancı olmadı. Geçinmek için de çeviri yapıyordu. Ben de memurdum.

Nasıl bir eşti Cemal Süreya?

Cemal Süreya dil sihribazıydı. Ağzı iyi söz yapan, güzel bir insandı. İnsanı çeken bir yanı vardı. Yakışıklı bir adam değildi, ama yüreği yakışıklıydı, eli açıktı. Ne varsa bölüşürdük. Çabuk öfkelenen ve çabuk barışan bir insandı. Duyarlılığını özellikle saklardı, gece yarısı kalkar tek başına düşünür, notlar alır, çalışmalarını yapardı. Ama çalışmalarını hep gizli yapardı. İnsan olarak idealdi. Aile reisliği yapacak biri değildi, onun için zaten evlenmeye uzun süre cesaret edememiş. Hiç kimsenin aleyhinde konuşmazdı.

Çok içer miydi?

Evde içerdi. Aşağı yukarı her akşam bir küçüğe yakın rakı içer, ailesini anlatırdı bana. Yeri gelir gözleri dolarak anlatır, yeri gelir Tunceli - Erzincan yöresine özgü türkü tuttururdu. Üvey

annesinden çektiklerini, kız kardeşlerini, babasını, babasının ölümünü anlatırdı. Ben de kendimce şiirler yazıyordum. Bir gün neden oldu bilmiyorum, “Bir evde iki şair olmaz, otur çocuğuna bak” dedi. Bu bana dokundu, uzun süre elime kalem almadım.

Bir efsane gibi anlatılır çapkın olduğun... Çapkın mıydı?

Ona kaç kere söyledim, “Bak Cemal Süreya, ikimiz de severek evlendik, ikimiz de ikinci evliliği bu. Bir şey yapacaksan, bana hissettirmeden yap, ben bunu anladığım zaman kırılırim ve ayrılırım senden.” Ama hiç dinlemedi.

O ne dedi?

“Biraz zor benden ayrılman, insan sevdiğini bırakmaz” dedi. Ama yaramazlıklar çok. Her gün yeni bir şey duyuyordum. Daldan dala atlıyordu.

Kadınların ilgisi nereden kaynaklanıyordu peki?

Kadınları çeken sihirli bir tarafı vardı, evet. Çok temiz bir yaklaşımı vardı. “Aldatmaktır bu” diye düşünmüyordu gerçekten. Bir de o kadar çeşitli şekilde insanı avlayıp, tavlıyordu ki, insan fark etmeden etkisinde kalıyordu.

Sizinki bir aşk evliliğiymiş, buna rağmen neden sarsıldı?

Evlilik aşkı öldürüyor! Bak ne yazmış: Aşk meşru bir şey olamaz, o da şiir gibi meşrulaşınca ölür, aşk da şiir de uzlaşıcı olunca ölür, genel olarak sanat böyledir!

Buna göre de yaşamış demek ki!

Hızlı yaşadı, ama genç gitti...

Çocuk yapmaya nasıl karar verdiniz?

Aslında isteyip istememe konusunda kararsızdık. Onun da benim de bi-

rinci evlilikten birer kızı vardı. Ama o bir de oğlan çocuğu istiyormuş hep! Doğmadan bir yıl önce de adını koymuştu. Bir gün akşam fikrini bana açıkladı, ben yorumsuz kaldım. Çocuk yapmaya karar verdiğinin ertesi günü, sabah erkenden kalkmış, rafadan yumurta yapmış, getirmiş bana yumurta içiriyor, "Pekişsin" diyor. "Ne demek, ne pekişsin?" dedim. "Şimdi sen iş yerine gidince, arkadaşlarına söyle bir tane oğlan çocuğum geliyor de" dedi. "Hadi canım yapma Allah aşkına, ne çocuğu, ne oğlanı?" dedim. Dokuz ay sonra, bir oğlan çocuğu dünyaya getirdim! SSK Bakırköy Doğum Evi'nde bir çocuk doğdu ki aynen baba!

Çocuğunun isminde çok ısrar etmiş, bir hikâyesi var mıydı?

Kürtlüğünü anlatırdı hep. Amcasını anlatırdı, amcasının ismiydi Memo. O dönemde Kürtleri, ya da Kürtlüğü çağırıştıran her şey yasaktı! O da benim oğlumun ismi Memo Emrah olacak, derdi. Memo Kürt olduğu için, Emrah da şair olacağı için. Kadıköylü Kürt Memo Emrah, diye söyler dururdu.

Eve misafir akışı nasıldı? Çok geleni gideni vardı herhalde?

Çok eli açıktı, bu yüzden çok kişi gelip gidiyordu. "Zühal çarşıya uğra, bir şeyler al gel" dediğinde anlardım, arkadaşlarını çağırmış yine. Tomris o sırada Turgut Uyar'la evliydi, onlar gelirdi. Ülkü Tamer'le Gülsen Tuncer çıkmazlardı, Muzaffer Buyrukçu her hafta sonu bizdeydi, Tefik Akdağ Pazar günleri gelirdi, Cemal Süreya ile bir Moda turu yaparlardı. Ercüment Uçarı eksik olmazdı. Masamız açıktı.

Arkadaşlarının hepsi edebiyatçı. Dergicilik tutkusu var! Bu nereden kaynaklanıyordu sizce?

Cemal Süreya öncelikle şair yaratılışlı bir yapıya sahipti. Bu onda Maliye Müfettişliği döneminde, ağır basacak olacak ki, bir gün istifasını basıp, 1957'den başlayarak, 80 yılına kadar Papirüs dergisine gönül verdi. Hiç bi-

rakmadı, gözü başka bir şey görmedi. **Jüri üyeliği yapmış çok fazla, dosyalarla birebir ilgileniyor muydu?**

Çok sayıda yarışmanın jürisinde yer aldı, evet. Bu yüzden evde sürekli bakılması gereken kitap dosyaları vardı. Bunları önce bana inceletirdi, imla hataları, Türkçe hataları olanları eleme isterdi. Onları ben eledikten sonra, geri kalanlara bizzat kendisi bakar ve uzun uzun incelerdi. Genç edebiyatçıları çok önemserdi çünkü. **Özellikle işaret ettiği, bu ilerde iyi şair, iyi romancı, iyi öykücü, iyi yazar olacak dediği kimse var mı?**

Cemal Süreya'nın böyle bir tarzı yoktu! Ya da düşüncelerini kimseye paylaşmazdı. Ama ışık gördüğü kimselerin önünü dergi sayesinde açardı. Papirüs'ten çok sayıda önemli edebiyatçı çıktı. Bugünün önemli isimlerinin hepsi, Papirüs kökenlidir.

Peki, şiir ve edebiyatın dışında ne yapardı? Sporla ilgilenir miydi? Takım tutar mıydı?

Evet, Fenerbahçeliydi. Ben o ve Memo Fenerbahçeliydik.

Yemekle arası nasıldı?

Çok iştahlıydı. Ben çalıştığım için, hep ertesi günün yemeğini yapardım. Fakat hep gece kalkıp, acıkıyor ve yemeğin yarısı gidiyordu! İlk yıllarında kiloluydu, üzerine elbise bulamayınca da çok kızardı.

Alışverişlerini kendisi mi yapardı?

Yok, beraber giderdik genelde. O dışarıda beklerdi, ben içeri girip sorardım, "Yüz beden elbise var mı?" diye. Genelde olmazdı ve buna çok bozulurdu. Sonra zayıfladı.

Peki ayrılık!

Araya ayrılıklar girdi. Ama hiçbir zaman, bir evladın anası babası olarak ayrılmadık. İnsanca ayrıldık!

Onu kaybetmeniz sizi nasıl etkiledi?

59 yaşında, çok gençken kaybettik. Ondan yedi ay sonra da, 21 yaşındaki oğlumu kaybettim. Aynı yıl baba oğul artarda gitti. Yıkıldım! ☹️

Zühal Tekkanat kimdir?

1938'de Ankara'da doğdu. İstanbul Kadıköy Kız Meslek Lisesi'ni bitirdi. Yazın yaşamına 1960'ların başında ve şiirle girdi. İlk şiir kitabı Gibi 1965'te yayımlandı. Emekli oluncaya kadar SSK'da memur olarak çalıştı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Um-ag üyesidir. 3 yıldır Cemal Süreya Kültür ve Sanat Derneği'nin çalışmalarına ilgileniyor.

Dikkat okul var

Bütün çocuklar anlar da

Okul kitaplarına girmez benim şiirim,

Ben yanarken çıkardığım dumanlar

Bakarım şemsiye olmuş sözgelimi

Tabela olmuş: Kiralık kat diye

Umulmayan şeyler bile olmuş

Ama unutulmuş kalmış alevim

Alevdir çünkü benim şiirim

Hayatım alev halidir

Çiçek tozudur

Kırılmış dalın türküsüdür

Nasıl şık şık berber makası

Odur,

Aslında sekiz yıldır

Saç traşımı kendim olurum o da ayrı

Kahveler kahveler!

Sizde oturdum, sizde kurdum düşlerimi

Çok şükür büyük şair değilim

Ama, bir sır söyleyeyim mi kulağına:

Cins şairim ben!

Çıkar giderim,

Nişancı bir şairim

Gözünden haklarım imgeyi

Az çok kitap da karıştırdım

Yolculuklarım oldu

Un peu partont

Yine de inanma

Hepsi de görev yolculuğuydu;

Kars, Ardahan, Van, Karaköse,

Sivas, Erzincan, Aydın, Manisa

Kırklareli, Edirne, Bilecik, Bursa,

işte haritada ne varsa

Bütün kentlerde ve kimi ilçelerde bulundum

Şiiri de büyük şovlarla yazmıyorum

Ama alevimi kimse görmüyor da

Dumanlarım (tanık şairler) önemseniyor

Bu şiir burda biter:

Dikkat okul var!

[cemalsüreya]

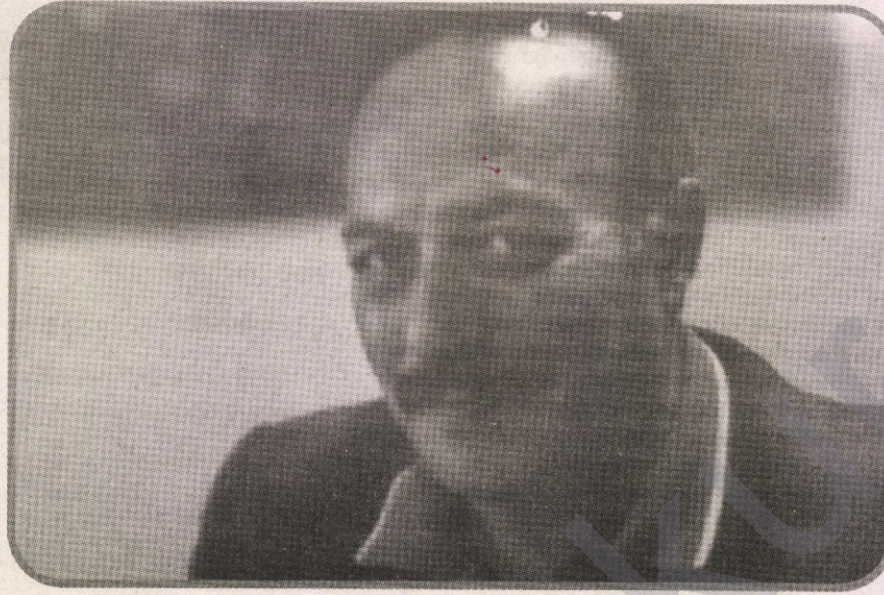

selimtemo

selimtemo@hotmail.com

“Hem sürgün, hem parasız, hem yatılı”

Türkçe yazmak “zorunda kalan / bırakılan” Kürtlerdeki ortak özelliklerden birinin “aşırılık” olduğu ileri sürülebilir. (...) Cemal Süreya, en yakın arkadaşlarına bile Kürt olduğunu açıklamaz, aynanın arkasına saklanır uzun süre...

BAŞKA bir dille yazma pratiğine yakın gözlükle bakıldığında birtakım sosyo-politik, psikanalitik çözümlere elverişli verilerle karşılaşılacaktır. Zira başka bir dil, anadile ikame edildiği noktada, bir gerilime neden olur. Yadsıma kadar kabul de, o dilin “sahipleri”nden farklı olacaktır. E. M. Cioran’ın Fransızcasının “pürüzlü” olduğunu ileri sürenlerle Joyce’un *Dublinliler’le Ulysses’inin* farklı olduğunu söyleyenler, bir yönüyle, bu gerilim ilişkisini imâ ederler. Sözelimi Joyce, Keltçeyi diriltme çabası veren İrlandalı milliyetçilerle aynı safta durmaz, ona göre ölü bir dil yerine, Mahmut Temizyürek’in deyimiyle, “**efendinin dili**”yle yazmak daha makbûldür. Ancak Joyce’un İngilizceye kattıkları, sıradan bir İngiliz yazardan çok daha azdır. Özellikle Ulysses’in hemen her cümlesinde bu gerilimli ilişkiyi hissetmek mümkündür.

Yadsıma kadar kabul de dedik. 1924’te ölen Ziya Gökalp’in kitapları 1939 yılında kadar yayımlanmaz sözelimi. Kemalizmin adını anmadığı temel referanslarından olan Abdullah Cevdet de aynı kaderi yaşar. “**Ben yaptığı balda boğulmuş bir arıyım**” dizesini biraz da bu eksenden okumak lazım. *Rojî Kurd’e* yazdığı “**Bir Hitab**” yazısı, Cumhuriyet tarihi boyunca karşısına çıkacaktır. 1932 yılında uzlet köşesinde ölür. Sonra adı Ankara’nın Çankaya semtinde bir sokağa verilir. Bilindiği gibi bu sokağın adın “**Yusuf Halaçoğlu Sokağı**” olarak değiştirilmesi önerilmektedir, önerenlerin başındaki zat, üç kuşak önce Sünnileşen bir aileye mensuptur. Efendinin biati da eksik gördüğü yerde, hele edebiyatta öne çıkan olgu, kodlama olacaktır.

Türkçe yazmak “**zorunda kalan/bırakılan**” Kürtlerdeki ortak özelliklerden birinin “**aşırılık**” olduğu ileri sürülebilir. Fuzulî’deki “**merkez**”i tasavvur ve yüceltme ile simgeleştirme, Nefî’deki aşırı hiciv, Nâbî’deki taşra ezginliği, hatta yadsımasını buna örnek olarak gösterebiliriz. Ahmed Arif’in 1947’de yayımlanan “**Rüstemo**” şiiri ise, Cumhuriyet dönemindeki ilk kodlama örneği olarak gösterilebilir (Ahmed Arif şöyle diyor: “**Dergiye gönderirken sadece ‘Rüstem’ dedim. O’yu koymadım. O kadar bir uyanıklığım var. ‘Rüstemo’ diye yayımlamazlar dedim**” R. Durbaş. *Ahmed Arif Anlatıyor*, 25. Derginin adı *Varlık*, antolojiyi hazırlayanın adı, Attilâ İlhan’dır). Yine “**Bir yanın seccade Acem mülküdür / Bir yanın çığ tutmaz Kafkas ufkudur**” di-

zelerinde de anlatılan ülke, Türkiye değildir. Tabii bu son dizelerin Baki’nin bir şiiriyle metinlerarasılık bağlamında ilişkisi var, ama Ahmed Arif’i yargılayan yargıcın dikkati yerindedir: “**Bu hangi ülke?**” Şairin yanıtı şu olur: “**Ben coğrafya bilmem!**” Yaşar Kemal’in *Akçasazın Ağaları* romanında da benzer bir kodlama vardır. Romanda boyunca terfi alan bir subay, Uso adlı Kürdü döver; bu dayak sahnesi, eğer yanılmıyorsak, altı kez tekrarlanır. Her seferinde anlatıcı, subay için, “**Sarışım bir kurda benziyordu**” der. Bu ifadeler, Nâzım Hikmet’in *Kuvayı Milliye* şiirinde Mustafa Kemal için kullanılmaktadır.

İlginç bir biçimde bu edebiyatçılar, kurucu ideolojinin en yakın halkasındaki kurumlarda yer alırlar: Cumhuriyet, Aydınlik, Varlık, Kaynak Yayınları vd. 1942’den itibaren bir tür onarıcı ideoloji olarak kurgulanan ve “**Anadoluculuk**”, “**Hümanizma**”, “**Mavi Anadolu**” gibi adlarla anılan akımdan da etkilenirler. (Bu akım, Kemalizmin “**hümanist**” yüzüdür. 12 Eylül darbecilerinin yayımlattıkları ilk kitaplardan birinin, Suat Sinanoğlu’nun *Türk Hümanizmi* kitabı olması anlamlıdır. Birinci basım: 1956, ikinci basım: Kasım 1980). Gürdal Aksoy’un çarpıcı kavramıyla “**Anadolu merkezli bir yabancılaşma**” söz konusudur burada da.

Anadilleriyle yaşamalarına izin verilmemez. Ama onlar efendinin diline bağınaz bir biçimde yaklaşmazlar, onu en hümanist yorumla içerirler. Neyle karşılaşırlarsa, onun tam tersini yansıtır, ama en aşırı biçimde. Türkçeyi değme yazar ve şairlerden iyi kullanırlar; maruz kaldıklarının tam tersini yansıtan bir ayna gibi. Ancak ayna, arkasına saklanılan bir şeydir de.

Cemal Süreya, en yakın arkadaşlarına bile Kürt olduğunu açıklamaz, aynanın arkasına saklanır hep. Hatta şimdilerde azılı Kürt düşmanı kesilen ve kendisi de aslen Kürt olan Muzaffer İlhan Erdost, 1967’de Kürtlerle ilgili bir yazı yazmak ister Papirüs dergisinde. Cemal Süreya karşı çıkar, “**Bu konuyu deşmeyelim, çok insan ölüyor sonra**” der (F. Perinçek ve N. Duruel, *Cemal Süreya: Şairin Hayatı Şiirde Dabil*, 68). Kimliğini saklar hep, ama kimliği bir kâbus gibi peşindedir. Bazil Nikitin’in *Kürtler* adlı kitabını, C.S. adıyla çevirir (Diğer mahlasları: Charles Suarez, Suna Gün, Osman Mazlum, Ali Hakir, Ahmet Gürsu, Genco Gümrah, Temel Gürsu, Osman Fazıl). Şiirindeki coğrafya bütün Türkiye’dir elbette, ama Erzurum, Kars, Mardin, Adilcevaz, Ağrı gibi yerler, ona pek çok şey anlatır. Ahmed Arif’le arkadaşlığı da bu “**yakınlık**”la pekişen bir şeydir. Nitekim İlhan Berk, Ahmed Arif ve Cemal Süreya’nın yakınlıklarını Kürtlüklerine bağlar. Bu, sonradan özürle geçitirilsen de, pek çok aydının zihninin gerisinde yerini korumuştur.

Cemal Süreya’nın şiirlerine yansıyan kodlar, çok daha görünmez kılınmıştır. Dêrsim katliamını yaşamış bir nüfusun içinden gelmiştir o, bu yüzden onun, deyim yerindeyse, takkiyesi, çok daha derinlerdedir. Burada okuyabildiğimiz ilk kod, “**Göç**” sözcüğü ve türevleridir. Hikâyesi şöyle: Cemal Süreya çocukken babaannesine “**biz kimiz, neyiz**” diye sorar. Babaanesi “**menfiyiz**” (sürgünüz) diye karşılık verir. Bunun üzerine çocuk Cemal “**yani göçmen mi**” diye sorar ve olumlu karşılık alır (F. Perinçek, haz. *Cemal Süreya Arşivi*, 64). 1965 yılında *Göçebe* adlı şiir kitabı yayımlanır, son kitabının adı ise, “**Göç**” ola-

caktır (CSA 9). 1984’te yayımlanan *Uçurumda Açan* kitabında “**Yakın-doğu’nun dallı İspanyolcası: Kürtçe**” (*Sevda Sözlere*, 169) dizesine rastlanır. 1988 yılında yayımlanan *Sıcak Nal* kitabındaki, “**O yıllarda ülkemizde / Çeşitli hükümlerle / Yetmiş iki dilden / İki yasaklanmıştı: / İkincisi Türkçe**” (SS, 222) dizelerinde benzer bir kodlama vardır. Aynı kitapta, “**Fırat suyu bütün bir bölgeyi / Takma adlarla / Dolanmak zorundadır**” (SS 230) dizeleri göze çarpar. *Yeni Yaprak* dergisinin Eylül 1989 tarihli nüshasında yayımlanan “**Kürtler ve Arnavutlar**” şiiri, iki dizedir: “**Kürtler yalan söylemek zorunda; / Arnavutlar, doğru**” (SS, 297). Yine “**Gurbet yavrum garba düşmektir**” dizesi de bu bağlamda okunabilir.

Ancak kimliğine ve anadiline dönme isteği, yalnız imgesel dizgede değil, gerçek hayatta da derin ve acıdır. 1961-1962’de Konya’da görev yaparken, *Çağrı* dergisine yazılar yazar. Derginin yayın yönetmeni, Türk milliyetçisi bir şair olan Fevzi Halıcı’dır, ki kendisi Konya Kürtlerindedir. Aynı dergide küçük kardeşi Mehdi Halıcı, yani Cemşid Bender de çalışmaktadır. Cemşid Bender, o dönemdeki Cemal Süreya’yı şöyle anlatıyor: “**Cemal Süreya, zaman zaman Türk edebiyatında isim yapmış Kürt kökenli şair, öykücü ve romancıları tek tek saymaktan çok zevk alırdı. Ancak hiçbir şekilde kendisinin Tuncelili olduğunu, daha açık bir deyimle Kürt olduğunu söylememişti. Bu gerçeği ilk kez 2000’e Doğru dergisinde öğrendim**” (CSA, 40).

23 Kasım 1969’da doğan oğlunun adını, Memo Emrah koyar. 1970’li yıllarda devrimci Kürt örgütlenmeleri, artık iyice “**merkez**”e yerleşse de Cemal Süreya’yı etkiler. *Kürtler* çevirisini, sanırım ilk baskısı Komal Yayınları’ndan çıkmıştı, bunun ifadesi saymak lazım. İki kez Kürtçe öğrenmek için alfabe ve gramer kitapları alır. İlkinde bir ay sonra 12 Eylül darbesi olur (CSŞHŞD 14), ikincisinde ise, bir ay sonra ölür. “**İnsanın anadilini bilmesi ne kötü**” diye söylenir durur. Sürgünü hiç mi hiç unutmaz. 1987 yılında Ece Ayhan’la yaptığı sohbette, “**Daha önce de söylemiştim, ortaokulu bir serçe kentte okudum. Bilecik’te. Ailemiz sürgündü orda. Parasız yatılıydım. Yani hem sürgün, hem parasız, hem yatılı**” (*Güvercin Curnatası*, 158) demiştir. Sürgün onun hayatının ta kendisi olmuştur: “**Bizi bir kamyonu doldurdular. Tüfekli iki erin nezaretinde. Sonra**

o iki erle yük vagonuna doldurdular. Günlerce yolculuktan sonra bir köye attılar. Tarih öncesi köpekler havlıyordu. Aklımdan hiç çıkmaz o yolculuk, o havlamalar, o polisler. Duyarlığım biraz da o çocukluk izlenimleriyle besleniyor belki. Anam sürgünde öldü, babam sürgünde öldü” (CSA, 64).

1986 yılında onunla *Yeni Düşün* dergisi için söyleşi yapan Enver Ercan'ın “Dil?” şeklindeki sorusuna şöyle cevap verecektir: “Benim dil serüvenim şu: Küçük çocuk bakıcıya veriliyor, o çocuk kendini bakıcının elinde buluyor; seviyor bakıcısını; onu ana belliyor. Türkçeyle ilişkim böyle. Bir noktada gurbetin aşka dönüşmesi” (GC, 123). Enver Ercan, 9 Mayıs 1988’de bir söyleşi daha yapar onunla ve şiirlerindeki “Doğu acısı”nı sorar. Şairin cevabı şu olur: “Anılarımın kökeninde yer etmiş. Küçükken, altı yedi yaşında doğduğum yerlerden, evimizden, bahçemizden koparılmıştım. Ardından aileme felaketler gelmişti. Annem ölmüş (hemen ölmüş), babam sonsuz yoksul düşmüştü... Bunlar yer etmiş bende. Bir yerde sanatçı duyarlılığını etkilemiş demek. Silinmezler” (GC, 174).

“Çocukluktan kalma bir sır, 80 sonrasında tam bir patlama halinde dışa vuracak. Her yerde Kürt ve sürgün olduğunu anlatacak. Oğlunun, nüfus kaydında adı ‘Memo’ olarak yazılan tek Kürt olmasıyla övünecek. ‘Kadıköy’ün Kürdü’ diyecek ona” (CSŞHŞD, 69). Elini azıcık uzatacak ve yıllardır kodladığı gerçeğine dokunacaktır. Zira o, kendi deymiyle kurucu ideolojiye övgüler düzmemiş “İkinci Yeni”lerden biridir (Büyük ölçüde doğru bir belirleme. Ama Turgut Uyar’ın İkinci Yeni’den önce çıkan *Türkiyem* kitabında övgü var. Öte yandan Turgut Uyar, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde bir şiirinde “Kürdistan” sözcüğünü kullanan ilk şairdir). Dersim’den sürgün edilen pek çok insan gibi asimile olmak yerine, direnmeyi seçer. Söylemek bile fazla; bu direniş insani bir duyarlılıkla, eşitlikçi bir dünya görüşüyle gerçekleştirilir.

Yukarıda da belirtildiği gibi “Göç” adlı bir şiir kitabı çıkaracaktı. Bu kitapta şiirlerden birinin adı, uzun bir şiir olarak kurgulanan “Fırat”tı. “Zulümler” adlı şiirde ise, Türkiye komünist hareketinin önderlerini yazacaktı. Bu şiirlerden bazı yerlerde, “kitap” diye söz etmektedir. Bir de roman yazmayı tasarlar Cemal Süreya; adı, “Acının Tekniği” olacaktır. Bu romanda, “Türkiye’nin son 50 yılının işkence tarihi”ni anlatacaktır. Diğer çalışmalarından biri ise, bir bölümünü tamamladığı “Bengü Bâde” çevirisidir. Fuzulî’nin bu ünlü yapıtı, ona göre Türk ve Kürt kardeşliğinin bir simgesidir: “Bu uzun şiir Kürtlerin ve Türklerin kucaklaşması olacaktır” (CSŞHŞD, 360). Ancak ömrü yetmez, kehaneti gerçekleşir ve güvercin ömürlerini tamamlar.

Arif Damar, *Ay Ayakta Değildi* adlı kitabını ona şu sözlerle imzalamıştır: “Ben esmerim / Cemal de.”

Yılanın yolu, şêxin mintanı...

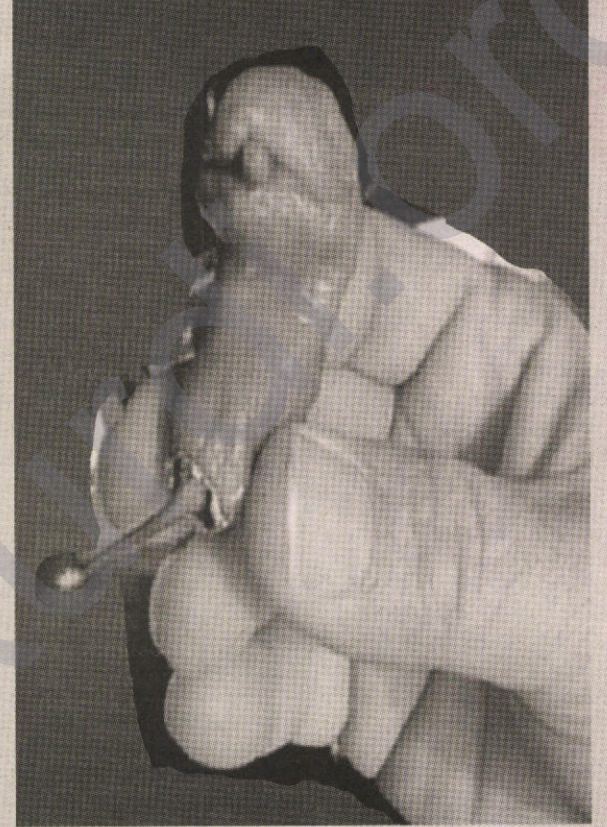
BİRKAÇ hafta önceydi. Köyde, kapının hemen önünde, simsiyah bir yılan büzüle büzüle küçük tümsekten aşağı indi. Kıpırdamadan izledik. O da kıpırdamadı. Bir süre yassı başını doğrultup, yüzümüze baktı, sonra süzülüp evin temelindeki küçük deliğe girdi. Aynı yılan bir hafta önce de süt kazanının etrafında doloşup, deliğine girmişti. “Sütün kokusuna gelir” dedikleri yılanı öylece görünce, içine kusmuştur diye koca bakır kazan dolusu sütü devirmişlerdi yere. Hoş, kazanın akıbeti de sütün akıbeti gibi olmuştu. Köye vardığımız gün her hanede kazanların yası vardı. Birileri girmiş, bir tek yılanların dolaştığı bir sıcak saatte, köydeki bütün bakır kazanları toplayıp götürmüştü. Köydeki kadınlardan biri, “Kesin büyü yaptılar. Kazanın tıkırtısını duydum ya yerimden oynayamadım” diyordu bu organize iş karşısında, hayretle! Köydeki kadına yakışmaz zira, onca işi gücü çevirip de iki kazana sahip çıkamamak. Kazanlar gidince, kıymetleri de artmıştı tabii. Dizlerini döve döve anlatıyordu bir başka kadın, “Anam anam, bu eski bakırlarda altın karışımı varmış. Bizimki sormuş çarşıda. Adamlar demiş he, altın var içinde...” Dövine dursun köylüler, biz dönelim yılan... Yılan öyle deliğine usulca girer de arkasından söz bırakmamazlık eder mi? Öldürmek olmaz, katilen... Köylü dediğin bilcümle hayvanla yaşar, bir o kadar da hikâyeyle... Sütü dökmek lazım! Yılanın değdiği toprak daha ısınmadan, hikâyeler dizili verdi kadınların ağızından.

Ne olmuş efendim? Yaylaya çıkmış Kürecik köylüleri... Bir boz yılan gelip çadırın orta yerine yumurtasını bırakmış. Sinamışlar yılanı. Yumurtayı kaldırıp, başka yere koymuş, gizlenmiş, yılanı beklemeğe başlamışlar. Yılan gelmiş yumurta yok. Dolanıp durmuş, tebdili şaşmış! Süt dolu kazana yaklaşmış, zehrini boşaltmış. Kıvrıla kıvrıla vurmuş kendisini dışarı. Köylüler çıkıp, yumurtayı yerine bırakmış da tekrar gizlenmişler. Gelmiş yılan, yumurtayı yerinde görünce, dolanıp da süt kazanına, sütü devirmiş, yok yere zehirlenmesin diye onca insan.

Biter mi hikâye... Açıldı bir defa kesenin ağzı! Ağanın kızına aşık olup da aşkıdan çatlayıp ölen yılanlar; tarlada uyurken söylemesi ayıp gelinin eteğinden aşağı içine girip, doğum esnasında ameliyathane-den “xışışış” diye süzülüp çıkan ve de doğan oğlanın göğsüne koca bir kıvrım izi bırakanlar... Bir tek yılanlar mı? Ayılar... Gelinlik çağıdaki kızı kaçırırlar. Bir tek gelinleri mi? Gerilla kıza aşık olup da, o birliğin cümle yiyeceğini harap edenler. Yapılan iyiliğin altında kalmayıp, petekle bal hediye edenler...

Hikâye varsa, hikâyeden çıkan ders, dersten çıkan tedbir de vardır. Yılanı öldürmek olmaz. Çaresiz kalıp öldürdüysen, bir yere gömüp, üstüne un serpeceksin, eşi gelip bulmasın diye. Çiftleşen yılanı görünce üstüne tülbent atıp, dilek dileyeceksin... Soyulduğu derisini saçına süreceksin tez uzasın diye.

Köyde hikâye olmazsa zaman akıp geçmez. Zaman, bir kara yılan gibi buz olur da ayaklarına dolanır. Bazı anlar gelir, hikâyeye, anlatılan şey olmaktan çıkıp, yaşama hükmedebilir. Bazen yılanın derisi, tilkinin hesabı ve daha da ileri gidelim, bir eşiği “istismar” eden adamın sonu gelir cemaatin içine, döner durur. Ve de hâlâ, istismara uğramış bir eşiğin, yarı eşek yarı insan

bir mahlukat doğurabileceğine inanır köylüler. Biz takılmayalım kurda kuşa, hakiki bir meseleye varalım. Bir şêxin gömleğinin maharetlerine...

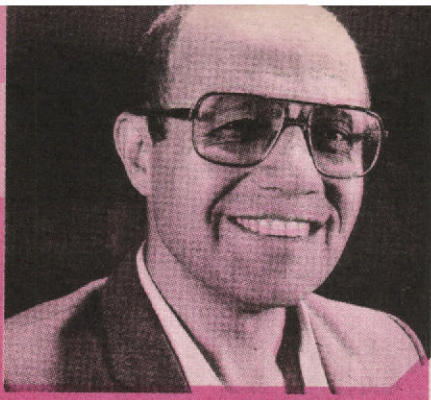
Temeline yılan giren büyük evde, vakti zamanında gençleri, çocukları, gelinleri ve yaşlılarıyla ben diyeyim onbeş, siz deyin otuz kişi yaşardı. Xacê, gelinlerin kaynanası, çocukların nenesi, oğlanların ve kızların anası... Yani evin büyüğüydü. Biri mi hastalandı, nerede doktor, nerede ilaç? Derman, gelinleri ile mütemediyen didişen Xacê’nin sandığındaydı. Doğum sancısından, her türlü hastalığa kadar uzanan, geniş spektrumlu bir derman... Beyazlığından eser kalmamış, kirli mi kirli bir mintan. Çocuklar ve torunlar hastalandığında gösterdiği anaçlığı, gelinlerine göstermiyordu Xacê... Gelinlerden hangisi hastalansa, sandıktan mintanı çıkarıp, fincanın dibine su koyup, mintanın küçük bir köşesini suya batırır, sıklar, onu da gelinlere içirirdi. “Layık deyinirsiniz ama, hadi neyse...” mırıltısıyla.

Mintanın hükmü yıllarca sürdü evde. Ve gelinlerden biri sordu Xacê’ye: “Bunu bize içiriyorsun da, bunun sahibinin hüneri neydi? Hele anlat...” Xacê özetle verdi yanıtı: “Tren geçiyormuş, adam elini kaldırıp demiş ki ‘duuuuurr!’ Tren durmuş...”

Zaman oldu, sol dalga memleketi etkileyinince, ne gelinlerin ne çocukların, ne de torunların inancı kaldı mintana. Xacê ve mintan artık dalga konusuydu. Ve bir gün Xacê radikal bir karar aldı. Usulca sandığı açıp, mintanı çıkardığı gibi bahçenin yolunu tuttu. Biraz kuru ot, çalı çırıpı toplayıp mintanın altına koydu. Üstüne de bir miktar... Çakmağı çakmadan önce seslendi: “İşliik işlik! Gördün, benim bir kabahatim yok. Artık nabalın günahım laf edenlerin boynuna...”

evrimalatas
evrimalatas@esmerdergisi.com

İsmail Beşikçi

“Anadilde eğitim”

Konuşulması, yazılması, öğrenilmesi, öğretilmesi yasaklanan bir dili diriltmek, ona güç vermeye çalışmak ırkçılık değildir.

“**NADİLDE EĞİTİM**” kavramı Kürtler tarafından çok kullanılmaktadır. Fakat bu kavrama nasıl bir içerik verildiği, ne gibi bir içerik verildiği belli değildir, Kürtçe öğrenmek ve öğretmek için kurslar açılması, isteyen kişilerin bu kurslara devam edebilmesi eğitim olarak algılanabilir. Bunu “**anadilde eğitim**”den ziyade, dil öğretimi, dil öğrenimi olarak algılamak, değerlendirmek daha doğru olur kanısındayım. İnsanlar, nasıl İngilizce, Arapça, Japonca, Türkçe vs. öğreniyorlarsa, Kürtçe de öğrenirler, Kürtçe öğrenmekte ve öğretmekte de serbestlik vardır. “**Anadilde Eğitim**” kavramına verilen içeriklerden birisi herhalde bu şekilde ifade edilebilir.

“**Anadilde Eğitim**” kavramının ikinci bir anlamı şu olabilir. Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okulların belirli bir eğitim müfredatı vardır. Tarih, Türk Tarihi, Türk Dili, Türk Edebiyatı, Türk Kültürü, Coğrafya, Türkiye Coğrafyası, Din Bilgisi, Matematik, Fizik, Biyoloji, Kimya vs... Bu ders kitapları aynen Kürtçe’ye çevrilir. Ve bu dersler Kürtçe okutulur, Örneğin, Türk Tarihi, Türk Edebiyatı, Türk Kültürü, Din Bilgisi, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji gibi dersler Kürt diliyle okutulur. Böyle bir algılamamanın ders programlarında ciddi bir değişiklik gerektirmediği söylenebilir.

“**Anadilde Eğitim**” derken, üçüncü bir alternatif daha vardır. Edebiyat, Tarih, Coğrafya, Kültür, Din Bilgisi gibi derslerde, Kürt Tarihi’ne, Kürt Edebiyatı’na Kürt Kültürü’ne ağırlık verilmesidir. Öğrenciler bu derslerde Kürtçe olarak, Kürt Dili, Kürt Tarihi, Kürt Kültürü gibi dersler okurlar. Bu derslerde, Türk Dili, Türk Tarihi, Türk Kültürü gibi programlar yanında, Kürt Dili, Kürt Tarihi, Kürt Kültürü gibi alanlara daha büyük bir ağırlık verilir. Böylece Kürt öğrenciler, *Eli Xariri, Melaye Ciziri, Feqiye Teyran, Ehmedê Xani, Cigerxwin* gibi şair ve yazarları, Kürtlerin tarihini, kendi çevrelerinin tarihsel geçmişini vs. de öğrenebileceklerdir. Bu çerçevede Kürt tarihine, Kürt kültürüne daha büyük bir ağırlık verilecektir. Kişi olarak “**Anadilde Eğitim**” kavramını böyle algılıyorum. Kanımca doğru olan da budur. Bu anlayışın ders programlarında ciddi bir değişiklik gerektirdiği açıktır. “**Anadilde Eğitim**”in diğer bir özelliği de, eğitimin, örneğin Kürt diliyle eğitimin mecburi olmasıdır.

“**Anadilde Eğitim**” neden gereklidir? Dili güçlendirmek, dilin konuşulmasının ve yazılmasını yaygınlaştırmak, ezilen, horlanan, aşağılanan, önemsenmeyen, umursanmayan, kendine yabancılaştırılmış bir toplumun kendine dönüş yollarından en önemlisidir. Dili güçlenen halk kendi kökü üzerinde yükselmeye başlar. Dilin güçlenmesi, konuşulmasının ve yazılmasının yaygınlaşması halka büyük bir moral verir. Çünkü halka, millete özelliğini veren en temel unsur dildir. Dil insanların kişiliğini temsil etmektedir. Varlığı inkâr edilen, reddedilen bir dil, insanların kişiliğini temsil eden en önemli bir unsur olmaktadır. Bu koşullarda, bir insanın halkı, milleti konuştuğu dilden ibarettir.

Konuşulması, yazılması, öğrenilmesi, öğretilmesi yasaklanan bir dili diriltmek, ona güç vermeye çalışmak ırkçılık değildir. Bu klasik milliyetçilik de değildir. Bu doğal insani bir sorundur. Böyle bir yasağa karşı çıkmak insan olmanın bir gereğidir. İnsani olmayan durum bu tür yasaklara boyun eğmektir. Bu süreçte Türk yönetiminin, Türklerin yapması gereken şey, kendilerini Kürtlerin yerine koymalarıdır, kendilerini Kürtlerin yerine koyarak duymaları ve düşünmeleridir. 1985-1988 yılları arasında, Bulgaristan’ın, orada yaşayan Türklere karşı uyguladığı politikayı hatırlayalım. Bulgaristan yönetimi, Türklere Bulgar isimleri vermek, Türk isimlerini yasaklamak, Türklere Bulgarlaştırmak için çok yoğun bir çaba harcıyordu. Bu politikanın, Türkiye’de, gerek devlet ve hükümet cephesinde, gerek sivil toplum kurumlarında çok büyük ve sürekli tepkilere neden olmuştur. Sağcılar,

solcular, Marksistler, liberaller, aynı kavramlarla, aynı yoğunlukta bu sürece karşı tepki vermişlerdir. Bulgaristan’daki Türklerin, Bulgarlaştırılması girişimlerine böylesine bir tepki gösterilirken, Kürtlerin yapıp ettiklerinin, duygularının anlaşılabilmesi, Türk siyasal hayatını, Türk düşün hayatını, Türk hukuk anlayışını ve tabikatanı karakterize eden çok önemli bir olgudur.

Dil sadece kelimelerden ibaret değildir. Dilin yapısında ve kullanımında, o halka, o millete ilişkin birtakım anlayışlar ve sezgiler de vardır. Bütün kelimeleri dışarıdan, yabancı dillerden alınmış bile olsa, dilde, o dile mahsus bazı milli özellikler, anlayışlar ve sezgiler de vardır.

Dili güçlendirecek, geliştirecek, kendine dönüşü sağlayacak önemli süreçlerden biri de, *Almanca, Japonca, Rusça, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, İspanyolca, Türkçe, Arapça, Farsça* gibi dillerden Kürtçe’ye yapılacak tercümelemlerdir. Bu dillerde yazılmış romanların, öykülerin, tiyatroların, bilimsel eserlerin Kürtçe’ye çevrilmesi, Kürt dilinin güçlendirilmesinde, Kürt toplumunun kendi ayakları üzerinde yükselmesinde büyük rol oynayacaktır.

Yasaklanmış, doğal gelişmesi engellenmiş dil konusu, medeniyet kavramıyla, medeniyet durumuyla yakından ilgilidir. Dr. Ali Şerai, *Medeniyet Tarihi, Medeniyet ve Modernizm* kitaplarında, medeniyeti, insan kabiliyetlerinin özgürce yeşerip gelişmesine olanak hazırlayan, bunun için, elverişli ortamlar yaratan oluşumlar kavramlarıyla tarif etmektedir. (*Medeniyet Tarihi, Cilt I, Fecr Yayınevi, Çev. İbrahim Keskin, Ankara, 1987 s. 54; Medeniyet ve Modernizm, Bir Yayıncılık, Çev. Ahmet Yükseköğlü, 4.bs. İstanbul Temmuz 1985, s. 40-41*)

Bu görüşe göre medeniyet aynı değil, zihinsel bir oluşumdur, zihinsel bir süreçtir. Yüksek, ufuklara tırmanan dev binalar yapılması, çok gelişkin, öldürücü silahlar imal edilmesi, örneğin nükleer silahlar veya kitle imha silahları üretilmesi, en son teknolojik silahlarla, tepeden tırnağa kadar donatılmış büyük ordular kurulması, makine üreten makineler yapan fabrikalar üretilmesi, büyük şehirler kurulması vs. medeniyetin ana göstergeleri, birinci planda gelen göstergeleri değildir. Temel gösterge insan yeteneklerinin, rahatça ve özgürce gelişmesine elverişli olan ortamlar yaratmaktır. Sporunun sporcu olarak, mimarın mimar olarak, şehircilik uzmanının şehircilik uzmanı olarak, yazarın yazar olarak, düşün adamının düşün adamı olarak, bilim adamının bilim adamı olarak, iş adamının iş adamı olarak, düşünçülerinin, yeteneklerinin, özgürce, rahatça gelişmesine olanak hazırlayıp hazırlamamaktır. Böyle bir ilişkiler ağında, bir dilin örneğin Kürtçe’nin yasaklanması neyi gösterir? Bu, Kürtlerin medenileşmeleri, medeniyette ilerlemeleri, için, yasaklanan, doğal gelişmesi, yeşerip serpilmesi engellenen dillerine sahip çıkmaları, bunun için gerekli demokratik mücadeleyi sürdürmeleri gereğini ortaya koyar. Bir dile yasaklar koymanın, o dilin doğal gelişmesini, gelişip serpilmesini önlemenin, inkârın ve imhanın ise, medeniyet durumuna çok zıt bir süreç olduğu açıktır. Düşün yasaklarının siyasal sistemi ve düşün hayatını belirlediği ve yönlendirdiği bir yerde, insan yeteneklerinin rahatça ve özgürce geliştiği, gelişme olanaklarına sahip olduğu söylenemez.

Daha önceki bir yazıda, Dr. Ali Şerai’nin, Kürtler hakkındaki görüşlerini dile getirmiştim Kürtlerin Yunan uygarlığına, giderek dünya uygarlığına katkılarında söz ediyordu. Bu, Milattan Önceki devirlerde yaşanan bir durumdu. Şimdiyse, dili yasaklanan doğal gelişmesi önlenen Kürtlerden, yasaklara karşı mücadele ederek, dili ve kültürü kazanma medeniyette ilerleme gereğinden söz ediyoruz. Bu iki dönemin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, o devirlerden bu devirlere, bu zamanlara nasıl geldiğinin irdelenmesi ihmal edilemez bir çalışma olmalıdır. □

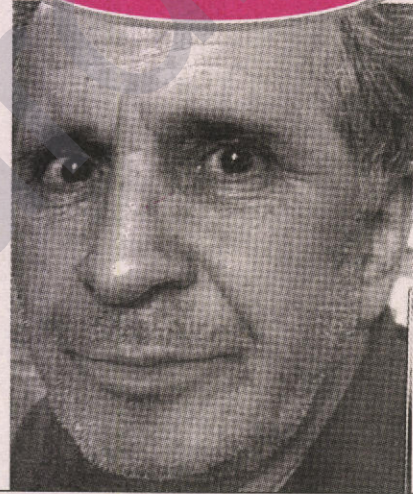
Gün açtı

Gün açtı. Kollarımda tahta bacaklarım
Onüçü müydü ayın yoksa onbeşi
Darılttım diyordum arkadaşları.

Kahvede aynalar arasında tasalı
Hala dilim söylese de küstüğümü
Tüketmişim bir nefeste hiçliğimi.

Ne kadar yakın olsak da
Birleşmemiz zor,
Masandaki hokka, kalbimdeki divit
Yetmez buralarda beni tutmaya.
1990.

komet

Gül dökerdi

ölü kuşun gözlerini örttü önce
Dersim göçüydü.o ıssız ova
ağları giderken teslimiyetine

bir uzun ıslığın sesinde
hayatın gürültüsünde kaybolan nefes
belki kürttü, belki süryani, ermeni
kana bulanmış gövdesi, belki isyan
daha çok bir kuyuya yakışan
geçmişiyse, yazgısını kemiren beden
durgun suların intiharı, annem

gül dökerdi yürüdükçe.....

selma ağabeyoğlu

Dünya üzerinde kaç mesele var?

BENİM için yazı yazmanın tek bir karşılığı var; beynimin bilinç akışına direnerek, yakaladığı balıkları bir düzlem sepetine toplaması. Bilincin dip akıntısına karşı amansız kürek çekmek! Bilinç akar ya... Akan düşünceler zincirini birbirine ekleyerek, ilerlemek... Şayet benim yazımın doğasına ilişkin yazanlar arasından en sevdiğim yazar Maurice Blanchot. O, yazı ve ölüm arasındaki ilişkisini Franz Kafka'dan ilham alarak açıklıyor... Yazmak, ölüme hazırlık gibi! Günlüğünde "...huzur içinde yaşamak için değil, huzur içinde ölebilmek için insanlardan uzaklaştığını" diyen Kafka, neden yazdığını şöyle formüle ediyor: **"Huzur içinde ölmek için yazmak!"**

Yazı yazmanın, daha kısa süreli geri dönüşümleri de var. En azından benim için. Serdar Ortaç'ın deyişle, "ölene kadar bekleyemem!" Yazmanın en güzel yan etkilerinden biri de, tepki almak. Tepki almak (response) derken, pozitif ya da negatif olarak bir ayırım yapmadan, geri dönüşüm almaktan bahsediyorum. Bu her zaman olmuyor, zaten olamaz da.

Ben, Ahmet Tulgar'ın teşvikiyle Esmer'e yazmaya başladım. Bu süreçte Esmer'le ilgili düşüncelerim sürekli değişti. (Bambaşka bir yazı konusu). Ama ne yalan söyleyeyim, Esmer okuyucularından bu kadar hızlı geri dönüşüm alacağımı da beklemediyordum. Sanırım Esmer'in okuyucu kitlesi, belki bir zamanların Leman'ı, Öküz'ü okuyan gibi, düşünen ve yazan, oldukça meraklı bir kitle. Bu okuyucu kitlesinin heyecanını görmemek elde değil. Geçen ay, tanıdığım/ tanımadığım birçok kişiden mail aldım. Esmer için yazdığım bir yazı, ilk kez bu kadar çok ilgi çekti. Geçen ayki yazının çıkış noktası, sanatı tartışırken sanatçının probleminin / meselesinin ne kadar önemli olduğu ve bunun üzerinden dönüştürmemiz gereken dil meselesiydi. Daha analitik bir boyutta tartışmadığımız ölçüde de sanatın, sadece her düzeyinde kurumsallaşacağı, -ciddiye alınacağıydı. Gelen maillerin bir kaç ortak noktası var:

- "...söyledikleriniz hak vermekle beraber, sanata sadece sanatçının özneliği açısından bakmak ne kadar doğru diye sorma gereği duyuyorum..."

- "...ben bu ülkede sizin belirttiğiniz ölçüde analitik bir sanat dilinin gelişeceğine hiç inanmıyorum, hiçbir konuda farkındalık yok!"

- "...dünyada kaç mesele var ki zaten?"

Bütün bu noktalar beni, tartışmayı daha da açmaya ve kendi argümanımı yeniden değerlendirmeye itti. İlk olarak şu soruyu sormanın doğru bir yol belirlemek açısından önemli olduğunu düşünerek: "Sanatın, özellikle güncel sanatın galeri/market, koleksiyoner/müze, küratör/eleştirmen üçgeni olarak, kurumsallaşmadığını... Dolayısıyla iyi işin eleştirilmesi ve küratör tarafından elenip, incelenip; müze-koleksiyoner tarafından korumaya alınmadığını düşünürsek... Ne müze üzerine düşen, sanat eğitimi ve dönüşümü görevini tam yapıyor, ne de sanatçı toplumsal anlamda bir role sahip. Sanatın ülkenin gündemine söylem açısından katkısının bulunmaması, güncel sanatçıların Bodrum'da ya da Uşak'ta müzelerde yaşananalara, insan hakları ve demokrasiye ya da bu topraklardaki herhangi bir şeye dokunmaması, dokunanın DA yanması-cezalandırılması... Sanatla kopuk ilişkimiz... Onu, kutsallaştırmak, (excluding by

including) dahil ederek dışarlamak..." Bunları bir soruyla karşılırsak, "biz ülkemizde sanatı ve sanatçıyı nereye ve nasıl konumluyoruz?"

Bütün bunların işte ilk aşaması, sanatı soyutlanmış bir dekor ya da içi boşaltılmış bir yüksek anlam kaidesi olarak sunmaktan kurtarmak... Bunu gerçekleştirmenin de yolu, onu doğru okumaktan, konumlamaktan geçiyor. İyisiyle kötüsünü ayırmaktan geçiyor. Yoksa elbette, sanat sadece üreticisinin kişisel deşifasyonlarına ya da özneliğine indirgenirse, kendi meşruyetini yitirir. Ama, zaten kaç tane mesele var -orijinal olan, BU dünyada?.. "Dünya üzerinde yeni bir şey söylemek imkansız..." demek için de, Shaekespare'e yenilmemek için de... Yani, "ölüm, aşk, yalan, kışkırtma.. toplam on, on iki tane konuyu o böyle-bu da böyle işlemiş zaten..." demektense... Bence, sanatın bir kültür ve birikim, medeniyet tarihinde bir süreklilik, bir zemin olduğunu unutmadan...

Bu noktada şuna değinmek doğru olacak. Geçen hafta PİST'te buluşan sanatçı insiyatifleri, Türkiye'de güncel sanatın görünmezliğini, varlığının etkisizliğini ve 'toplumla iletişimsizliğini' tartıştı. Gelinek nokta, Plastik Sanatlar Derneği gibi tkaç bir kurumsallaşmaktan kaçınarak, stratejik bir kararlılıkla özellikle medyada ve kamusal gündemde var olmak. Olmalı. Yazıma nokta koymuyorum. Şimdilik, geçen hafta ki yazıma not düşen genç sanatçı Borgia Kantürk'ün cümleleriyle bitirmek istiyorum. Borgia, benim "okuma" dediğim şeye, konuyu sanatçıyı biraz korkutan 'işlemselliğe' bağlanmama kızıyor! Bence, Türkiye'de sanat 'saksıda yetişen' çiçekler gibi. Köksüz! Ve bazı işler ve söylemler, o kadar arak ki... Ve şu anda olup-biten bir tür 'körler/sağırklar oyunu. Ama ben daha çok okumanın değil, okumamanın tuzaklarından korkuyorum. Heceleyle heceleyle de olsa, okumak! Elbette Borgia, tek boyutlu değil. Çok katmanlı.

"Sevgili Adnan, Günümüzde sanat çevrelerinin bilginin referansı olarak sanat yapısını iç eden -metinsel boyutta onun kişisel-anlam-dışı ve kendiliğinden varlığını anında harcıyarak- 'bu budur kesin ve net, işte sonuc, işte coğrafya, bu da benim meselem' gibi bir okumaya hapseden bir misyon ile gerçekleştirdiği okumalar, konumlamaların son kullanma tarihi geldi de geçiyor... Fakat bir çok kişi bu çevrenin sağladığı ün ve şöhrat sayesinde kolay dolaşımın keyfini sürmeyi hala tercih ediyor. Ama bazı sanatçı ve bazı küratörlerin gündemlerine bunun tezati bir referans olarak bilimsel ve kesinliği kolay okunurluğu ve netliği hedefleyerek sanatsal olanın anlaşılabilirliği ve keyfe dairliğini olabildiğince kurulaştırın bir bilgi dayatmasını reddediyorlar. Ve karşı duruş olarak roman-öykü ve şiiri bu vizyona dair bir okumanın merkezine dahil ediyorlar. Bu bulanık / yarı kaymış bakış açısıyla, netliği aranan ve temellendirilen popüler netliği delegecek sanırım. Ya da delmeli. Örnekler yavaş yavaş gelmekte. Sanırım değişecek... Yakında... Borgia Kantürk"

adnanyıldız
avoidlife@gmail.com

Yeniden 70'leri hatırlar, o dönemin heyecanıyla iş yaparken, bir yandan da kazandığımız tecrübeleri gazetemize yansıtıyoruz.

ahmettulgar
ahmettulgar@esmerdergisi.com

Birgün'de de buluşalım

HERHALDE bu iş giderek bir gelenek oldu. Oluyor. Tabii, bu tür yazılar, yani kendimden, nerelerde olduğumdan, nelerle iştigal ettiğimden sizi haberdar eden böyle yazılar yazmam, Esmer'i kendime yontmam, kendime yonttuğum anlamına gelmemeli. Aman ha, yanlış anlaşılmasın. Siz Esmer okurlarına olan sevgimden kaynaklanıyor zaman zaman iş değiştirdiğim, gazetecilik kariyerimin yeni bir istasyonuna geldiğim, size bunu bildirmek istemem. Sizinle Esmer dışındaki mecralarda da buluşmak istiyorum çünkü, niyetim bu, iyiniyet yani. İyiniyetimden yapıyorum.

Vatan gazetesinden ayrıldıktan sonraki 2 ay, 4 yıl üzerinde çalıştığım, artık son rötuşlarını yapmam ve yayınevine teslim etmem gereken romanımı tamamlamak için eve kapandığım bir dönem oldu. Sonra işte bildiğiniz gibi "Volkan'ın Romanı" adlı kitabım çıktı. Memnunum, çok iyi eleştiriler aldı. Türkiye'deki iyi roman okuru sayısını dikkate alacak olursak, bence iyi bir sayıda okurla da buluştu. Şimdi artık yavaş yavaş yeni romanım için notlar tutuyorum.

Ama unutmayın, bu süreçte bile - ki benim için çok heyecan verici bir süreçti - size yazmayı sürdürdüm Esmer'de de. Bu yüzden de şimdi içim rahat dergideki sayfamı bu ay "kendimden haberler" biçiminde formatladığımdan ötürü.

Romanım çıktuktan bir ay sonra, artık yeniden bir gazetede yazma isteği içimde belirirken alttan alta, arkadaşlar aracılığıyla iş teklifleri de gelmeye başlamıştı bazı gazetelerden. Fakat tam da bu dönemde merkez medya öyle bir dönemden geçiyordu ki, sabahları gazeteleri okuduğumda bazen, yani özellikle birinci sayfalarını, bir süre bu gazetelerde yazamayacağımı, yazmak istemeyeceğimi anlıyordum. Büyük yani yüksek tirajlı gazeteler manipülasyonun sınırlarını zorlama, iç savaş çığırtaçlığı yapma, ülkenin en saygın aydınlarını ve kurumlarını hedef gösterme yarışına girmiş gibiydiler. Oralarda çalışan sevdiğim dostlarımla üzme istemem ama, onlarla da dayanışma içinde kalarak bu medyadaki değer erozyonunu durduracağımız umudunu taşıyorum hala. "Dayanışma" deyince tam bu sırada Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Dayanışma Ödülü'nü aldım sansüre direnişim nedeniyle. Bu da çok cesaret vericiydi. Teşekkürler.

İşte böyle bir dönemde, en son Radikal gazetesindeki köşesinden ve Türkiye'de yıllardır sürdürdüğü sivil toplum ve insan hakları mücadelesinden tanyacağınız Murat Çelikkan, Birgün gazetesinin genel yayın yönetmeni oldu. Ve hemen ardından, bir pazar günü, Tünel'deki bir kafede bana iş teklif etti. Hemen kabul ettim.

Kuşağımızın en sağlıklı kalmış kesimlerinin bir araya gelerek kurduğu, patronsuz, bağımsız bu gazetemize nihayet dâhil oluyor oluşum beni çok sevindirmişti.

İşte iki aydır da Birgün'deyim. Bilenler biliyordur, ama Birgün almalarını rica edeceğim okurlarıma söylüyorum, pazar günleri bir yazım oluyor Birgün'de, çarşamba günleri de bir röportajım şimdilik.

Birgün beni sadece gazete, bu gazetede yazdığım yazılar nedeniyle değil, aynı zamanda gazetenin ortamı, gazetede insan ilişkileri nedeniyle de memnun ediyor.

Çaycıısından muhasebe elemanına, muhabirinden köşe yazarına kadar, her yastan en umut verici tipolojileri bu ülkenin. Herbiri hem bir tipoloji hem de bir birey. Bütün özel taraflarıyla.

Yeniden 70'leri hatırlar, o dönemin heyecanıyla iş yaparken, bir yandan da kazandığımız bütün tecrübeleri gazetemize yansıtıyoruz. Yansıtma niyetindeyiz.

Bu gazetenin, Birgün'ün yaşamasının Türkiye medyası için çok önemli olduğu açık.

Sadece bir patrandan, bir holdingten bağımsız olmakla, sadece siyasi ve iktisadi güç odakları karşısında önünü iliklememekle kalmayan bir sol gazete Birgün, aynı zamanda sol içinde oluşabilecek güç odaklarının da dümen suyuna gitmiyor. Göğsü, bağı açık bir gazete yani. Orada da buluşmak isterim sizlerle.

ZÜMRÜT taşlarından yol yaptırarak kadar zengin mi zengin, bir o kadar da yakışıklı bir adam varmış Hindistan'da. Zenginmiş zengin olmasına ama adamın tuhaf bir yanı varmış. Çirkin kadınlara düşkünmüş. Böylesine zengin bir adamın haremindeki kadınların hepsi birbirinden çirkinmiş. Bu adam bir gün duyar ki falan yerde bir kız, dünyada henüz görülmemiş bir güzelliğe sahip. Bu güzeli görenler o dakikada akıllarını kaybediyor ya da âşık olup üç gün geçmeden ölüyor. Zengin adam "tez hazırlansın kervan, varıp görelim şu güzeli" diye emretmiş, "yapma, etme? diye yalvarmışlar ama o çoktan varmış dillere destan güzelin kapısına. Kapılar açılmış, kapılar kapanmış kalmış baş başa. Zenginlik bu, açılmayacak kapı, indirilmeyecek yüz peçesi olmaz karşısında. Yüzünü bir ipekle örten güzel önce pencerelerin perdesini indirmiş, sonra öldüren güzellikteki yüzünü aç-

mış. Zengin adam bir süre baktıktan sonra perdeleri açmış biraz daha baktıktan sonra kalkıp gitmiş. Herkes öleceğini ya da delireceğini beklerken adama hiçbir şey olmamış. Gel zaman git zaman adamın ölmediğini kız da duymuş ve dayanamayıp bu sefer o adamın yanına gitmiş. Karşısına oturmuş. "Beni güzel bulmadın mı?" diye sormuş. Adam, kızı zümrüt döşeli yolları, dünyanın hiç bilinmeyen güzellikteki çiçekleri ve ağaçlarıyla dolu bahçesine çıkarmış. Ve bahçede dolaşan haremdeki kadınları göstermiş. "Bunca güzel kadının varken ben sa-

Çirkin ne ki?

reisçelik
reiscelik@yahoo.com

na nasıl güzel diyebilirim ki" deyince kadın bir birinden çirkin kadınlara bakıp gülmüş. "Bunların neresi güzel, hepsi bir birinden çirkin" demiş. Adam, "Tanrı kâinattaki tüm güzellikleri yarattı ve içine insanoğlunu koydu. Milyonlarca yıl geçmesine rağmen insanoğlu hiç bir güzelliğin farkına varamadı. Ve sonunda, alıp insanoğlunu karşısına, 'Niçin varmıyorsun bu güzelliklerin farkına?' diye sordu. İnsanoğlu 'Ben bir şey görmedim ki!' diye yanıt verdi. Bunun üzerine tanrı ışığı yarattı. Yine insanoğluna sordu: 'Şimdi gördün mü senin için yarattığım güzellikleri?' İnsan tekrar

sordu: 'Çirkin ne ki?'. İşte o zaman tanrı insanoğlundaki aklı yarattı. Akıl, çirkinin fark etti. Çirkin sayesinde güzel; güzel oldu. Yani çirkinin güzelliğini fark etmeyen güzel bana göre asla güzel değildir." der.

Film festivali için gittiğim Hindistan'da Sih tapınağında tanıştığım dervişlerle uzun sohbetler ettim. Anadolu'daki felsefeleri anlattım onlara, al ver ettik ve sonra beni daha derin bir babaya götürdüler. Ben ona dedemden duyduğum bir efsanede ilk rengin Hindistan'da oluştuğunu ve dünyaya buradan yayıldığını anlatınca bana, "Benim yüzüme iyice bak. Bir de şu sokaktan geçen kadına bak aslında ne kadar çirkiniz" dedi. Ben ezilip büzülünce bana bu efsaneyi anlattı.

Hoş sefa olup oradan ayrılınca tercümanla otele döndük. Bir farklılık vardı sokaklarda. Ben Sih tapınağına giderken de yürüyerek gitmişim ama bu kadar güzel insanı bir arada görememişim.

Thoth'un söyleyemedikleri

Notlarını mi diyez'in fa olmasını domuzların müslüman açlığını sofradaki peçeteleri ve onların bitkin hikayelerini biriktirilen tüm taşları, kuru gülleri, kurşunları, gözlerin yeşile çalmasını, biriktirilemeyen ninnileri, kaçakları, balık sözlüklerindeki çevrilmez harfleri, sarf edilmiş, edilmemiş olsaydı dediğimiz tüm cümleleri, hepsini, ama hepsini attım. Yorganları bulut yapayım dedim, olmadı. Galipoli yatağı, dede aşığı o yataкта yatmayayım dedim, o yatağı küller boyasın, kapasın suları, boğazları, dökülen derileri, simitleri, zifiri sessizlikleri dedim, yorgan ağırladı, soğudu saten damaları. Soğuk güzeldir dedim, yaz oldu.

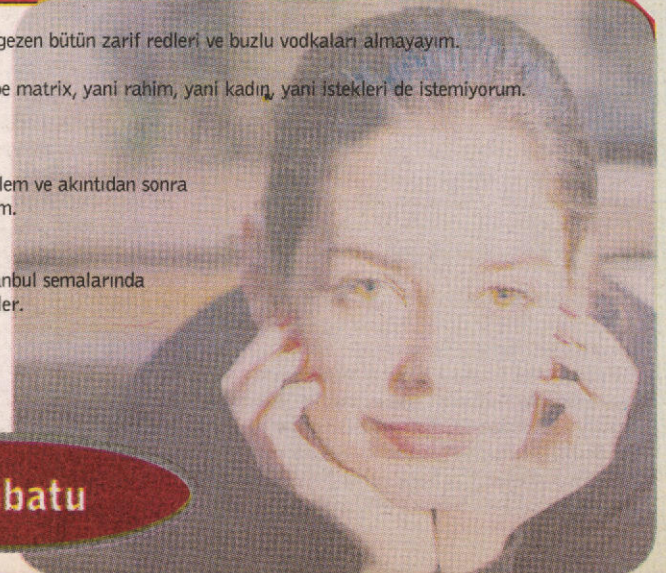
"Bak, bir hafta boyunca İstanbul semalarında Cumulus ebirleri ola, iyi fotoğraf verirler...? dediler. İyi, güzel.

Bu kakao-foninin içinde kol gezen bütün zarif redleri ve buzlu vodkaları almayayım. Sağolun, mersi. Merseze sterilite, sahte gebe matrix, yani rahim, yani kadın, yani istekleri de istemiyorum. Benim sesim artık bulut Benim sesim artık pamuk. Olacağı buydu- Bunca beklenti ve teneye, özlem ve akıntıdan sonra artık hiçbir şey hissetmiyorum. bahçeleri de düşünmiyorum.

"Bak, bir hafta boyunca İstanbul semalarında ibis şakımasını dinle..." dediler. İyi, güzel.

Yine aynı beyazlık bağımlı ağıri kesicilere.

pelinbatu

muhsinkızılkaya
mkızılkaya@esmerdergisi.com

Bir filmin perde arkası!

Abilerimiz Medrese duvarlarına "Umudumuz Karoğlan" diye yazarken, sokakta çelik çomak oynamıyor, lunaparklarımız yoktu bizim, çocuk oyunlarının tümü bize çok çocukça geliyordu.

YAYIN danışmanımız ve yazarımız Muhsin Kızılkaya ESME'ın ilk sayısından beri, çok sevilen "Tanıdığım Meşhur Kürtler Ansiklopedisi" adını verdiği portre yazılarıyla aramızdaydı. Üç aylık bir yaz tatiline çıkan Kızılkaya, bu sürede, "Vizontele Tuuba" filmi esnasında tuttuğu günlüklerini bizimle paylaşacak. İşte üç bölümden oluşan günlüklerin ilk bölümü...

"Vizontele Tuuba" fikri nasıl doğdu, nasıl gelişti?

NİSAN 2003: Yılmaz Erdoğan'ın kafasında başka bir proje dolaşüyor. Gizli bir proje ve sürprizleri olan bir proje. Herkes bu yaz Vizontele 2'yi çekeceğimizi sanacak, soranlara da öyle diyeceğiz. Günü geldiğinde herkesi şaşürtacağız. Necati'nin, Ali Hakan'ın, Taner'in, Demet'in, herkesin haberi var. Ve kimseden tek bir laf bile çıkmayacak. Aramızdaki sırdr.

5 MAYIS 2003, PAZARTESİ: Her zaman olduğu gibi öğleden sonra saat 13.45'te geldi Yılmaz işe. Onun için iş günü bu saatlerde başlar. Saat 14.00'te İngilizce dersi var. Bir günü bir güne benzemez Yılmaz'ın. Bir gün önce kafasının içinde dolaşan bir tasarım, ertesi gün başka tasarıya dönüşebilir. Maymun iştahlılığından değil, seçiciliğindedir. Hiçbir şey yapmazsa, akşam oyun, oyundan sonra dizi senaryosu yazmak, arkadaşlarına vakit ayırmak, bir yerlerde eğlenmek, ertesi gün kalkıp kahvaltı edip, gazete okuyup, televizyonda eski bir Türk filmi seyredip, o filmlerdeki acıklı sahnelere gözyaşı döküp, saat iki gibi iş yerine gelip, İngilizce dersine katılıp, saat beş gibi spora gidip, oradan çıkıp, bir şeyler yedikten sonra tekrar akşam suarsine yetiştirmek olmazsa, yani işi gücü bırakıp, yaşamaktan vazgeçip sadece, ama sadece kafasının içinden geçen film projeleriyle uğraşırsa, yani hayatının merkezine sadece sinemayı koyarsa, - bu arada BKM'den maaş alan yaklaşık 60-70 kişinin durumunu ne olur Allah bilir- tasarladıklarının, yani bir yerlere notlarını aldığı hikayelerinin tümünü film yapabilmek için herhalde birkaç yüz yıl yaşaması gerekecek. Yaratıcılık mevzusunda zorlanan adamlardan değildir Yılmaz. Yani bilgisayarın başına geçip, kafasını ellerinin arasına alıp kara kara düşünen bir adam hiç değil. Dünyanın en kolay fikir bulan adamı, dünyanın en kolay yazı yazan adamı sanırsınız. Elleri, kafasının içinden dönen fikirlerini hızına yetiştirmek. Yanında çalışanların da en az onun kadar hızlı olması lazım. Mesela, dışarı çıkacak değil mi, siz de onunla gideceksiniz, gidiyorum dediği andan itibaren çoktan gitmiştir. Dur çantamı toplayayım, cekektimi alayım falan dersiniz, (ki bu durum en çok Ali Hakan'ın başına gelir) asansörde yetişirsiniz ne ala... Fikirleri de hayatına benzer. Hızlı gelir, hızlı gider, biri içlerinde olgunlaşır. O olgunlaşan şey de, yanında kalandır. Tıpkı birlikte yaşadığı, arkadaşlık kurduğu insanlar gibi. Orada olgunlaşmayan, o huza ayak uydurmayan hemen başka bir mekan aramalıdır kendine.

"Vizontele Tuuba"da böyle geldi. Daha doğrusu çok önceleri gelmişti de, böyle olgunlaştı. Bugün geldi ve geldiğinde kararını vermişti. Bu yaz, Ağustos'un 15'inde Vizontele 2 "motor" diyecekti. Dur, diğer tasarım ne oldu gibi soruların anlamı yoktu artık, bir şey gelmiş, beyninin bir yerinde bir şeyleri harekete geçirmiş, artık onu durdurmak imkansız. O halde anlat bakalım bize nasıl bir film olacak?

Muhabet ederken yazar Yılmaz. "Demli çay kıvamında" bir muhabbet varsa masada, Yılmaz konuşmaz, yazar. Ağzından çıkan her cümle bir kahramanın repliğidir. Değiştirmene gerek yok. Bir teyp koy, o konuşsun, sen temize çek, al sete götür, mükemmel bir senaryodur ortaya çıkan. Kim bilir dün akşam yine nasıl bir muhabbetten artakalmıştı? Çoğu zaman böylesi anlarda, diz üstü bilgisayarını açar, koyar orta yere ve konuşmaya başlar. Konuştuğlarını da yazar. Dinleyeler muhabbet diye dinler onları, bilgisayar

hikaye diye kaydeder.

Açtı bilgisayarını. Yazdıklarını okumaya başladı bana, Ali Hakan, Necati (Apınar) ve Taner (Baltacı)'e. Kafasındaki filmin yaklaşık 15-20 dakikasını yazmıştı.

"Bir yaz tatili ödevidir filmimiz. Küçük Yılmaz, Ankara Aydınlatma Ortaokulu'ndadır. Öğretmen bir ödev verir çocuklara. Bu yaz neler yaptınız anlatın! Yılmaz anlatmaya başlayacak. Kafasındaki hikayenin ilk adımı 'Bir Daha Yaşamayacak'tır. Çocuk Yılmaz, 1980 yazını Hakkari'de geçirmiş. Küçük bir şehirdir orası, o kadar küçük ki... Ama orada yaşananlar bu şehrin kabuğuna sığmaz. Küçük bir hayal, büyük bir filme konu olacak. Şehre o yaz bir kız gelecek, adı Tuğba'dır. Sarışın, çıtı pıtı, dokunsan kırılacak bir kızdır Tuğba. Deli Emin onu görecek ve aşık olacak ona. Deli Emin'in aşkı, filmin ana hikayesi olacak. Onun etrafında da olup biten bir sürü şey... Politik bir atmosfer, devrimcilerin çelik-çomak oyununa benzer devrimcilik oyunları ve o oyunu ciddiye alan bir devlet... Ve hepsinin üstüne gelecek olan bir askeri darbe..."

Ha peki Yılmaz buraya nereden geldi? Filmin önceki hikayesi böyle değildi. İlk fikir, şehirdeki bir futbol kulübü çevresinde dönecekti. Tuğba yoktu henüz. Şehirdeki Zap Spora Sümbül Spor kulüplerinin futbol oyununa devrimcilerin oyunu kaçsaçaktı. Her şey çok fludur şimdilik, hikayenin başı bellidir, bir de sonu... Hakkari futbolcular, askerlerden oluşan takımla maç yapacaklar. Gençler birkaç kez askerleri yenecek, birkaç kez de askerler onları yenecekti. Aralarında çok güzel bir dostluk olacak. Her şey şiir kıvamında gidecek. Deli Emin yine olacak, Başkan ve ailesi duracak, ancak bu kez merkeze futbol oturacak. Filmin finalinde de, darbe yapan askerler, maç yaptıkları futbolcu arkadaşlarını cemselere doldurup Diyarbakır'a götürecekler. Futbol temalı film çok yapıldı, sonra bu hikaye gelişmeye çok müsait değil diye düşünmüş olacak ki vazgeçti bu fikrinden. Belki de Tuğba'yı (Ünsal) biraz daha tanımış olması, kızın yüzündeki o masumiyet, o çit kırılmı hali, o dokunsan incinir duruşu vazgeçirdi onu bu hikayeden bilmiyorum, hiç sormadım da, iyisi mi bize yeni hikayesini anlatması.

İlk okuduklarında yerli yerine oturan en olmuş karakter, daha önce oluştuğundandır belki Deli Emin'di. Tuğba iyi bir buluştu. Çünkü Deli Emin ona aşık olacak, darbe olacak, babası kızmı bu küçük şehirden alıp götürecekti, Emin hüznü bir vedalaşma sahnesinden sonra gidip, daha önce devrimciler için slogan yazdığı dağa, o sloganın yerine bu kez kocaman harflerle "TUUBA" diye yazacak. Şimdi hikayesi yavaş yavaş yerine oturuyor. Peki neden TUĞBA değil de TUUBA? Şundan, Deli Emin, aksanından dolayı yumuşak g'leri sert okur. Çocuk Yılmaz'da sürekli ona, yumuşak g'yi yutarak Tuğba demesini öğretir. Deli Emin de, yumuşak g'nin yerine bir u daha koyar. Şahane bir final var, şahane bir giriş var, ortada bir aşk hikayesi var ve fakat bir şeyler eksik. Başlangıç bizi alıp götürdü Vizontele'nin setine. Başladı ya, akşam yine bir muhabbete oturacak ve ertesi gün yeni bir malzemeyle gelecek nasılsa... Bize düşen sadece ona moral vermek.

6 MAYIS 2003, SALI: "Deneyisel Edebiyat"ın en haşan çocuğu olarak bilinen ve 1973 yılında henüz 40 yaşındayken intihar eden İngiliz romancı Bryan Stanley Johnson'un "Kitaplık"ta yayınlanan bir denemesinden şu satırları altını çizdim:

"Hayat, hikaye anlatmaz. Hayat kaotiktir, akıcıdır, rastlantısaldır; çözülmemiş, düzensiz bir sürü iz bırakır geriye. Yazarlar hayattan ancak sıkıcı, titiz bir seçmeden sonra birkaç öykü çıkarabilir, bununa sahtelikten başka bir anlamı olmasa gerekir. Hikaye anlatmak, gerçekten de yalan söylemektir."

Yılmaz'ın kafasında gerçeğe uydurulmuş çok güzel bir masal var. Hayatın gerçek hikayelerinden yeniden kurgulanmış bir masal. Zaten hep şunun üstüne basa basa konuşuyor soran herkese: "Ben komik bir masal anlatıcısıyım!"

7-8 MAYIS 2003, ÇARŞAMBA, PERŞEMBE: Harıl harıl Yılmaz'a bir şeyler yazıyorum. 1970'li yılların Hakkari'sinde hatırladığım her şeyi yazmayı istemiş benden. Malzeme olacak her şeyi. Giyim kuşama, yaşama alışkanlıklarını, şehrin durumunu, sinemayı, devrimci mücadeleyi, fraksiyonlar arasındaki rekabeti, ilginç tipleri, jargonu, okunan kitapları, dinlenen müzikleri, seyredilen televizyon dizilerini, sevilen sanatçıları, en çok satılan gazeteleri, şehre gelen köylülerin davranışlarını, şehrin delilerini ve çocuk oyunlarını...

Nereden başlasam acaba? Hiçbir kaygı gütmeyen, sadece malzeme olabilecek şeyleri yazıyorum. Devrimci mücadelenin içindeki tipleri mi istersin, Qiro'yu, İzzet'i, Ahmet'i, Mustafa'yı, Remo'yu, Silo'yu, Ferzende'yi, Faysal'ı... Yaşadıkları komik hadiseleri... Hangi deliyi anlayalım sana kardeşim. Şehrimizin ilk delisi Osé mesela... Herkes ne çok seviyordu Osé'yi... Daha cuma namazına gidenlerin kapıya bıraktıkları ayakkabıları çalma devri başlamamış, böylesi hadiseler çok sonra olacak, zenginleşmenin yolu her türlü gayri meşru yollardan geçer zihniyetinin geliştiği yıllarda... Osé, her cuma büyük caminin kapısına gider, dışarıya bırakılan ayakkabıları sırayla boyamaya başlardı. Camiden çıkanlar pırl pırl ayakkabılarıyla karşılaşırlardı, Osé dilerim, kim ne verdiyse, boyacıktan kazandığı helal para olarak kabul ederdi. Hüto'yu sana hiç anlatmayayım. Hani belediye tozlu sokakları sulamak suretiyle mahşeri tozun önüne geçmek için bir sulama aracı satın aldı ya, Hüto çocuklar asılmasını diye, kamyonun arkasındaki basamağa bir müsteşar gibi kurulur, asılmak isteyen çocukların önüne geçerdi. Bu işi o kadar güzel yaptı ki, çok sonra belediyenin çöpçü kadrosuna aldılar onu. Nasır'ı ise bu şehirde yaşamış hiç kimse unutmaz. En çok Mela Übeyd'in camisini ve Mela'yı severdi. Caminin avlusunda hep boş tabutlar dururdu. Nasır geceleri gider, o tabutlardan birine kıvrılır uyurdu. Günün birinde yolu camiye düşmüş bir meçhul yabancı, sabahın köründe tabuttan çıkan Nasır'ı görmüştü de dili tutulmuştu, anlatılanlara göre Mela Übeyd zar zor açmıştı kilitlenen dilini... En iyisi bu hikayelerden vazgeçmek, sen Deli Emin'in kişiliğinde hepsini ete kemiğe büründürmüşün nasılsa.

Peki neler yaşadık çocukluğumuzda? Niçin çocuk olmadık hiç birimiz? Abilerimiz Medrese duvarlarına "Umudumuz Karoğlan" diye yazar-

ken, sokakta çelik çomak oynamıyor, lunaparklarımız yoktu bizim, çocuk oyunlarının tümü bize çok çocukça geliyordu. Ağabeylerimiz bir hayal kurmuşlardı, bir ihtimaldi onların düşlerindeki devrim. Neyi deviriyorduk, devirdiğimizin yerine ne koyacaktık? Hadi yaptık bütün bunları, koca devleti yönetmek o kadar kolay mıydı? Bu sorular değildi kafamızın içindeki sorular, sonuçlar üzerine düşünmüyorduk, keyifli olan o anı yaşamaktı. Hadi verdik size bütün bu devlet dairelerini, alın yönetin deselerdi, inan ki hiçbirimiz o görevlere talip olmayacaktık.

Sana anlatacağım kişisel tarihim, aslında senin de tarihidir. Çok çok senin unuttuğun bazı ayrıntıları sana hatırlatabilirim. Şimdi kalkıp o kocaman bıyıklı, cıvan delikanlının okuduğunu kitapların diliyle annesiyle, babasıyla, arkadaşlarıyla konuşmasını, nerede karşılaşırsan, nasılsın diye küçük ve cevabı belki de tek kelime olabilecek masum bir soru bile sorsan, mesela "iyiyim" demek yerine, "Valla, tarih içinde beş toplum modeli görülmüştür, ilkel toplum, köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum ve sosyalist toplum" gibi bir tiratla başlayıp cümlelerin sonunu bir türlü getirmeyen ve belki de sırf böyle konuştu diye tam tamına sekiz yıl Diyarbakır Cezaevi'nde kalan flinta gibi arkadaşımızı... Zap'ın karşı kıyısındaki düz kayayı, yazı yazılabilecek en güzel doğal duvar olarak keşfedip arkadaşlarıyla, bellerine halat bağlayarak oraya giden, tam yazı yazarken bir polis minibüsünün karşı kıyıya gelip durmasıyla, kaçacak hiçbir yerleri olmadığı için, bellerine bağladıkları halatlarla gittikleri yoldan geri dönüp polis minibüsüne binen, nezarethanedeki bir iki gün bekletildikten sonra Diyarbakır'a götürülüp 9 yıl sonra geri dönen barut esmeri üç oğlanı... Ömer Polat'ın "Aladağlı Miho" adlı oyununu sahneye koyup, oyun sırasında, en ön sırada oturan aşık olduğu kıza görünce bir anda galeyana gelen ve metinde olmayan bir repliği doğaçlama bir şekilde söyleyip başı belaya giren, darbeden sonra komşu bir ülkeye kaçıp oradan da Fransa'ya yerleşen o tiyatroyu delisi çocuğu... yine "403. Kilometre" oyunundan sonra gözaltına alınan, polis karakolunda arkadaşlarının götürdüğü mercimek çorbasına polislerin kaşırdığı musil ilacıyla toplu halde ishal olan, bütün ısrarlara rağmen tuvalete götürülmemeyen, ertesi gün üstü başı boğ içinde serbest bırakılıp karizması çizilen o önder namzedi güzel çocukları anlatsam ne olacak? Nasılsa onları sen de en az benim kadar tanıyorsun. Hani Ankara'dan Hakkari'ye her yaz tatili gelişinde, o kocaman gözleriyle bir şeyler anlatıyordun ya onlara, ne kadar çok seviyorlardı seni, şehre büyük bir şehrin kokusunu getiriyordun belki de.

Şimdi aradığının bu hikaye olmadığını biliyorum. Bütün bunlar ağır aksak fonunda yürütecek filminin. Hepsi bir gölge gibi, birer silüet... Birer ruh olarak dolaşacaklar, belki de çok çok karikatürize. Her ne kadar çocuk hayatımızın gerçeği, benziyorsa da sanatın gerçeğine, o gerçekten yeni bir film gerçeği yaratmaktadır senin amacın, bunu da çok iyi biliyorum.

En iyisi sana, bizim o zamanki oyunumuzun menziline uzak düşmüş teferruatları anlatmak. Dersin ya, gerçek bütün şiddetiyle, bütün yakıcılığıyla, bütün özlemlerle dursun orada, dramatik düşün... Anlaşılan benden dramatik bir şeyler çıkmayacak. (Devam edecek...)

popüler kültür
Esmer

Kızları
altın
gününde
buluşt

Gülseli İnal, Berna Şahin, Reyhan Çiçek, Nilüfer Akbal, Yelda Karataş, Rojin, Evrim Alataş, Feyza Hepçilingirler, Eylül N. Geroğlu, Lale Müldür, Pelin Batu...

Şimdi nereden çıktı bu altın günü diyeceksiniz. Yoksa her ay Esmer'de yazan kadınlar bir araya gelip altın günü mü düzenliyor; çay-kahve içip, kurabiyeler, pastalar eşliğinde kültür sanatı, ekonomiyi, siyaseti tartışıyor, arada bir erkekleri mi çekiyor diye düşüneceksiniz. Gönül isterdi ki böyle olsun. Ama inanın, Esmer yayın hayatına başlayalı 19 ay oldu, bir onun yarısı kadar da hazırlık aşamasını hesaba katın, biz kadınlar ancak geçen ay bir araya gelebildik. Kimse tatile çıkmadan bir toplanalım, birbirini görmeyenler hasret gidersen, tanışmaları için bir araya gelmişken şu 'erkek yoğunluklu dergi' imajımızı da tartışalım istedik. Bir iki eksik dışında buluştuk. Aslı Erdoğan bu deli İstanbul baharlarının gazabına uğramış, ağır bir bronşit geçiriyordu. "Son ana kadar gelebilmek için hazırlıyordum kendimi" derken aramıza katılmayacağı için özürlerini bildirdi ama fotoğrafın eksik karesini kendisinin önerisiyle bir karikatürle tamamladık. Nihayet boğaza nazır, servilerin, akasyaların, badem ağaçlarının çevrelediği Malta Köşkü'nde buluştuk. Hakikaten bizim açımızdan bir altın gündü. Öncelikle soğukların yeni yeni terk ettiği bir İstanbul baharıydı. Vaktiyle Osmanlı Sarayı kadınlarının tabiata çıkmalarına izin verildiği zamanlarda vakitlerini geçirdikleri bu köşk, bu kez yazan, çizen, oynayan, tartışan, konuşan bir avuç kadını konuk etti. Fotoğrafçımız Kutup Dalgakıran eşliğinde koruluk içinde bir de küçük bir gezinti yaptık. Sanırım fotoğrafçımızın profesyonelliği olmasa, durmadan konuşan, gülüşen, fikir fikir kaynayan, üstelik en güzel pozunu vermek için didinen bunca kadını aynı kareye yerleştirmek epey zor olacaktı. Sonuçta gün bitti... Altın gibi değerli bir gündü, çünkü en güzel şekilde değerlendirilmişti. Bir daha buluşmak üzere sözleştik ve ayrıldık.

PELİN BATU:

Aslında her şey evden çıkmakla başlar! Ben ise bu işi çok zor yaparım, sosyopati, kedi patileri vb. "bahaneler" uydurabiliyor insan böyle durumlarda... Ben çıkmak için sorun-sallar ve nedenler geliştiririm ama en nihayetinde çıkarım, günün turşu kıvamına getirerek, bir sürü programı sıkıştırarak, çıkmışken şunu da yapayım,

bunu da yapayım diyerek. Çıktıktan sonra, kapı kapandıktan sonra, şehir size açıldıktan sonra, herşey kendi güzerhânında kendi ritmi içinde akar. Evi bile unutabilirsiniz o zaman ki unuttuğum zamanlar da vardır!

O gün de öyle oldu, az daha çıkmıyordum, yukardaki genel tavır ile ilaçlar, uyuklu haller ve "halsizliğin dayanılmaz çökücülüğüne ev kadar iyi giden bir şey yoktur..." gibi cümleler birleşince (ve evde güzel kitaplarınız ve müzikleriniz oldukça) çıkması daha da zor oluyor. Ama iyi oluyor çıkmak, mekân tebdili ile ferahlığa kavuşmak... Ben de Esmer toplantımız sayesinde bıraktım kendimi günün yeşil sıcaklığına, çok sevdiğim ve uzun zamandır görmediğim eski arkadaşlarıma, Malta köşküne, hoş bir fadaya.

Bu uzunca peşrev'den sonra, Esmer sergüzeştimi anlatarak başlamam lazım: Benim dergi ile olan münasebetim tuhaf bir şekilde gelişti ve tuhaf bir şekilde gelişmeye devam ediyor. Ben şiirlerimi gönderiyorum, şiirler basılıyor ama ben onları hiç görmüyorum. Bu aylarca böyle devam ediyor, ta ki editörümüz, nam-ı diğer 'Kötü Şair efendileri bana birkaç tane nüsha iletene kadar. İlk zamanlarda teknofobimden dolayı şiirleri telefonda okuyordum. Son birkaç aydır ise, temiz bir şekilde, yani "mail" formunda her ayın dolu olduğu zamanda iletiyorum şiirleri dergiye. Değişmeyen tek şey, dergiyi hâlâ almıyorum çünkü artık onları toplu halde verecekler bana- bir köp-

rünün üstünde bir koli Esmer dergisi getireceğim Kötü Şair, öyle anlaştık. Bunlar ne demek, aslında parçası olduğum ama hiç de içinde olmadığım bir olgunun, bu kadar zaman sonra ilk buluş(tur)ma toplantısıydı bizimkisi. Kısacası, derginin içinde olup da bu kadar uzak olmak, bahsi geçen toplantımızı daha bir ilginçleştirdi. Böyle bir grubun içinde olmak, arada dondurma ve edebiyattan bahsetmek, Rojin'den Portekizce bir şarkı dinlemek pek güzel oluyormuş!

Ben her zaman çok-sesliliğin bir zengilikten öte, yaratıcılık için, üretici olmak için en önemli şeylerden birisi olduğunu düşünmüştüm. Bu anlamda Esmer bambaşka bir yerde duruyor. Orada biz şiirlerimizi, hikâyelerimizi, biyografilerimizi yayımlıyoruz ama bir yandan da "diğer" sesler var, bunu duyunuz, biliniz, bu toprakların muhteşem bir karışım olduğunu unutmayınız'ın altını çiziyoruz. Bu bilinçle böyle bir şeyin içinde olmak da başka bir güzelli!

Bu çok bahsettiğim "güzelliklerin" içinde, en güzelinden bahsetmeden geçemeyeceğim pek tabii ki: Malta köşkündeki toplantımız çok özlediğim Lale'yi karşıma çıkarttı, Parisli libasının içinde, gülerken. En son ona Anadolu'dan pişmaniye getirecektim, bir yıl önceydi... Pişmaniyeyi unuttum, araya zaman girdi, koşuşturmalar ve başka tatlılar girdi, ama en sonunda yine bir-birimizi bulduk, hatta tatil planları bile yapmaya başladık, hiç gerçekleşmeyecek tatil planları yapanlardanız biz. "Hayal etmesi güzel olan ama olmayan bir tatil en iyi tatildir" diyerek rahatlatabiliyoruz kendimizi sonra, önemli olan bu!

E Sonra?... Sonra eve döndüm. Karıştırmadan günümü, yaymadan/ yapıştırmadan, uzatmadan. İyi oldu. Tadı hâlâ damağımda...

FEYZA HEPCİLİNGİRLER: Pek çok okurun içinde sevdiği ya da (tam tersine) nefret ettiği şair ve yazarlarla karşılaşma korkusu vardır. Sevdiği yazarı yazdıklarından dolayı seviyor, nefret ettiğinden de aynı nedenle, yazdıkları nedeniyle nefret ediyordur çünkü. Sevdiği şairin, yapıtının arkasına gizlenmiş "kendisini" gördüğünde sevmeme tehlikesi ne kadar varsa, nefret ettiği yazarının sevilesi biri olduğunu görüp artık nefret edemeyecek olmanın sıkıntısına düşme, o zamana kadarki nefretinden utanma tehlikesi de vardır. Her ne kadar kişi, yapıtına yansır diye biliyorsak da pek çok yazıt yazarının yüzünü olduğundan daha albenili gösteren bir tül işlevi görür. Bu, kendim için de böyle. Beni ilk kez gördüğü halde, "Aaa! Yaşlanmışsınız!" diye çiğlik atanın zihnini

de besbelli benden epeyce farklı bir "ben" görüntüsü varmış. Her ne kadar tam olarak öyle değilse de her şair ve yazarın, başka şair ve yazarların okuru olduğunu düşündüğümüzde aynı tehlike şair ve yazarlar için de vardır; olmaz mı? Aynı derginin sayfalarında arkadaşlık etmek başka, yüz yüze geldiğinde, "Böyle biri miymiş? Hay Allah!" demek başka. Esmer'in kadın yazarlarının bir araya gelip fotoğraf

çektireceklerini öğrendiğimde bunları düşündüm ilkin. Kadınlar çiçektir, diye bayat bir benzetme vardır ya, Esmer kadınları bir araya geldiklerinde nasıl bir topluluk oluşturacaklardı acaba?

Esmer kadınları da çiçektir; ama aynı bahçenin, aynı toprakların çiçeği değillerdi. Farklı bahçelerden derlenmiş çiçeklerden oluşturulan bir buket gibiydiler o gün de. Nazlı bir orkidenin yanında yabani bir çiğdem, iki kahkaha çiçeğinin ortasında bir sap zakkum, aradaki boşlukları dolduran bol yapraklı sarmaşık dalları. Ama o ara bulucu sarmaşıklara rağmen albenili olduğuna inanan camgüzellerinin dirençli sardunyalara aynı olmadıklarını çiğlik çiğliğe bağırması... Kötü mü? Hayır. Seramik sakıllarında damlalıklı su verilen nazenin çiçeklerden oluşturulmuş sarışın bir buketten çok daha iyi.

Sarışınlardan destek alarak; ama esmerliğinin bilincinde olarak gayet iyi gidiyor Esmer. Hep böyle çok renkli, hoş kokulu aykırı çiçeklerle donansın yolu ve hep açık olsun.

EVİRİM ALATAŞ: Diyarbakır'dan çıkıp gelmişim. Malta Köşkü'nü kafama malta eriğinden kodlamaya çalışırken ortaya bilmeyorum niye ama koska şekeri çıktı. Koska Konağı'nı aradım önce. Malta Köşkü'ne gidince fark ettim, alışık değilim bir köşkte, Kürt Kedisi Sindirella havasında buluşmaya, fotoğraflar çekilmeye... Üze-

rimde hâlâ Diyarbakır'ın kırk derece sıcaklığı ve bir korunun bu sıcaklığı üfleyen serinliği... İyi ve vazgeçilmez. Sıcaklığı üfleyen bir yaprağın varlığını bilmek iyi. Sanırım oradaki kadınlarla buluşmak, bu yaprağın varlığını bilmek kadar iyiydi. Esmer Dergisi'ne gelince... Birkaç dost, arkadaş buluşmuş da bir ağacın altında, birileri dışı islenmiş çaydanlığı ocağın üstüne koyup altını çalı çırpı ile tutuşturmuş, herkesi çaya davet ediyormuş gibi doğal. Bardağını alan gelsin bence. İsteyen kiltlama için, isteyen formunu korumak için tatlandırıcı kullansın. Esmerlik de sanıyorum o çaydanlığın etrafındaki islerin yüzümüze gözümüze bulaşıp karartması... Karalar biraz daha kararırken, beyazlar da en azından nispeten bronzaşmanın kimseye zarar getirmeyeceğini görüyor. Bu iyi... Bu esmerlik meselesi de enteresan tabi. Kimi "radikal" Kürtlerden duydum, "Esmer değil, kara kara... Niye aslıni söylemiyorlar" diye. Esmerliği daha fantastik bir durum olarak algılayanlar da vardı tabi... "Çingene dergisi mi" diye soranları da duydum. Demek renk böyle bir şey... Bu karmaşa içinde saçımın başımın rengine bakıp benim de "beyaz Kürt" olduğumu düşünenler var sanıyorum. Renk oturana kadar matbaalar deneme baskıya devam eder. Bakalım...

kişiler kadar yalın ve kısa ömürlü. İşte bu, tüneli kazarsın kazarsın, kazarsın, mezar karanlığında, bütün sözcüklerden önceki o ilk işi ararsın. Çok teşekkürler, çok sevgiler...

ROJİN: Esmer bir kere kanı çok tatlı demek... Esmerim diye demiyorum. Çocukken sapsarıyımışım... Sonradan hiçbir şeyden dönmedim ama sarışınlıktan dönmüş olmama seviyorum... Esmerleri seviyorum; ruhu esmer.. kendi esmer.. esmer gizem.. esmer sıcak.. esmer seksi.. esmer yokluk.. esmer esaret.. esmer zincir..

esmer müzik.. esmer bebek.. esmer bomba... Sonra bir gün tarihsel bir misyonu yerine getiren bir esmer çıktı, hem de dergi hem de tamamen siyaset dışı... Yaptığınız en güzel şey oldu... Heyecanlanıyorum bayiden alırken... İlk abonesi olmaktan gururluyum... Ha şunu anlamadım; esmer kadınlar toplaniyor, neden esmer erkekler de olmasın... Yazılanlar gerçekten içerik olarak çok düzeyli ayrıca özellikle Ferzende'nin yazdığı biyografiler... Öze dönüştür, oradaki çocukluk fotoları... Alır almaz okuduğum yazılar Şeyhmus abinin yazdıkları, çok keyifli... Hele o şiirler... Feyza Hepçilingirler, Hasiş Kaplan, Şero... Kaleminize kuvvet... Ha bu arada, şunu demeden geçmeyeceğim 'zu zu kurmanciiiiiiii' (acele acele Kürtçe)...

GÜLSELİ İNAL: Hayatımızdaki büyük değişim dönemleri yeni yıldızların doğumuna denk düşer. Başınızı yaz geceleri hafifçe gökyüzüne kaldırırsanız orada yeni doğmakta olan yıldız takımadalarının tuhaf söz verişlerini, ışıklı çukurlarını görebilirsiniz. Sisli belli belirsiz ışıkları ve umut veren kayalarıyla

yeni çağın yol göstericileri olarak varlıklarımız üzerinde işliydı dururlar. Sisli krom sarısı ışınlar; tülümsü dokunuşlarla tenimize ulaştığında ürperir ve avunuruz; çünkü ışın çekirdeklerinden bize ulaşan kutlu haberleri zihnimize özümsemiş gibi konuştuğunu duyuyoruz: Ey insanoğlu henüz adım atmış olduğun yeni çağ ve yeni zamanlar senin muştulu erdemlerini yaşamama izin verecektir. Yeter ki sen onlara sahip çıkmayı bil. Ve öyle alçakgönüllü davran ki yer yüzünün yeni çağda yaratığı koşullara öncülük yapabilir. Çünkü yeni çağda yaşanacak olanlar; Kadınsı Değerler Çocukluluk, Erotizm, Adalet, Eşitlik, Dişilik, Yeryüzü Zenginliklerinin Eşit Paylaşımı, Safılık; senin tarafından yeryüzü toprağına kökleri uzatı çaklara uzanan taze bir ağaç olarak dikilecektir. İnsanlık yeni tinini oluştururken parıltılı zirveler oluşturan yeni insan toplulukları hayatın yönlendirici ilkesini daha da zenginleştirerek dünya toplumlarını eşitleyecek, her türlü etnisiteden arık örnek bir evren kuracaktır. Bu girişimler; adı ne olursa olsun yakın çevrende tanıklık yapmaktan artıktır.

Bebek çağ ihtiyar çağın içinden doğmak üzere. Bu doğumun sancılı çığlıkları hepimizin kullarlarını sağır ediyor. Ve bizler hiçbir ayırım yapmadan; tüm insanlar bir arada barış ve paylaşım içinde her türlü vahşet ve şiddetten uzakta her türlü kibir ve kinden uzakta oluşturmuş olduğumuz tinnimiz duygusallığı ve içgüdüselliliğiyle zamanın derinliklerine ve sürekliliğinin labirentlerine dek inmekteyiz beyaz ve tertemiz bir yüzle.

İşte tam da bu nedenle kadınlar yeni zamanların hızlandırıcıları olarak her yeni oluşumda devrede olacaklardır. Kadınların öncü rolleri tarihin tozlu sayfaları arasından sıyrılarak zamanın kendilerine bahşettiği yeni misyon sayesinde kırılan zamanın yeni rengini belirleyeceklerdir. Taze renkler ise gökkuşağının yeni renkleridir.

Sen kim olursan ol, hangi ulustan olursan ol hangi ırktan hangi coğrafyadan olursan ol özellikle de bir dışıysen yeni çağın hızlandırıcısı olarak eşitleyen doğanla bir örneksin. Ayırmıcılığa karşın, bölünmeyi reddediyorsun, sömürüyü hiç kabul etmedin. Hep kendin oldun. Dayanışmayı savundun ve hep kendini ifade ettin. Farklı dil kullananları

çok sevdiğin; Süryanice, Ermenice, Türkçe, Arapça, İbraniye, Türkmenice, Kürtçe konuşan insanları sevip birleştirdin. Evet, sen bunu yaptın ve bu biling düzeyinde yıldız kümelerinin muhteşem yaşantısına özendin. Şimdi yüreğin yeniden yola koyulma, bilgece davranma zamanının geldiğini söylüyor. Ey insan soyunun anası yeni çağ senden yana dönüyor. Kibele kendisine doğru gelenleri gördükçe mermer kabrinde ayağa kalkıyor.

P.s: Esmer dergisinin Malta köşkünde gerçekleştirdiği Esmer'in Kadınları buluşmasında böyle şeyler hissettiğim için böyle yazdım.

BERNA ŞAHİN: Beyoğlu'nda şirin, küçük bir ofisinde başlamışlardı Esmer dergisini çıkartmaya. Çıkaranlar arkadaşlarımdı, aynı çalışma mekanlarını paylaşmıştık kimisiyle... Bu vesileyle benim de gurur kaynağımdı dergi. Onları CNN Türk'te 5N1K programında izlerken en yakın zamanda ziyaretlerinde bulunmalıyım diye düşünmüştüm ve birkaç gün sonra ofislerine gitmiştim. Dergi duvarları Rewhat'ın çizimleri ile süslüydü. Elleri ile değil yürekleri ile çalışıyorlardı sanki. Ve ben de bu çalışmalara dahil olmayı, bir okul olarak gördüğüm ESMER'de olmayı istedim. Bir süre sonra geçmişte kalan insan hakları muhabirliğimin Esmer'in kültürel boyutuna nasıl katkı sunacağı üzerinde yoğunlaşmış ve "Tanıklar" sayfasını hazırlamam konusunda karar kılmıştım. Bence Esmer Dergisi'nde muhabir olmak da Esmer dergisi okumak da bir ayrıcalık.

Herkes tatile çıkmadan Esmer'in kadın yazarları bir araya gelelim fikri de çok hoştu ve iyi de oldu. Ama ben İstanbul'un nezih bir mekeninde...

kanında kadın kadına olacağı zannettim ki yanılmıyım. Evet, aramızda bazı Esmer çalışanı erkekler de vardı. Sonuçta ne mi oldu? Kadın yazarlar olarak birbirimizi daha yakından tanıma fırsatı bulduk, bir. Sohbetler ettik, güldük eğlendik, iki. Yine biz bize, kadın kadına kalamadık, üç. Yerker, içerken, dolarken, fotoğraf çekerken de kadın kadına kalamadık, çünkü fotoğraflarımızı çeken de bir erkekti. Herşeye rağmen hoş vakit geçirdik. İyi ki varsın Esmer...

NİLÜFER AKBAL: Esmer dergisi çok önemli bir boşluğu doldurdu. Bu yayın anlayışında bir yayını ne yazık ki yoktu. Esmer aynı zamanda Kürt halkının yazar ve sanatçısını tanıyabildiği bir platform oldu. Sıkı bir esmer okuyucusu ve takipçiyim ve her gittiğim konser ve etkinlikte Esmer dergisini anlatır ve abone olmak gerekliliğini hatırlatırım.

Geçtiğimiz günlerde Esmer kadınları bir araya geldik ve çok güzel bir buluşma gerçekleştirdik. Umarım bu buluşmalar ve yeni yeni katılımların olduğu tanışma toplantıları devam eder. Çünkü biz birlikte daha güçlüyüz ve ihtiyacımız olan da bu. Esmer benim ve birçok okuyucunun başucu dergisi olmayı başardı. Bu başarının devamlılığı kaçınılmazdır. Derginin oluşmasında emeği geçen bütün arkadaşlara teşekkür ediyor, uzun bir yayın hayatı diliyorum.

EYLÜL N. GEROĞLU: Ah ilham perisi ah... Düşük ya peşine. Geç bakalım dalgan bizimle... En ya-

kınından en uzağındakine, yani kilometrelerce ötesine kadar süren yolculuktan da bir ipucu alamadık ya ben de bıraktım ipin ucunu işte. Tatlı bir İstanbul akşamında yakınlarımla muhabbeti koyulaştırmışken çalan telefonla yine panikledim. Arayan canım arkadaşım Reyhan'dı. Ve tabii söyleyecekleri belliydi: "Öpemedin şu ilham perisini."

"Efendim",
"Eylülcüm, merhaba. İlhan perisini öpemedin anladık da o konacağına sen de onunla uçtun kayboldun. Hiç anlamam yarın geliyorsun, Esmer kadınları Malta Köşkü'nde toplanıyoruz" deyip, cevabımı beklemeden telefonu kapattı. Elbette gidilecekti.

Ertesi gün kuafördü, makyajdı, trafiktü, çooook güzel olma paniğiydi diyerekten yine geç kaldım. Efendim, köşkün kapısına vardım, gözlerim görevli birilerini ararken sert bakışlı bir kedi karışladı beni. İçeri kadar bana eşlik etti. Muhtemelen erkekti.

Koşar adımlarla yanlarına vardım. Aman Allahım!.. Bütün Esmer kadınları biraradaydı. Sohbet kıvamında, kahkahalar tavandaydı. Bense "Hay Allah kaçırıldı fotoğraf faslına" diye kıvrılırken, Genel Yayın Yönetmenimiz Ferzende Kayanın "Hadî hazırsanız fotoğraf çekimine başlayalım" sesile en büyük kahkahayı ben patlattım sanıyorum. Zaten oldu bitti nerede bir kamera bir objektif görsem, tuhaf bir şekilde sevinir, hemen poz veririm.

İşte yine o eğlenceli anlardan biri, hem de ne kadar anlamlı... Esmerin rengarenk kadınları birbirine sarılmış ve gülümsüyor... (Kediyi unutmamak lazım)

İyiki tanıştık, kaynaştık, laflaştık. İçilen kahvenin tadında, kahkahaların tınısında, sohbetin kıvamında ben yine çaktırmadan her ilham perisini aradım durdum ey sevgili okur...

YELDA KARATAŞ: Esmer, sarışın, kızıl... Saç ve ten rengi dahası yaşları da farklı Esmer Dergisi'ne yazan, emek veren bir grup kadın davetli buluştuk. Esmer dergisi yöneticileri ile tanıştık, sanıyorum onlar da bizim gerçek yüzümüzü görmüş oldular. Konu konuşuz, öncelikle yazın, sonrasında sanatın her dalıydı. Konu böyle olunca, konuşmalar kendinden akıyor ve gelişiyor. Bizler de böyle bir ortamda içtenlikli iletişim kurmakta çekemedik.

Sanatın evrenselliği, bağdaştırıcılığı, insan onuruna kattığı değerler üzerine her birimiz gönüllü müzede, dağarcığımızdaki düşünceleri sunup paylaştık, geliştirdik.

Esmer dergisi yöneticileri, derginin nasıl bir özveriyle çıktığını, neleri başardığını aktardı. Böylesi, sıcak ve güzel bir ortamı yarattığı ve bizleri bir araya getirip tanıştırdığı, arkadaşlıklarını pekiştirdiği için, Esmer dergisine teşekkür ediyorum.

LALE MÜLDÜR: Esmer kadınlarının buluşma gününde herkes gitti, bizi eve bırakacak arabayı beklerken baş başa kaldık Lale Müldür ile... Geldiğinde yorgundu... Ama ağaçlar ve dostlar yorgunluğunu almış gibiydi. Önce buluşmayı nasıl bulduğunu sordum: "Kadın yazar ve şairlerle bir araya gelmek, çok güzeldi. Dost-

larımı, arkadaşlarımı gördüm. Çok pozitif bir gündü... Çok neşeli ve samimi bir toplantı oldu. Esmer dergisinin bu organizasyonu beni sevindirdi" dedi içtenlikle.

Zaman değerliydi... Hele de karşımda duran derinlikli bir şair ve her şeyden önce düşünen bir kadın olunca... Sohbet döndü dolaştı yeni çıkan kitaplarına geldi, kitaplarını anlatırken de başka başka konulara...

ULTRA - ZONE'DA ULTRASON

"Kitaplarımda sadelik var bir, ritim var iki, gerçekler var üç. Sahte dünyalar yok, hayatın gerçeği var. Sahte tevazu ve incelikler yok. Varoluşlar var, yalnız varoluşları başka bir yandan anlatan şiirler... Erotik bir ritimle yazılmış şiirler var. Dan-galaklara göre şiirler yok. Sayısız arkadaşlarım da var içinde bütün gerçekleriyle.

Dahası bilinmedik bir dilde, erotik bir metinde, erotik bir anlatım var. Varoluşlar serisi erotik şiirlerin yanında Lapa Hastanesini de erotize etmişimdir ben. Kitabın ilk şiiri "Sen açacağıın onca belaya değer misin", "Mor Sandaletler" de yoğun erotiktir. Erkekler şiirinde standart erkek erotizminin müthiş bir eleştirisi ve parodisi vardır, erotik açıdan tabii...

Artık ikiye ayrılmış bir durumdayım. Mistik bir planda tabi ki mistiğim. Ama dünyevi bir planda sonuna dek Nihilistim. Bu iş zor ve kıvrak bir zekâ gerektirir. Her duruma göre yeni bir adaptasyon gerektirir.

Ben İngiltere'deyken, şairlerin Afazyak olması gerektiğinden bahsederlerdi. Ben de anlamazdım. Ama artık bunu anlıyorum: Bellek boşluklarının içinden çıkar şiirimiz.

(İki bölümden oluşan kitabı hastalığından önce ve hastalığından sonra diye ayrılıyor. Hangisinin daha çok gerçek olduğuna gelince...)

Tabii ki ikincisi. Politik şiirlerim özellikle. Çünkü gerçeğin ortasından doğmuş şiirlerdir onlar. Yağmur şiirleri felsefi şiirlerdir. Yağmur şiirleri hâlâ devam ediyor.

ASLI ERDOĞAN: Kiminin daha karanlık sözcüklerinin mayası, gecenin son satını şafağa dönüştürür, sanki bir ezgidir sokaklar boyunca dağılan, dağılıp kaybolan, bir avuç dolusu yamış kabuk... Kiminin daha esmer, daha sessizdir sitemi, iç çe-

ragıpduran
ragip137@hotmail.com

Ötekini sevmek zorunda değilsin ama hiç olmazsa anlamaya çalış!

BU YIL beşincisi düzenlenen Türkiye-Yunanistan Dostluk Festivalinin iki günü Denizli'de, iki günü de Samos adasında gerçekleştirildi. İki ülkenin sanatçıları, aydınları, akademisyenleri bir araya gelip 'Barış, Çevre, İnsanlık' temasını tartıştılar.

Geçen yıl ilk ayağı Urla'da düzenlenen bir panelde, adalardaki Ege Üniversitesi'nden bir edebiyat profesörü hanım, şair **Yorgo Seferis**'in hayatından ve şiirinden yola çıkıp, 'İnsanın evi, çocukluğudur' temasını çok esaslı bir şekilde işlemiştir.

Bu yıl Denizli Üniversitesi'ndeki panelde, Ege Üniversitesi'nden (Yunanistan) bir sosyal antropolog profesör hanım, 'Kültürel ve Etnik Turizm' başlıklı bildirisinde son derece önemli bir konuyu irdeledi.

Özetlemek gerekirse:

Turistle, özellikle Batı'dan Doğu ülkelerine gelen turistlerle, ev sahibi arasında neredeyse bir sınıf çelişkisi vardır. Genellikle Batılı turist, Doğulu ev sahibine oranla daha zengindir. Batılı turist çok gezmiştir, Doğulu ise sürekli olarak kendi anavatanında kalmıştır.

Turist gittiği yerde iki şey arar: **Modernite** ve **gelenek**. Yani söz konusu turist, kendi yaşadığı kentteki, doğal ortamdaki kolaylıkları yazın ya da kışın, tatil için gittiği yerlerde de arar. (Minimum konfor, buzdolabı, çamaşır makinesi, düzgün yollar, bir otomobil, telefon, televizyon, eskiden beri yediği yemekler vs...). Turist ayrıca gittiği ülkede, kendi ülkesinde bulunmayan gelenekleri de arar. Konukseverlik, ilkel sanatlar, farklı yemekler... Turistin bu beklentileri, turist ile ev sahibi arasındaki ilişkileri de düzenler. Çünkü ev sahibi zaten geleneksel ortamda geleneksel araçlarla yaşamaktadır, dolayısıyla da o geleneksel olandan zaten sıkılmıştır. Ev sahibi modernitenin peşindedir, hem kendisi için hem de turist için modernitenin nimetlerini sergilemek arzusunda. Bu nedenle de turist de, ev sahibi de, bu mevcut egemen turizm anlayış ve uygulamaları nedeniyle aslında hayali yaşam tarzları yaratır ve onu uygular. Çünkü turist, tatil döneminde, normal hayatını yaşamaz. Ev sahibi de öyledir ve turiste ayak uydurmaya çalışır.

Yunanlı profesör hanım, bu saptamalardan yola çıkarak, hem çevreyi korumak hem de daha insancıl ve eşitlikçi bir turizm anlayışı yaratmak için, turist ağırlayan iki ülke olan Türkiye ve Yunanistan'ın alternatif ağırla-

ma ve turist-ev sahibi ilişkileri yaratmalarını talep etti.

Profesörün bu bildirisi, toprağı bol olsun **Edward Said**'i bir kez daha anımsattı. Said, **Marks**'ın teorisi ile **Foucault**'nun yaklaşımlarını Doğu-Batı ilişkileri çerçevesinde sentezlemiş, bize kendimizi (Doğu'yu), özellikle de Batı ve Batılı bağlamında daha iyi anlamamızı sağlamıştı. Yunanlı profesör hanım, Said'in bu perspektifini 'Kültürel ve Etnik Turizm' alanına uyguladı.

Lise ve üniversite yıllarında (60'ların sonu 70'lerin başı) Kürt bölgelerinde Fransız turistlere rehberlik yapmış biri olarak, Yunanlı Hocanın tespitlerini, bu kadar net ve berrak bir şekilde saptayıp formüle edememiş olduğum halde, bizzat yaşadığımı hatırlıyorum. Türkiye gibi turist ağırlayan bir ülkede yaşadığımızı göre, her birimizin şu ya da bu şekilde, turistlerle, turizmle bir şekilde bir temasımız, ilişkimiz mutlaka olmuştur.

Kürtlerin de çok eskilerden beri yabancılarla, turistlerle yoğun ilişkileri olduğunu biliyoruz. Henüz 12. yüzyılda, bir ihtimal Haçlı Seferlerinin kılıç artığı olarak bölgede kalmış bir İtalyan Papazın, bir Kürtçe gramer kitabı yayınlamış olduğu kayıtlıdır tarihte. Batılılar için son derece egzotik hatta ezoterik bir bölge olan Kürt bölgesi, doğası, insanları, tarihi ile her zaman ilgi çekmiş bir bölge.

İsmet Şerif Vanlı, Batılı seyyahların Kürt bölgesi ve Kürtler hakkındaki yazılarını taramış ve bir derleme yayınlamıştı. Halen Almanya'da yaşayan bir arkadaşımın da bu konuda, zengin belgeli, resim ve illüstrasyonlu bir kitabını hatırlıyorum. (3 haftadır

kitaplığımın uzağında, yurtdışında olduğum için birçok ismi veremedim, özür dilerim).

Kürtlerin, bölge devletleri Türkiye, İran, Irak ve Suriye tarafından uzun süredir büyük baskı altında tutulması nedeniyle, yabancılarla, turistlere özellikle de Batılılara karşı belirli bir sempati beslediğine dair birçok işaret var. Örneğin bugün Kuzey Irak'ta, Kürt ve Amerikan bayraklarının birlikte asıldığı bir çok mekân mevcut. Kürtlerin büyük bir kısmı, mağdur oldukları için, Batıların kendilerine ilgi gösterdiklerine inanıyor. Türk, Fars ve Arap devletlerine karşı, Batılı güçlerden yardım ve dayanışma bekliyor. Edward Said'i kavramayınca, milliyetçilik ve emperyalizm uygulama ve teorileri konusunda yeterli duyarlılığa sahip olmayınca bazı Kürt örgüt ve şahsiyetleri kelimenin her iki anlamıyla 'Turist' konumuna düşebiliyor.

Kuşkusuz **Oryantalizm** (Şarkiyatçılık) Batı Avrupalılara has bir ideoloji, bir yaklaşım değil. Bu Şarkiyatçılığın tersi gibi görünen **Garbiyatçılık** da, yani Batı hayranlığı, Batıya öykünme ve kendini Batıyla benzeştirme, **Meltem Ahıska**'nın Türkiye'deki radyo yayıncılığına ilişkin önemli bir çalışmasında yerel ve somut bir örneklerle çok başarılı bir şekilde irdeleniyor. Şarkiyatçılık olsun, Garbiyatçılık olsun, esas olarak egemenlerin benimsediği bir yaklaşım gibi görünse de, egemen ideolojinin marifetiyle bu olumsuz, kimliksizleştirici ideolojiler halk nezdinde de rağbet görebiliyor. Üstelik dünya yuvarlak olduğuna göre, herkesin kendisine göre bir Doğulu var. **Bedirhan** dönemindeki Asu-

Tanımak, kabul etmenin ilk adımı. Tanımak için öğrenmek, anlamak gerekli. Kimi? Öteki'ni. Kim öteki? Aslında senden başka herkes öteki. Hatta bazen kendini bile öteki sanmaz mısın? Öteki, beriki, pösteği, kökteki...

ri Olayları ilginç bir örnektir. Ama bence bazı Türk gazetecilerinin Kürtlere ve Kürt meselesine yaklaşımı konusunda unutulmaz sahneler yaşadığımızı unutmayalım: Yanılmıyorsam **Çevik Bir**'in Genel Kurmay İkinci Başkanı olduğu günlerdi. Ordu, Türk Apoletli Medyasına propaganda yapmak ve yaptırarak amacıyla, Güneydoğu Seferleri düzenliyordu. Gazetecilerin bir kısmı askeri üniformalar giymiş, helikopterlerle korucu kölelerini gezmiş, akşamları da askeri birliklerde misafir edilmişlerdi. Türk basını aslında daha **Yunus Nadi** zamanında 'embedded' uygulamalara başlamıştı, Güneydoğu Seferleri sırasında bu militarist medyatik ruh yeniden canlandırılmıştı. Belirtmekte yarar var, davet edilen tüm gazeteciler bu propagandaya alet olmamışlardı. Mesela **Ahmet** ve **Mehmet Altan** kardeşlerle **Oral Çalışlar** bir de **Ferai Tınc**'in hem siyasal hem de mesleki olarak doğru tutum aldıklarını hatırlıyorum. Ama **Gülay Göktürk** ile **Kerem Çalışkan**'ın o dönem çalıştıkları gazetelerde yayınlanan ve televizyondaki oturumlarda da söyledikleri birer cümlesini unutmuyorum. Mealen:

Orada bir köye gittik, herkes Kürtçe konuşuyordu!

3 gün boyunca gördüklerim ve duyduklarımın sonra beynim bir helikopter pervanesi gibi çalışmaya başladı...

Her iki cümle de tipik turist, oryantalist turist anlayışlarını yansıtır. Hele ikincisi militarist turist!

Öteki ile ilişki tayin edici. Egemen misin? Yoksa boyunduruk altına alınan mı? Ötekini tanımaya, anlamaya, öğrenmeye mi çalışıyorsun yoksa tanımadığın bilmediğin için ondan korkup ona boyun mu eğiyorsun, yoksa ona hâkim olmaya mı çalışıyorsun? Aslında öteki ile ilişki bu iktidarlı seçeneklerle sınırlı değil. İdeali, ötekiyle eşit ilişki kurmaya çalışmak...

Çok ideolojik bir mesele. Bir ölçüde insan karakteriyle ilgili, dolayısıyla sosyal, ekonomik, kültürel koşullar ve bu ortamların nasıl algılandığıyla ilgili bir sorun.

Mesela Esmer'i sevmek, onu badem ile beslemek filan zorunlu değil. Şart olan Esmer'i anlamaya çalışmak...

Bir Kürt Sait Faik'ten ne ister?

SAIT FAİK'in doğumunun 100. yılı. O, tam 52 yıldır da artık aramızda dolaşmıyor. Sait Faik ve onun şimdi toplum olarak çok ihtiyacımız olan insan sevgisini yücelten anlayışını çok özleyerek...

Deniz görmemiş pencerelerin suskunluğunda büyüyen esmer, kavruk bakışlı bir Kürt, Sait Faik'ten ne ister? Elbette ki yüreğindeki çorak ovaya su, gözlerine deniz...

Kedilere, köpeklere ve bi cümle deniz canlılarına duyular dostluğu...

Yaşamın salt yaşanması gerektiğini? Onun altmış küsur yıl önce yaşadığı kavun acısı yalnızlığın bugün Kürt halkının da ötekileştirilerek yaşadığını anlatmak.

Kâinatın tepesinde akıl almaz oyunlar oynadığı dünyanın vicdanı usta, hayatı kavramanın anlamının bedelini, İstanbul'da ve her yerde yürüyen bir meteor taşı gibi yalnız yaşadığı durdu, çok sevdiği halkının arasında. Tıpkı Türkiye'deki diğer halkların vicdanı olup, halklar arasında sopayla, yoksullukla, acıyla terbiye edilme-ye çalışılan Kürt halkı gibi. İşte bu anlaşılmasını istiyor.

Hiçbir kitabın henüz yazmadığı bir ahlâkı yerleştirmeye çalışan Sait Faik'ten dünya insanları için istediği (kilise ahlâkı dışındaki) ahlâkı bir kara Kürdü olarak kendisi için de ister. Karasal bakışlarının

menziline biraz deniz kokusu, uzak gemi direkleri, martıları ve hayırsız adaları...

Resmi belgesi olmadığı için yazar kabul edilmeyen (pasaport almak için ağzından kaçırıpverdiği meslek ismi olarak), resmen halk olarak kabul görmeyen bir "hal-koğlu halkın" (bir halk olduğunu, dilinin ve kültürünün olduğunu, bunların yaşatılması gerektiğini söylediğinde anlaşılmasını) yazgılarının ne kadar benzediğini ve onları ne kadar yaklaştırdığını söylemek...

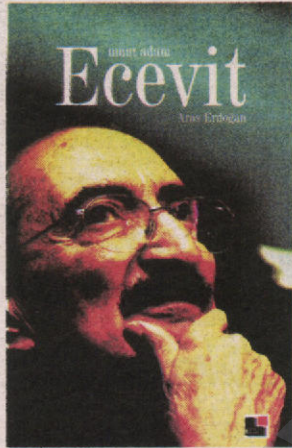
Sait Faik'i kaybeden uskumrular, İstanbul denizinde o gün bugündür grev halinde, bizim buradaki balıklar ise verilen elektrikten, atılan askeri mayınlardan/el bombalarından kendini başka denizlere sürmeye çalışmıştır. Marmara'nın envai çeşit mahlûkatları gibi.

Bir tahtası eksiklerin yüreğini taşıyan Faik'in Oğlu Sait'ten bir Kürt, kendinde de eksik olan tahtaları onun tahtalarıyla tamamlamak ister. Tıpkı aynı coğrafyanın kokusunu çeken, göğünde içlenen, birbirlerine kırdırılmaya çalışılan, güzelliklerinin farklılıkları olduğunun bilincinde olmayan, hır güür bir halkı yok edecekmiş sanrısı yaşayan egemen ulus milliyetçileri gibi.

Hâlbuki...

[ahmetçakmak]

hayattan kasıt kesit'se eğer*..

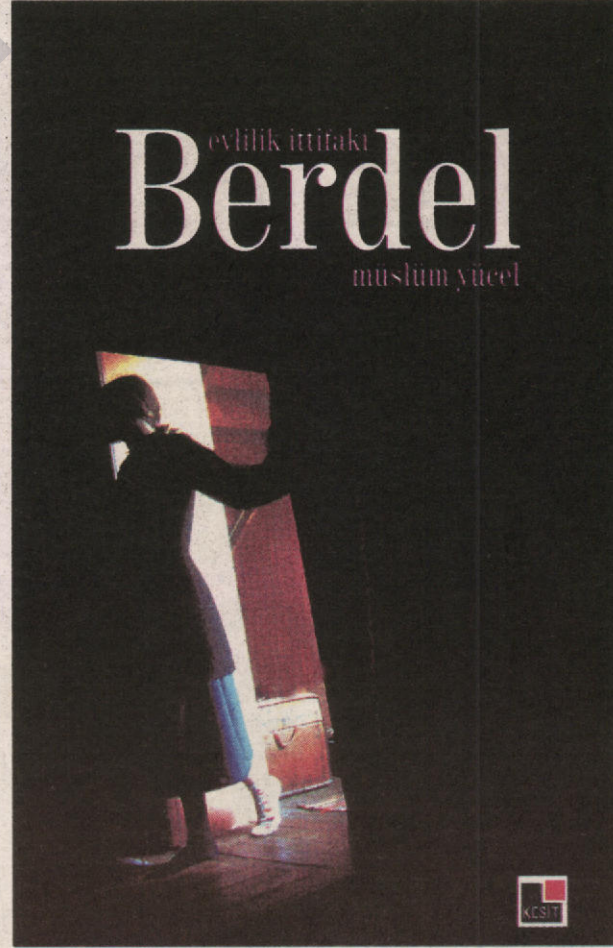
Umut Adam Ecevit
Aras Erdoğan

Türk siyasal tarihinin en renkli simâlarından biri olan Bülent Ecevit, İsmet İnönü'ye muhalefetiyle CHP'nin ve CHP tabanının umudu oldu. Bu kitapta, iki kere TÜSİAD tarafından devrilen Ecevit'in hayat hikâyesi anlatılıyor. 1970'li yıllarda Türkiye için umut olan Ecevit, 2000'li yıllara gelindiğinde hala umut olmayı sürdürüyordu: 82. yaşının bürokratlar değil işçiler kutluyordu. Çarpıcı bir anlatımla Aras Erdoğan, bize bir umut'un hikâyesini anlatıyor.

Saffet Buraya Yumruk Havaya
Nevzat Bingöl

Bir gazetecinin başından geçen ilginç ve trajikomik olaylar. Şiddetin kol gezdiği yıllarda kandan ve korkudan kaçmaya çalışan gazetecilerin espi ve ironinin serin gölgesine sığınışının hikâyesi. OHAL'de yaşanan trajikomik hadiseler zinciri. *Saffet Buraya Yumruk Havaya*'yı anı tadında da fıkra kıvamında da okuyabilirsiniz...

Berdel
Evlilik İttifakı
Müslüm Yücel

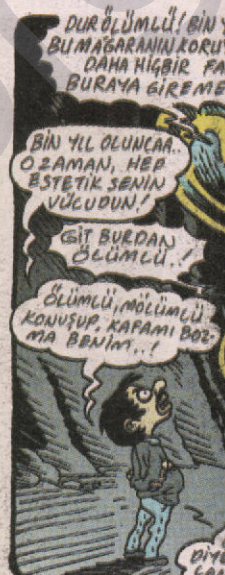
Berdel, takas evliliğe antropolojik bir yaklaşım. Farklı kültürlerde takas evliliğin toplumsal anlamı. Kannan rüşveti olarak ödenen bir bedeldir Berdel. Aşiret, Berdel ile sorun çözer, kanını temizler. Berdel, aşirete ait toplumsal ilişkiler yumağında önemli bir düğüm noktasıdır. Bu düğüm, hem sorunun hem de çözümün kendisidir. *Berdel*'in şifresini Berdel'e kurban vermiş bir yazarın kaleminden çözme çabası.

*kitapsız eve girilmez...

RE

rewhat@esr

DIR KUSUYUM
ÖMÜYÜR
TOPLUMDAN SOYUT
KİM, ZAMAN.

DENİZLERİN
DALGASINI BEN
HAKIMINI ENGELİYİM!

YERİNDEYİM
HEP!

OLUM ŞİMDİ
VAN DA OLACAKSINI!
GİDECEKSİN VAN GÖLÜNE
AHDAMAR KİLİSESİNİN
KARŞISINA GECİP, OTLU
PEYNİR YİYECEKSİN
VAN BAŞKA YA!

VAN DEDİN
DE..! AKLIMA
VAN DAM GELDİ!

JAN KLOD VANDAM
DI MI?

NOOLDU
ONA YA!

EYVAH
ATIM TEK BAŞINA
DÖNÜYOR, BAŞIMA BİŞEY
GELDI SANACAKLAR,
TRİBE GİRECEKLER!

ÇOK
YAYGARACI
LAN SİZİNKİLER
HAKKATEN!

ÖYLE ÖYLE
...!

BU YARATIĞI
HAKLAMANIZ ÇOK
ZOR OLACAK
CEPİRSİN! AYAK
İÇİNE BAK..!

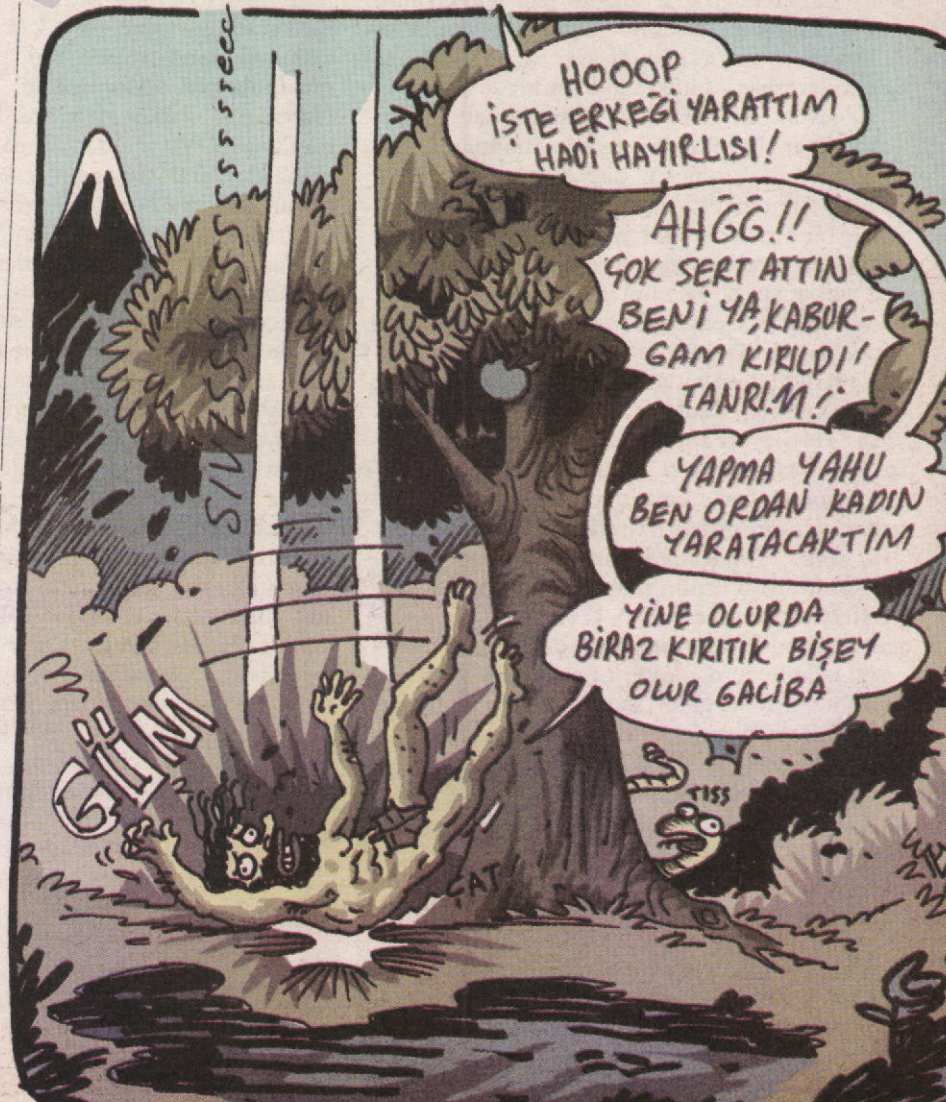
Bİ
S, KİM
YAPAMAZ
DÜZ TABAN
BU!

BENDE KOSARKEN
NİYE GABUK YORU-
LUYORUM DİYO-
RUM.

SİZ DE Mİ
PARTİDEN
SIKILDINIZ!..
A... AMA..!

BEN
SIKIŞTİM YA,
ÇOK FENA
..!

HOOP
İŞTE ERKEĞİ YARATTIM
HAĞI HAYIRLISI!

AHĞĞ!!
ÇOK SERT ATTIN
BENİ YA, KABUR-
GAM KIRILDI!
TANRIM..!

YAPMA YAHU
BEN ORDAN KADIN
YARATACAKTIM

YİNE OLURDA
BİRAZ KIRITIK BİŞEY
OLUR GACİBA

Bingöl hep benim Bingöl'ümdür

İNSANLAR cennetlerini hep içlerinde taşırlar, tabii içlerinde eğer cennet varsa; o zaman yaşanılan yer, o yerin güzelliği hiç de önemli değildir, içinde cennetini barındıran için. İşte benim cennetimde ya da cennet mekân saydığım yerlerden biri de bir zamanlar Bingöl'dü. Ama şimdilerde, sanki ulaşamayacağım, görmek isteyip de göremeyeceğim bir yer gibi duruyor haritaya baktığımda. Bu ulaşamazlık, ekonomik sıkıntılarla ya da kilometrelerle ilintili bir şey belki de şimdilerde. Sanki bir mucize olsa kalkıp gidiverceğim oraya. Bir zamanlar yüz metrelik kırmızı topraklı, murat marka arabaların henüz revaçta olduğu, iki yanı dutlu yolu boydan boya yürüyeceğim. Yenişehir ilkokulu'nu, eğer yaşıyorsa şimdilerde bile cesaret isteyen mini etekli, sarı saçlı Müzeyyen öğretmenimi, ya da bizlere müzik zevkini aşıl原因an Abidin öğretmeni göreceğim.

73 başlarıydı, İstanbul'dan kalkıp babamın memuriyeti nedeniyle biraz da zorunlu olarak gittiğimiz Bingöl'de ilk başlarda aradıklarımızı pek bulamamıştık. Fakat İstanbul gibi büyük bir kentten, daha doğrusu çevresi dört duvar ile çevrili, balkonla sınırlı dünyamızdan kopmak, kendimizi dört tarafı açıklık bir mekânda bulmak, özellikle biz iki kız kardeşi epeyce ferahlatmıştı. O zamanlar çok da bir şeyin farkında değildik elbette. Kenti ikiye ayıran kırmızı topraklı yolun bir tarafında bulunan Varto depremi sonrası yapılmış, tek katlı prefabrik askeri lojmanda oturmanın nasıl bir ayrıcalık olduğunun. İçi diğer evler gibi soba ile ısınsa da, yeni yapılmış bir askeri gazinonun, kantinin ve sinemanın varlığı diğerlerinden farklı olmanın göstergesi gibi duruyordu aslında zamanda. Henüz bu ayrılığı görmek için erkendi elbette. Lojman bahçesinde diğer asker çocukları ile birlikte oynuyor, kimi geceler ise düzenlenmiş eğlencelere ailece birlikte gidiyorduk.

Şenay'ın Sev Kardeşim, Füsün Önal'ın Taka Taka, İlhan İrem'in, Esmeray'ın buğulu sesiyle söylediği şarkılar dilden dile dolaşıyordu o zamanlar. Annemin biz iki kız kardeşe, biz istemese de bir örnek diktiği kıyafetlerle ortalıkta dolaşır, günün moda şarkılarını söyler dururduk. Henüz televizyon ne evlerimize ne de Bingöl'e girebilmiş değildi. Gecelerin evlere erken indiği saatlerde, radyo tiyatrosunu dinler, üşümek için sıkıca sarıldığımız battaniyelerin altında, kimi kez uyuya kalırdık. Zamanla bazı evlere televizyon girdi. Televizyon anteni ile oynayıp görüntü yakalamaya çalışanları ise, ayaklarımızın ucuna basarak; ancak çenelerimizi dayayabildiğimiz mesafeden, pencerelerden hayretle izlemeye başladık daha sonra. Komşuluk bağları kuvvetliydi ve dahası, komşuydu kentin iki yakası birbiriyle.

İlkokul bitirmede, son kez sınava giren öğrencilerdendik. Bitirmelerde çok çalışırdık ama çocukluğumuzu da doya doya yaşadık. Anadolu Lisesi'ne giriş kaygımız ise hiç olmadı. Zaten ailelerimiz de böyle şeylerle çoğunluk ilgilenmezlerdi.

İlkokul bitiminde ise, Bingöl Lisesi'nin orta kısmına gittik iki kız kardeş. Henüz Metin Altıok, öğretmen olarak okuduğumuz okula atanmamıştı.

Ağaçların tepesinden inmediğimiz, evde oynadığımız olmadıktan kendiliğimizden oyunlar icat ettiğimiz yıllardı. El yapımı kukla, çelik çomak, yakan top, to-

paç... En azından şimdilik adı aklıma gelen zevkle oynadığımız oyunlardı. Oyunun biri biter diğeri başlardı.

Yado çeşmesi ise şimdi bile asla aklımdan çıkmayan yerlerden biri Bingöl denilince. İhlamur ağaçları ve palamutlar altında ailece saatlerce oturduğumuz o sıcak öğle vakitleri ve göğe bakarak dinlenen ağaçlar...

Kışı uzun karşılardı Bingöl. Prefabrik evlerin çatılarından sokak kapısına kadar sarkan kar adeta insana geçit bırakmazdı. Yaşlı bir Kürt ve annemin çabaları neticesinde evi sokağa bağlayan yol, zahmetli bir şekilde açılır ama her şey bununla da bitmezdi. Eksilerin altında seyreden hava, su borularının donmasına neden olur, 70'li yıllarda evlerde kışın su içmek de neredeyse bir o kadar zor olurdu bizler için. Annem bulabildiği suyu bir çaydanlıkta ısıtır, boruların üzerine döktüğü su ile buzların çözülmesini sağlamaya çalışırdı. Bu uzun ve zahmetli bir işti. Sürekli yanmaktan içinde kül barındıran sobayı temizlemek de.

Ki karı ilk kez orada görmüştük. Onun gökyüzünden döne döne yeryüzüne inişini ve kimi kez kırmızı olduğunu düşündüğümüz toprağı beyaza bulayışını. Nerdeyse bu belki de bir eğlenceydi daha çok biz çocuklar için. Karın kimi kez ya gökyüzünden inişini seyretmek ya da kızığa, kayağa benzer şeylerle o sonsuz beyazlık üzerinde kaymak... Kibrit bile bulamadığımızı hatırlıyorum o yıllar. Çünkü karın yolları kapaması ile birlikte mahrumiyet kentin iki yakasında yaşayanları kısa kaç içerisine alır, çok da fazla ayrılık görülmezdi ya da şöyle diyeyim; hissedilmezdi bir zaman. Fakat bu kısa süreli bir şeydi ve zamanla belki de daha da belirginleşti.

Zaman içerisinde büyümek ya da yaş almak... Bir kentten ötekine gitmek, kırılan konsol, dikiş makinesi, sandalyelerle birlikte elbette yaşadığımızda da çok şeyler değişti. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı... Babamın tayini Bingöl'den Erzurum'a çıktı. Ve yeniden lojman ama bu kez lojmana ek olarak bir askeri servis... Ayrıcalıklı olmanın ifadesine bir yenisi daha eklendi. İçimizde uyuttuğumuz çocuk... İçimizde şehir, geride boynu bükük bırakılan kentler, gözü yaşlı kentler, anneler kaldı geriye. Ama bir farkla; içimizdeki çocuk uyandı. Şimdilerde cennetimizi içimizde taşıdığımız kendimizle birlikte, geride sisli bir anılar yığını Bingöl; canım arkadaşım Yaşar Gürer'den, "Arkadaşım Betül'e hatıram?" yazılı siyah beyaz bir fotoğraf, Binnur Akpolat'tan ifadesi içinde bir giz barındıran, "Bana senin kadar kıymetli bir altın yaprak ayırdığın için..." Hatıra defterinden kim bilir neden yırtılmış bir yaprak... Ya da "Sana hayatta başarılar ve mutluluklar dileğiyle..." Lojman dışından bakan güler yüzler... Karşiki sokakta bir Kürt düğünü... Saçılan paralar, liralalar, şekerler... Akrostişli şiirler... Ama hep kız arkadaşlara yazdırılmış... Ve ilk şiir denemelerim... Kendisinden tanrı gibi korktuğumuz sınıf başkanımız Huriye Müzenet ve şimdi adını, yüzünü hatırlayamadığım diğerleri. Kim bilir şimdilerde nerelerdeler? Adlarını bir zaman sonra burada, bir Bingöl anısı nedeniyle yazdığımı belki de hiç bilmeden... İçimde derin izler bırakarak... Doğrusu bu ya, Bingöl hep benim Bingöl'ümdür.

betültarıman

Lanetlendim biliyorum

Beni bir kadın lanetledi biliyorum
Birini fena kızdırdık.
Saldı o sırlarımı bilmenin dürtüsüyle yaptırdığı
Kara büyüü üstüme
İğne batırdılar içi paçavra dolu göz bebeklerime ben niyetine
beni bir kadın biliyorum
bir kadın lanetledi

birini fena kızdırdık ama hangisini?

kanatlı karınca desem değil,
böyle bir şey yapmayı sığdıramaz erkekliğine de kadınlığına da!

O zaman kim?

O, daha kalın ciltli orospu mu yoksa?
Yoksa sırf eğlence için ...
Yok canım yok O üşenir buna.

O zaman kim bu kara lanetli büyüü yaptıran?

Daha az mı güveniyorum sanki bazı renklere artık
Bütün mavilerde bir çivit ecevit ağırlığı

Umarım sen değilsindir güzel gözlülerin zihni en şaşalısı!
Olmazdı, yürümezdi ve yürümedi nitekim.
Yeni yollara açılan bu kavşakta trafiği böyle olumsuz
Böyle hilekar engelleme,
Vakit daralmakta
Beni kurtar kendini azad et bana kurduğun fakın ızdırabından
Git!
Git yoksa gelen giden aldırıyor içimin loşluğuna

Herkes iki kişi sanıyor tek kişilik hücremin kapasitesini
Git yoksa salak baharlar karışıyor zemherinin arasına
Git beni vuracaklar

Git güldürmem lazım yoksa bana kızacaklar
Beni vuracaklar
Vakit daralmakta
Hicvettiklerim kızmakta ben kızılacak şeyler de yapmaktayım zira
Git beni baştan savacaklar

vuracaklar

git.

yılmazerdoğan

Batman'daki bozo!

12 Mart 1971 askeri darbesinin ağır baskı koşulları hüküm sürerken biz 15-16 yaşlarında birer lise öğrencisiydik. Cezaevlerini duyuyorduk, oralara tıklanları...

BATMAN'DA birinci çarşının hemen girişindeki perondan girip karşıya geçtiğinizde tren istasyonuna varırsınız. Buraya her geldiğimde zayıf, sarışın ve beyaz tenli bir çocukla karşılaştım. Bizim taraflardan olmadığı her halinden belliydi. Anlayacağınız bizim gibi "esmer" değildi. İlerleyen zamanlardan birinde mahalle arkadaşlarımla top oynarken karşılaştım onunla. Yine başka bir gün, Aboş'la Batman sokaklarında avarelik keyfinde dolaşıyorduk, karşıma çıktı. Aboş tanıştırdı. Böylece tanış olduk, arkadaş, dost olduk.

Adnan Özer'den söz ediyorum. Adnan Tekirdağ doğumluydu. Ancak babasının Batman tren garına atanmasıyla buraya geliyor, ailecek. Babası İsmail Bey, hareket memuru, şu trenlere yol veren kırmızı şapkalılardan. İlk arkadaşlıklar, daha sonra sık sık bir araya gelmeler. Nihayet Lise yıllarında sınıksı bir dostluk.

Artık o da "bizim ekip"e dâhil olmuştu. Esmerlerin içinde bir beyazdı. Beyazdı, daha doğrusu 'bozo'ydü, kimileri de öyle çağırırdı. Lakin bizimle kaynaşmakta hiç zorluk çekmedi. Hatta bizden biri oluvermişti.

12 Mart 1971 askeri darbesinin ağır baskı koşulları hüküm sürerken biz 15-16 yaşlarında birer lise öğrencisiydik. Cezaevlerini duyuyorduk, oralara tıklanları... Ülke kaynıyordu... Biz de, bir avuç genç, bir araya gelip toplantılar yapıyor, 'memleket meseleleri'ni konuşup fikir tartışmaları yürütüyorduk. Yani cezaevlerindeki abilerimizin yolunu takip ediyorduk.

Batman Lisesi'ni bilenler bilir; burada sadece devrimci faaliyetler sürdürülmezdi. En kral aşklar da yaşanır. Çoğu da karşılıksız olurdu. Plotin'den mülhem platonizm, Mecnun'dan fazla Fuzuli, ondan mülhem Doğu aşk anlayışı, mum karşısında pervanenin hali. Karşılıklı olanlar da yanmaktan geri durmazlardı, tende buluşmadan önce can iyice bir yanacak. Öyleydi. Bilirsiniz, o zamanlar iki genç arasında en geçerli iletişim aracı mektuplaşmaydı. Elbette sevgiliyi etkilemenin en etkili yol-

Soldan sağa (ayaktakiler): Şefik Tunç, Mehmet Yasak, Mehmet Atayan, Adnan Özer, Yılmaz Turgut. Soldan sağa (oturanlar): Enver Sezgin, Naif Güneş, bağlamalı bilinmiyor, Emin Gayretli. Yıl 1974, Batman, Siteler Mahallesi, Çamlık mevkii.

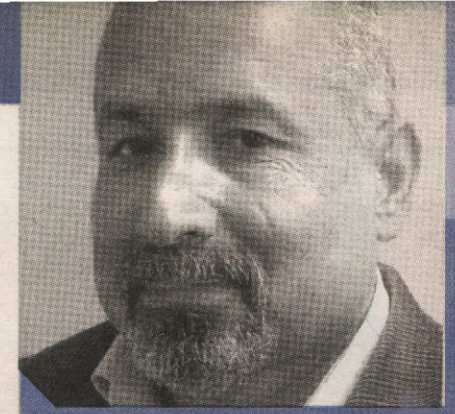
larından biri de tumturaklı laflar etmekti. Ve bir de güzel şiirler göndermek gerekiyordu. İşte burada Adnan Özer devreye girerdi. Kimi yalın, kimi ağdalı aşk mektupları onun kaleminden çıkarırdı. Bu mektupların bitimine kendi şiirlerinden eklediği de olurdu. Bunun en yakın tanığı sevgili arkadaşım Ebedin Satıcı'dır. İnanmayan ona sorabilir.

Sonra Lise yılları bitti. Üniversite sınavları ve yeni bir hayat. Kimi arkadaşlarımız askerliğin yolunu tuttu. Kimisi de üniversitenin yolunu...

Sonra 12 Eylül Darbesi. Yani benim kaçaklık yıllarım... 1982'de İstanbul'da Adnan'la karşılaştığımda bir yandan gazetecilik okuyor, öte yandan da bir yayınevinde çalışıyordu. Bir yıl sonra, yani 1983 yılında birkaç edebiyatçı arkadaşıyla, bir edebiyat dergisi çıkarmaya başladılar. Üç Çiçek adını verdikleri bu dergi Çağaloğlu'nda eski ve bakımsız

bir hanın küçük bir odasında yönetiliyordu. İşsiz güçsüz ve gidecek pek bir yeri olmayan biri olarak buraya sık sık uğrar saatlerce otururdum. Bazen de onlarla birlikte çıkar, Sultanahmet'teki bir çay bahçesinde ya da Çemberlitaş'taki Çorlulu Ali Paşa Medresesi'nin içindeki çay ocağına gider otururduk. Tuğrul Tanyol, Metin Celal, Adnan Özer, Oktay Taftalı, Mehmet Müfit gibi edebiyatçılar bir araya geldiğinde doğal olarak konuşmaların merkezinde edebiyat olurdu. En çok da şiir. Ben ise onları sadece dinlemekle yetinirdim. Bazen de dinler gibi yapıp içinde bulunduğum berbat durumu düşünür, yarınımın ne olacağı konusunda kendi kendime muhakeme yapardım. Bu akşamı hangi evde geçirecektim, yarın karnımı doyurabilir miydim? Bunun gibi şeyler. Sonra tekrar masaya dönerdim. Konuşmalar devam ediyor. Konu tabii ki yine edebiyat. İçim dışım edebiyat...

Yine böyle bir gün, masada bir de Yusuf Algazi adında bir başka şair arkadaşları var. Bizimkiler radikal edebiyatçı ya, ona ne desem bilmiyorum, şiiriçi bir mistisizm mi? Pek de anlamam ya... Neyse, ben her zaman olduğu gibi gözümde gözlük, konuşmaları büyük bir sessizlikle dinliyorum. Yusuf Algazi bu duruşumdan bir derin mana çıkarmış olmalı ki "Affedersiniz, siz eleştirmen

enversezgin

sezginerdem@myynet.com

misiniz?" diye soruyor. Herhalde edebiyat eleştirmenleri de benim gibi duruyor olsa gerek ki, bu soruyla karşılaşıyorum. Sadece tebessümle geçiştiriyorum. Bu tebessüm soruyu soran kişiye miydi, yoksa içinde bulunduğum o hazin duruma mıydı? Sorunun cevabını bu gün dahi bilmiyorum.

Geçtiğimiz Haziran ayında dört gün süren "Uluslararası Beyoğlu İstanbul Şiir Festivali" düzenlenmişti. Beş gün süren ve Adonis gibi dünya çapında şairlerin de katıldığı bu festival ilk olmasına rağmen başarıyla tamamlandı. Sevgili dostum Adnan Özer bu festivalin Kurucu Heyet Başkanlığı görevini üstlenmişti. Festival, Tophane-i Amire'de düzenlenen bir kokteyle start aldı. Burada Adnan dostumun konuşmasını yaptığı sırada ister istemez hem Batman'daki o acı ve tatlı ancak özlem dolu zamanları ve Üç Çiçek günlerini hatırladım, keyiflendim.

Türkiye'nin uluslararası şiir festivalinin temelleri Batman'da atılmıştır. Buna bizim Batmanlı arkadaşlar, şiir seveni, sevmeyeni inanır. Ucuz şaraplı şiir festivallerini kim unuttur. Şerif ve kardeşi Hammet de festivali izlemeye gelmişlerdi. Adnan aracılığıyla Venezüellalı şair Miguel Marquez ile konuşurlarken, baktım, başka türlü bir yakınlaşma vardı aralarında; kıtalar, ülkeler, diller değil, sanki Batman'ın bir mahallesinden öbürüne; bizim coşkulu eylemlerimizden, toplantılarımızdan biri yapıyordu sanki... İnsan dile güvendiği gibi, şiirselliğe de güvenir aslında. Bana öyle geliyor. Her insanda bir gün yalnız kalabileceğine dair bir kaygı yok mudur?..

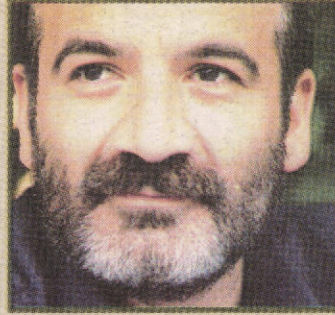
E-5 Karayolu üzeri Revan Plaza-B Beylikdüzü/ İSTANBUL

Tel: 0(212) 852 58 18 Fax: 0 (212) 85258 25 www.revan.com.tr e-mail: revan@superonline.com

şiir ve fotoğraflar:

[yılmazodabaşı]

herkes bir dünya konuşurken dilinin
yordamıyla
en önce aşklar bitiyordu cizre yolunda
sonra cigara paketleri ve sofralar
sonra mevsimler
çocuklar ergenliğe bitiyordu...

kar beyaz, bembeyazdı morarmanın
dilini bilmiyordu
cizre'de havalar o gün ayazdı
neredeydi o alabalık sürüleri, turna
katarı
nerede bulurduk çilgınlıklarla
yonttuğumuz
ve karlar gibi eriyip yiten baharı

özlemler biraz kalsın, bırak
bırak her özlem önüne bir yol bulur
sen de o fisiltiya savrulma asker
cizre ellerimize, hayat düşlerimize yeter..

İnceltme işareti

-İclâl için...

Göge doğru akıyor
Gecenin ırmakları
İçinde ses de var, sessizlik de.
Filibeli bir muhacire seni anlatıyorum
Şesimde utlar, kişişler, gelincikçiçekleri
İsmin her geçtiğinde.

Ve her geçtiğinde içimden
İsmindeki o serin inceltme.

Çocuklarımız büyüyüp uzaklara gidecekler
Haklısın; pişmanlıklarımızın
ne yararı olabilir onlara?
Gel birer flüt verelim şimdiden ellerine
Birer güzel nevrüz çiçeği
Birer kardelen, birer unutmabeni
Doğduğun topraklara
Hayran bırakan beni.

Uzakta, küçük bir su
Boynunu büke büke
Akiyor kendi bilinmezine.
İleride, eteklerinde dağların
Talime çıkmış erlerin titreyen fenerleri
Başka acıların insanları ikimiz
Başka dağlardan akmışız şimdiye
Sonra her yarayı sağaltan
Bir inceltme işareti gibi
Öpüp koymuşum seni
Hayatımın üstüne.

Köhne hayaller peşinde
Tüketmişim gençliğimi
Sense son kavak yelimsin,
İlk olgunluk sevincim.
İyisi mi anlayalım birlikte
Ortasında kalbimizin
Yeni bir işaret belirlediğini
Ve sormayalım birbirimize
Kimlere yazdık diye
Eski şiirlerimizi.

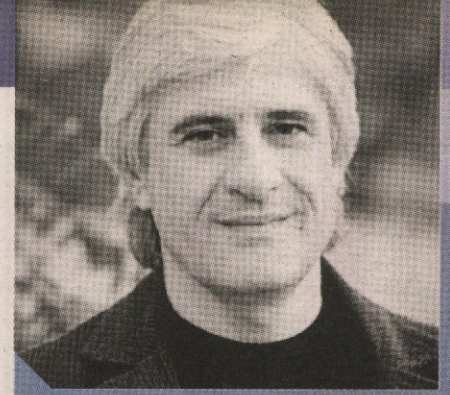
tunakiremitçi

Destur!

İçim geçti başımdan aşağıya
Spinoza yanımda
Ve melankoli
Kelime akıyor bir yerlerden
Siliyorum kâğıtla
Kokusuz duygusuz; şekerrenk...
Yazı diyorum bugün buna
Heyecandan titreyerek akanlar
—görünen o ki - benzemiyor
Doğru da olsa hiç konuşulanlara...

15.05.2006

G. Sesil Sar

tayfunatay
atayt@myynet.com

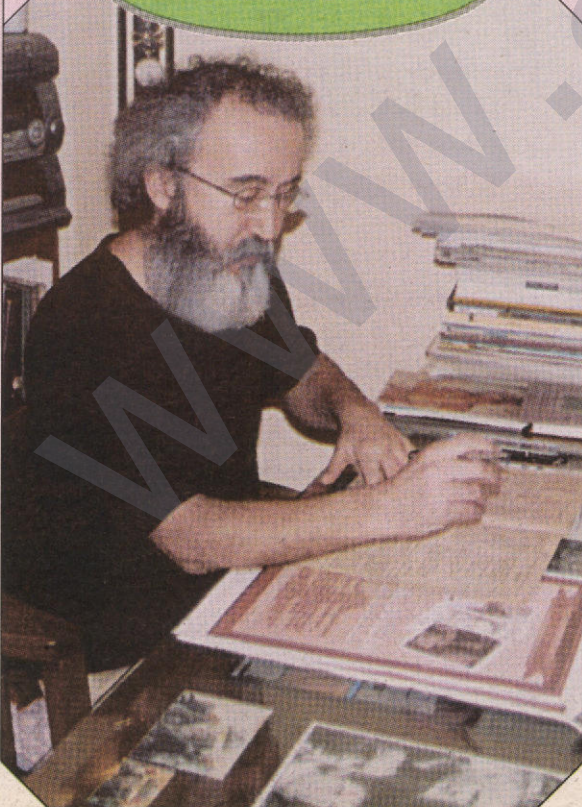
Salacak

-Pelin Batu'ya-

Bir fotoğraf albümüyüm,
bakıyormuş gibi yapsam
ya da baksam,
insan ne kadar inanır bir resme
eskiden inanırdım bu sokaklara,
kaldırımlara
Mona Lisa'nın usulcacık gülümsemesine...

Bir düş ölüsüyüm şimdi,
unutmuş gibi yapsam
ya da unutsam,
geçiversem diyorum sessiz, belirsiz
yürdüğümünden bile şüpheliyim bu sahili
neden söylemedin sanki, ya unutamazsam?..

a.ertanmısırlı

Korkma, sönmez bu şafaklar...da da da!

LADIES and Gentlemen: Please stand for the national anthem!” anonsuyla bütün stat ayağa kalkıyor. Herkesin yüzünde gayet ciddi ve saygılı bir ifade. Dünyanın ihtiyacı her yerinde insanların “ulusal marş” karşısında ortalama hassasiyeti neyse, görüntü o. Tıpkı Türkiye’de süper lig maçları öncesinde birbirine diş bileyen taraftarların kutsal bir görevi yerine getirircesine İstiklal Marşı için ayakta hizaya gelerek birleşmesi gibi. Aynen buna benzer şekilde, yukarıdaki anons uyarınca, modern zamanların bu en bilindik, en yaygın ve en aşlamaz ritüelini icra etmek üzere bir tribün dolusu insan ayağa kalkıyor, hareketsizleşiyor, sessizleşiyor. Sahada da hakemler aynı şekilde, ulusal marşın okunması için “hazrol” dalar.

Sonra birden santra yuvarlağının başlama vuruşu yapılan noktada bir kıpırtı. Saygıyla hareketsizleşmiş toplulukta da şaşkın kıpırdanmalar. Müziğin yavaş yavaş başlayan ve yükselen ritmi. Nihayet “Christina”nın “Da Da Da” diye patlayan sesi! Ve, ulusal marş beklentisindeki kalabalığın gevşeyip şenlenerek hep bir ağızdan şarkıcıya, Alman “Trio” grubunun 1980’lerde hayli popüler olan şarkısında, “Da Da Da” diye eşlik etmesi. Tribünde “top”un starları, **Thierry Henry, David Beckham, Roberto Carlos**, sahanın ortasında “pop”un starı **Christina Aguilera** ve onları tamamlayan bir “kitle”, geç-kapitalizmin “top ve pop çağı”nda ulusal marş, ulusal duyguya, kısacası ulusallığa gerçekte ne değer verildiği üzerine düşündürücü bir temsili performans sergiliyorlar...

Pepsi’nin 2006 Dünya Kupası için hazırlanıp tüm dünyada dolaşıma sokulmuş reklam filmi bu. Türkiye’de izlediğimiz, filmin sadece bir versiyonu. Pepsi, reklamı yer kürenin bir ucundan diğerine pazarlarken format çeşitliliğine gitmiş. Reklamın “pan-arap” versiyonunda son zamanlarda büyük çıkış yapmış Lübnanlı kadın şarkıcı **Elissa**, Aguilera ile düet yapıyor. Reklam, Arap dünyasında Elissa’nın yumuşak ve romantik, ama hepsinden önemlisi “arabesk” sesiyle yakalıyor kitleleri. Uzak Doğu’da dolaşıma sokulan versiyonda ise Güney Koreli genç aktör ve şarkıcı “**Bi Rain**” (Jung Ji Hoon) eşlik ediyor Aguilera’ya. Reklam Vietnam’da, Çin’de böyle geliyor ekrana. Üstelik ulusal marşa çağrı anonsu ülkemizde yayımlandığı gibi İngilizce değil, Vietnamca veya Çince yapılıyor. Ama ardından yine “Da Da Da”!

Reklamın vurgusunun, küreselleşmenin ulusallıkla sorunlu ilişkisi üzerinde toplandığı söylenebilir. Bu, ulusallığı topyekun reddeden veya hiçe sayan bir yaklaşım değil. Sadece ulusallıktan günümüzde daha “mutedil” bir konum kazanmasını isteyen ve onu amaç olmaktan araç olmaya çekmek isteyen bir

motivasyonun reklamın altyapısında bulunduğu hissediliyor. Bir başka açıdan da reklam, küresel kapitalizmin, ulusallığın sınırlayıcı çemberinin ötesine geçme yolunda duyduğu ihtiyacı ima etmekte gibi. Bunu en uygun zemin olan “yeşil saha”yı kullanarak yapıyor.

Futbolun ulusal sınırların ötesine taşan küresel yaşantının en etkin işlerlik kazandığı alanlardan biri olduğuna kuşku yok. Hâlâ uluslar-arası mahiyette bir dünya kupası etkinliği mevcut tabii, ama bunun uluslar-üstü bir boyutunun da olduğu, üzerinde durduğumuz Pepsi reklamında da yansımaları bulunan bir olgu. Öyle ki pek çok ülke takımında oynayan “milli” futbolcuların, futbol kariyerlerini kendi ülkeleri dışında sürdürdüklerini görüyoruz. Kupa’ya katılan Gana takımının kadrosundaki 25 futbolcudan 19’u dünyanın diğer ülkelerindeki kulüp takımlarında futbol oynuyor; Çek Cumhuriyeti ve Avustralya’nın 21 futbolcusu aynı durumda; Brezilya ve Arjantin’in 20 futbolcusu da öyle; topluca bakıldığında, Kupa’ya katılan 32 ulusal takımdan 19’unun kadrosundaki futbolcuların yarısından fazlası kendi ülkesi dışında futbol oynuyor (Osman Ulagay, “Futbol nasıl küreselleşti?”, *Milliyet*, 21 Haziran 2006).

Bununla bağlantılı olarak, dünya kupası artık uluslar-arası bir futbol rekabetinin ötesinde uluslar-üstü bir futbol pazarı işlevine dönük olarak organize ediliyor. Mücadeleye katılan, ama favori olmayan ülkelerin oyuncuları için bu şampiyona, dünyanın dev kulüplerine transfer olmak için en büyük fırsat. Hâlihazırda dünya “topstar”ı durumundaki şöhretli futbolcular için ise, yine konumuz olan reklâmın örneklediği üzere, paralarına para katacak reklâm imkânları demek. Tabii turizm ve eğlence sektörü açısından da muazzam hareketlilik ve dinamizm kazanma şansı...

Bu süreçte ulusal duygu da “irtifa” ve içtenlik kaybına uğruyor ister istemez. Fenerbahçe’nin geçtiğimiz şampiyonlar ligi maçlarından birindeki görüntü, dramatik bir örnektir: Fener taraftarları maçın “ulusal” anlam ve önemine binaen “Dağ başını duman almış, yürüyelim arkadaşlar” diye coşkuya gençlik marşını söyleyip takımlarını teşvik etmekteydiler. Ama “yürüyen arkadaşlar”a baktığımızda en çok göze çarpanlar, Alex, Nobre, Appiah, Luciano, Anelka ve Aurelio idi! Tabii bu “arkadaşlar”ın “yürüyüş”ünün vatan-millet aşkından değil, para aşkından istim aldığı kesin...

Peki ama bu durumda son zamanlarda dünyada ve Türkiye’de yükselen ulusalcı hassasiyetler nasıl açıklanabilir? Belki, sürecin bir yan ürünü olarak! Ulus-devlet oluşumunun, ekonomik, kültürel ve siyasal düzlemlerde, gerek yukarıdan, yani küresel dinamiklerde, gerekse aşağıdan, yani yerel-yöresel dinamiklerde zorlandığı bir gerçek. Yükselen ulusalcılığın biraz da bu zorlanma karşısında duyulan tedirginlikle bağlantısını kurmak gerekli. Yine de toplumsal bilinç düzeyinde böylesi ulusal titreşimler artsa da, “ürün” satmak için insanların bilinçaltına nüfuz edip orada iz bırakmayı hedefleyen bir reklâm, derinden akan suların “küresel” yönü üzerinde durup düşünmeye sevk ediyor.

Peki ama “ulusalcılarımız” uyuyor mu?! Niçin hiç kimse bu reklamın ulusal hassasiyetleri hiçe saydığı, “tı”ye aldığı gerekçesiyle RTÜK’e başvurmuş? Bizden uyarması! Yarın bir gün Aguilera’nın **Tarkan**’la düeti eşliğinde ve Türkçe bir anonsla da karşımıza çıkar bu reklâm; “Lütfen ulusal marş için ayağa kalkın!” diye... Sonra da tabii; Da Da Da!

Pepsi’nin Christina Aguilera’lı 2006 Dünya Kupası reklamı, ulusal marşları hafife alan içeriğiyle futbol, küreselleşme ve ulusalcılık ilişkisinin boyutları üzerine düşünmeye teşvik ediyor

Bende bir tuhaflık var, müthiş bir itibar erozyonu yaşıyorum. Çok mu yılışık biriyim, çok mu duygusalım, bilemiyorum! İçimden geldiği gibi yaşıyorum ama olmuyor, mutlaka kendime yalan söyleme yöntemleri geliştirmeliyim. Galiba politik yanımı hiç geliştirmemişim, yoksa farkında olmadan çok

mu iyi biriyim. Aslında her şeyi ruhumu incitmemek üzerine kurdum. Hata yapmış olabilir miyim, ne yapsam acaba. Bütün davranışlarımı beni sevsinler diye yapıyor olabilir miyim?

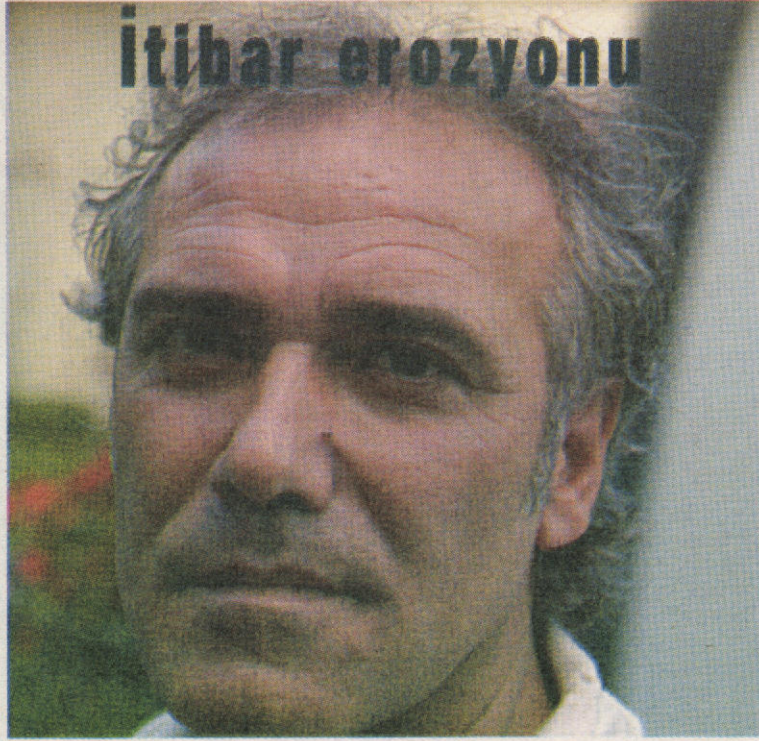
- Merhaba çok dalgınsın
- Ha merhaba seni fark etmedim.
- İyi misin?
- Ne iyi miyim, yani nasıl anlatsam bilmiyorum neden bana bu kadar zor bir soru sordun!
- Neyin var senin?
- Bilmiyorum bir ev satın alabilirsem, bir evim olabilir. Cebimde şuanda birkaç bozukluk var bir yere otursak mı?
- Olmaz çok acele bir toplantıya yetişmem lazım, hiç vaktim yok.
- Demek çok meşgulsün
- Evet hadi görüşürüz.

Vaybe ne çok meşgul bu insanlar. Şunun gidişine bak ne kadarda hızlı yürüyor, dur şunu biraz takip edeyim, çok önemli biri gibi yürüyor, hah işte biriyle daha karşılaştı, el sıkıştılar, çok samimi bir arkadaşı galiba, şimdi de kol kola girdiler, geriye döndüler, beni görmemeli, aha işte araya girdiler, dördüncü sınıf bir ara sokak çaycısına.

Çok tuhaf, hani toplantısı vardı. Evet, anladım şu saatten sonra herkes bana itibar gösterecek. İşsiz, boşa gezen, cebinde birkaç bozuklukla dolaşmaktan vazgeçeceğim, bundan sonra çok meşgul biri olacağım. Toplantılar acele ve dik yürümeler, sanki bir yere yetişiyormuş gibi yapmalar, bütün bunlar bana itibar kazandırabilir.

İşte tam sırası, tanıdık biri geliyor.

- Ooo merhaba, yine boş boş dolaşıyorsun değil mi, nasılsın?
- Olur mu boş, benim işim var. Kendime iş buldum.
- Nasıl bir iş hayırdır!
- İtibar görme işi...
- Anlamadım...
- Sonra görüşürüz toplantıya yetişmem lazım, hiç boş vaktim yok.

- Sahi biraz otursaydık.
- Olmaz kusura bakma toplantıyı kaçırmamam lazım.

Çok iyi oldu, yüzündeki şaşkınlığı gördüm, ilk defa bana, "hadi gel oturalım" dedi bu itibar görme işi de çok hoşmuş, dur sakın beni takip etmesin dikkatli olmalıyım biraz daha dik yürümeliyim ha şöyle, aha telefonum çalıyor.

- Alo, nasılsın?
- İyiyim, şuan toplantıdayım, çok önemli bir toplantım var.
- Sanki sokakta gibisin bir uğultu var!
- Uğultu çıkarırlar tanıyorum.
- Çok sıkıştım, şu borcumu verebilir misin?
- Toplantıdaki birinden alacak istenir mi, lütfen yapma bunu, kapatıyorum.

Şu insanlarda amma tuhaf, toplantıdayım, halen paramı getir, diye ısrar ediyor. Neyse başımı biraz daha kaldırıp, hiç kimseye bakmadan yürüsem iyi olur.

- Bozuk paranız var mı?
- Ben hiç bozuk para taşıyacak birine benzior muyum? Biraz önce senin gibi isteyenler oldu hepsine dağıttım.

Toplantıya neredeyse geç kalacağım, elimi cebime soksam mı? Ağzımda bir sigara, yok canım abartmayayım, orada tanıdık birileri oturuyor, aha işte beni gördüler, sadece selam verip gideceğim, masalarına otururum, diye çok tedirginler, selam verip gideceğim.

- Merhaba arkadaşlar...
- Merhaba...
- Kusura bakmayın oturamayacağım, çok acele toplantıya yetişmem lazım son günlerde

hiç vaktim, yok başımı bile kaşıyamıyorum, para verip kaşıtıyorum.

- Hayırdır ne işi bu böyle?
- Bildiğin gibi değil çok çalışıyorum, sizinle oturmak isterdim, ama bu mümkün değil.
- Hadi otur da anlat...
- Olmaz, geç kalıyorum, vakit boşaldığında, yanlış söyledim boş vakit bulduğumda olur, iyi günler.
- Panik atağını ne yaptın, duymadı, gitti...

Duymam tabiki, işime gelmedi de ondan. Sanki panik atak olduğumda beni anladılar da, iş olsun, diye sorduklarını anlamadım sanki. Hızlı hızlı bir yere yetişiyormuş gibi dolaşıp durmakta amma yordun beni, şu toplantıyı bitirsem mi, olmaz itibarlı biri olmak için bir süre daha çalışmam lazım. Bak yine telefonum çaldı.

- Aloo nerdesin?
- Sen nerdesin?
- Şuan toplantıdayım.
- Ne toplantısı?
- İş toplantısı projelerimi hayata geçirme toplantısı, bir sürü iş...
- Bırak projelerini de akşam buluşalım.
- Neden, şimdi toplantıdayım gecede çalışmam lazım.
- Bırak bunları akşam buluşalım, akşam bizi eğlendirirsin, şiir okursun, içkilerin ve yemeğin bizden.
- Hayır.. hayır.. hayır.. Toplantıdayım, dedim sana canınız cehenneme içkiniz de yemeğiniz de, kariyediniz de umurumda değil artık. Ben projelerimin hayata geçirmek için toplantı yapıyorum.
- Hahhahah.. Çok güldürdün beni, sonra görüşürüz. ☺

Yaz halleri...

Şu yaz halleri:

Öyle yaz yalnızı gibi durduğuma bakmayın, ben sizi kandırıyorum, oysa anlayamadınız, ben kendimle yim. Kendime küstüğüm zaman sizleri kandırıp sizlerle oluyorum, kendimle barıştığım zaman, siz umurumda bile değilsiniz...

Biliyorum ki onlar onursuzluk anının ağzına tutuşturulmuş sönmüş yarıdağ külleri. Hapşırırsam tanrı sanacaksınız korkaklığınızı, ezik büzüklüğünüzü. Ben ki kendimi yalnızlıkla bilemiş bir onur savaşçısı. Kabuğunu söyüp atmış bir yeryüzü aşığı. Tek başına gezinen kuru bir bulutu, aşağıdan yukarıya ağlayarak ıslatıp binlerce damla olmuşum. Rüzgarım ben, alırım dağların tozunu incitmeden bir kelebeğin kanadını. Bıraktım bulanık sulara olta sallamayı artık. İçtim bütün kötülüklerin kanını, bu yüzden biraz yorgun gibiyim.

Ve artık yıllar geçtikçe her şey ağırırma gidiyor. Gecenin uzayıp durması, koşup durması zamanın. Güneş yağışı, yaz kızlarının korkak aşk bakışları. İdareli otuz bir sevişmeleri. Erdikçe daha çok koşasım geliyor aşka yetişmek için. Aşk yalansız olmaz, olmazsa da aşk olmaz bunu yere bakarak konuşanlardan öğrendim. Yaşlandıkça her şey ağırıma gidiyor artık. Utangaç hallerim, sıkıntılı geniş zaman boşlukları, biraz büyüsem mi artık korkuları!

Hadi benim canım, hadi gel biraz gençleşelim, ay nasılsa yuvarlak. Ve sevgilim diyemediğim, yüzünün astarında dünyayı gezdiren on yedi yaşın gözleri. Ne cesaret ki mümkün değil; alt dudagından üst dudagina geçerken kıtalar arası bir yolculuk gibi geçiverir zaman. Ben ki gölgesine tükürüp ömrüne geç kalmış pişman bir adam. Avuçlarındaki bir tutam mutluluğu kaçıran kendine hayırsız bir mağdur. Adı Nil nehri kadar okyanus hey yaz kızı; BEYAZIN SEVİLME-DİĞİ TEK YER SAÇLARA DÜŞTÜĞÜ ZAMANDIR. Sen hiç beyaz bir güle amca dedin mi... Tabi ki seviyorum seni, ama bir amca gibi değil bir insan gibi... ☺

SON YILLARDA akademik ve kamusal söylem içinde, aynı zamanda da gündelik hayatta sivil toplum kavramının canlandığını, toplumsal değişimin temel ve birincil aktörlerinden birisi konumuna yükseldiğini söylemek mümkün.

Sivil toplum, bu yeniden canlanma sürecinde adeta toplumsal gelişimin, demokratikleşmenin ve ekonomik kalkınmanın önemli bir aktörü olarak da kabul edilmeye başlandı. Sivil toplumun önemi hem nicel hem de nitel olarak arttı. Bu çerçeveden hareketle, bugün sivil toplum örgütlerinin farklı yapılanmalar içinde toplumda yaygınlaştığını görüyoruz. Sivil toplum örgütleri farklı alanlarda çalışan gönüllü örgütlerden, düşünce kuruluşlarına, sosyal hareketlerden vatandaşlık inisiyatiflerine, hükümet dışı örgütlerden sendikalara ve meslek odalarına kadar geniş bir yelpaze içinde hareket eden bir alanı temsil ediyor.*

Şunu net olarak ortaya koymak gerekir ki; sivil toplumun hareket alanı sadece yerel ve ulusal alanla sınırlı kalmayıp, bölgesel ve küresel bir nitelik de kazandı. Artık yaşadığımız dünyada, küresel sivil toplumdan konuşmak da olası.

Bu çerçeveden hareketle işi siyaset olanların daha çok sivil toplum alanını önemsediklerini büyük ölçüde fark ediyoruz. Siyasetçiler bu derece sivil alanı önemsiyorlar, hatta bir kısım siyasi partiler çeşitli alanlarda örgütlenmiş kendi sivil toplum örgütlerini de kuruyorlar. Tabii devlet de boş durmuyor. Denetim altına almakta zorlandığı alanlarda kendi sivil toplum örgütlerini de örgütleyip veya destekliyor.

Tabii ki bu müdahillliği fark edip hükümet dışı kalmaya gayret eden sivil toplum örgütleri de var. Ben işte tam da bu noktada örgütlenirken sıkıntılar yaşayan bir stk'dan adeta fıkra denecek iki hikaye ile sürdürüp sunuşuma biraz renk katmak istiyorum.

Diyarbakır'da 20 yıllık şiddet atmosferinin akabinde kültürel sanatsal manada bir ses ve soluk olmak amacıyla bir sivil çıkışa ihtiyaç duyuldu. Dernek olarak kurullarsa denetimler nedeniyle zorlanacaklar. Aşmak için şirket olarak kuruluyorlar. Ama buna rağmen baskılar durmuyor. Bir gün artık tahammül sınırının aşıldığı kanaati hasıl olunca şirketin müdürü çareyi Valiye gitmekte buldu. Diyarbakır Valisi ilgili Vali Yardımcısına yönlendirir.

Vali Yardımcısına "polisine yakın ilgisine mazhar" olduklarından söz edince; Vali yardımcısı "Bir dakika. Biz birbirimizi biliyoruz. Durun size bir fıkra anlatayım" der. Ve başlar fikrini anlatmaya:

Der ki; "Köyün birinde köyün egemenliği için sürekli birbiriyle didişen iki ağa varmış. Sürekli biri diğerini boşa çıkarmaya, köy halkının gözünde küçük düşürmeye çalışmış. Bir gün ağalardan biri diğerini, biraz da haşarı deli dolu köy çocuklarından birine işaret ederek 'Git şunun ensesine bir şaplak indir. Al sana şu kadar para' der. Çocuk bu, durur mu? Hele biraz da deli dolu olunca! İşin içine para da girince! İndirir köyün kahvesinin önünde ağanın ensesine şaplağı ve tabana kuvvet kaçar. Ağa kovalamak ister. Çevresindekiler 'Vazgeç ağam çocuktur işte. Çocukla çocuk olunur mu?' derler. Birkaç gün geçer. Para miktarını biraz daha arttırarak aynı görüntüyü

Sivil toplum ve barış

Bizler belki de barış dedikçe birileri sormaya yeltenecek "Neyin ve kimin barışı". Bizler de elbette yanıtlayacağız bu ülkenin özgür ve demokratik barışı diyecek ve ekleyeceğiz.

tekrarlatır rakip ağa. Bu defa çok kızar ağa. Birazcık kovalar çocuğu. Yine 'Aman yaman etme eyleme ağam deyip' durdururlar. Bir süre daha geçer. Bu kez para miktarı epeyce arttırılır. Bir tokat daha ağanın ensesine indirir çocuk. Son tokattan sonra artık iş iyice zıvanadan çıkmıştır. Ağa uzaktan çocuğa bakar. Çocuk ağaya. Çocuk anlar ağa, demeye getiriyor ki: 'Bu iş nereye kadar'. Çocuk bu, yaşından büyük olgunlukla; 'Ağam kusura bakma ama, sende bu ense, bu ağada da bu para oldukça, sen daha çok şaplak yersin' der.

Bu fikrayı çayını yudumlar ken can kulağıyla dinleyen Kültür Merkezinin müdürü; "Tamam. Ben ne demek istediğinizi anladım. Şimdi izin verirsiniz. Bir fıkra da ben anlatmak istiyorum" der. Ve başlar fikrini anlatmaya.

"Yeni evli bir çift ekonomik durumları da çok iyi olmadığından keselerine uygun bir evi ancak demiryoluna yakın bir semtte bulabilmiş ve taşınmışlar. Her şey iyi güzel gidiyormuş da! Bir dertleri varmış. Tren her geçtiğinde elbise dolapları (Gardırop) gıcırdıyormuş, sesler çıkarıyormuş. Bir süre sonra bu böyle olmaz. Olur olmaz saatlerde bu gıcırta bizi rahatsız ediyor. Bir çaresine baktıralım diye kararlaştırmışlar. Ertesi gün evin erkeği işteyken kadın semtteki mobilya tamircisini, marangozu eve çağırması Sorunu anlatmış. Marangoz gardırobun sağına soluna bakmış. Böyle onaramam. Benim bu gardırobun çıkardığı sesleri anlayabilmem için, içine girip trenin geçmesini beklemem lazım, demiş. Evin kadını da olur demiş ve eklemiş. Yalnız trenin ne zaman geçeceği belli olmaz. Sen trenin geçmesini beklerken ben de akşam yemeği için masrafa gidip geleyim demiş. Anlaşmışlar evden çıkmış evin kadını.

O arada tesadüf bu ya, evin erkeğinin eve geleceği tutmuş! Anahtarı ile kapıyı açıp girmiş. Gardıroptan sesler geldiğini duyunca gardırobun kapısını açmış. Karşısında yabancı biri. 'Kimsin ne işin var orada,' deyince. 'Valla' demiş marangoz. 'Şimdi sana ben marangozum, trenin geçmesini bekliyorum desem biliyor muydun inanmayacaksın. Ben yine de gardırobu onarmak için tren beklediğimi söyleyeyim, sen de bildiğini yap!' deyivermiş.

Eh demiş Kültür Merkezi Müdürü

"Sayın Valim vallahi biz kültür sanat işi yapıyoruz. Başkaca da bir niyetimiz yok. Sizden istediğimiz biraz nefes almak. Sık boğaz edilmemek".**

Şimdi elbette bu noktada bizler Barış istiyoruz. Sivil alan daha da genişlesin, barışın sesi daha gür çıksın diyeceğiz, ama nasıl anlaşılacak işte soru işareti orada. Elbette bu noktada önümüzde model olabilecek geçmişten gelen deneyimler var.

Mesela 1995'te Diyarbakır'da düzenlenen başarılı bir organizasyon olan Demokrasi Kurultayı geçmiş var.

Yine Susurluk Olayından sonra Türkiye çapında çok yaygın olarak hayatıyet bulan ve tümüyle sivil bir duruş olarak kabul gören bir dakika ışık söndürme eylemi var.

Yine örgütlendiği günden bu yana çok ciddi işler yapan düşünce suçuna karşı girişim sivil yapılanması var.

Kanımcı; siyasal manada örgütçü sahiplenmeciliğin daraltıcı figürleri yerine, tümüyle sivil toplumcu olan, siyasal güç ve karar odaklarından emir almayan çerçevesi geniş bir sivil duruşa ihtiyaç var. Bu en çok Barış istemem sivil duruşunda kendini var etme şansına sahip.

İşimizin ne denli zor olduğunun elbette farkındayız. Barış tarafgirliği tümüyle Kürt Meselesi ile örtüşmüş durumda. İkisini birbirinden ayırt etmek ya da ayrı düşünmek neredeyse imkansız.

Yine bir yazar arkadaşımın çocukken yaşadığı bir anısını bugüne göndermesinden yola çıkarsak. Şöyle diyor arkadaşım: "Ortaokul'da olmalıydım. Ankara'da yaşıyoruz. Gençlik Parkı'nı çok seviyorum. Bir gün arkadaşımın birlikte Opera kapısından, galiba 50'şer kuruş ödeyerek içeri girdik. 'Kanarya Sevenler Derneği' buradaydı. Derneğin girişinde bir pankart asılıydı ve içerisi kalabalıktı. Pankartta, 'Bülbül Ötüşlü Kanarya Yarışması' yazılıydı. Hemen içeri süzülük.

Salvador Dali'den biraz daha az abartılı görünüşüyle bir zat, elinde mikrofona, sonuçları açıklıyordu. Bu açıklama aşağı yukarı şöyleydi: Adam, "Üçüncü, şu kişinin sahibi olduğu şu isimli kanarya," diyor, yanbaşındaki teybin düğmesine basıp, bu kuşun ötüşünü dinletiyordu. Sonra kuşun sahibine ödülü veriliyor, kuş kafesi de ayrıcalıklı bir yere yerleştiriliyordu. Bu birinci kuş açıklanana kadar sürdü ve sonrasın-

[Seyhmusdiken]

seyhmusdiken@mynet.com

da küçük bir limonata partisiyle sona erdi.

Uzun yıllar sonra bu yaşanan olaydan 'sarkan anlam' şuydu: Nasıl olur da bir 'şey' çok seven, onun başka bir 'şey' olmasını isterdi? Burada 'kanarya sevenler' neden kanaryalarını, tabiatı belki de ona hiç benzemeyen, benzetmek zorunda da olmayan, hakkında 'gülmek' gibi bir söylenti de olan, bülbüle benzetmek isterler? Kanaryayı seviyor musun kardeşim, bülbül gibi ötmesin, bak ne güzel renkleri var; sen sahtekar mısın ki, sevdiğini söylediğin kanaryayı bin bir eziyetle bülbül yapmaya çalışıyorsun?*** Türkiye, on yıllardır bu ülke vatandaşlarının geniş bir kesimine, 'seni seviyorum ama sen olmaman kaydıyla' diyor.

Burada elbette sözü edilen Türkiye'ye uyarlandığında buruk, şaşı bir tada dönüşüyor. Burada sözü edilenlerden daha çok vurgu yapanlar da değil; Türkiye, kendi çizdiği prototipe uygun olmayan hiçbir şeyi sevmiyor ve ona düşmanca tavır sergiliyor.

Evet yazar arkadaşımın anısından yola çıkarak vardığı önemli sonuca da baksak yolumuzun üzerinde hayli badireler var. Ve biz sivilite adına barış için bir ilk adım atmaya niyetliyiz. Çünkü biliyoruz ki en uzun seyahat bir ilk adımla başlar. İlk adımı atmak menzile varmanın yarısıdır.

Bizler belki de barış dedikçe birileri sormaya yeltenecek "Neyin ve kimin barışı". Bizler de elbette yanıtlayacağız bu ülkenin özgür ve demokratik barışı diyecek ve ekleyeceğiz.

Hastasiyla, hekimiyile sağlıklı bir toplum istiyorsak, önce barış diyeceğiz.

Hakimi, savcısı, avukatı, sanığı ve tanığı ile adaletin eşit ve özgür paylaştırıldığı bir toplum istiyorsak, önce barış demeliyiz.

Failli meçhul ya da değil cinayetsiz, hak hukuk ihlallerinin olmadığı günler için barış olsun diyeceğiz.

İstihdamın, yatırımın, üretimin ve bölüşümün bihakken sağlanmasını istiyorsak, işadami, çalışani, üreteni, yatırımcısı olarak önce barış olmalı.

Toplumsal ve siyasal temsil istiyorsak önce barış olmalı.

Barış için, bugün dünden daha uygun bir sivil zemin var. En azından bu salonda her türlü kimlik hiyerarşisinden, şiddetten, ayrımcılıktan arınmış sivil olarak bugün, burada barışa daha yakınız diye hissediyorum.

Diyarbakır politik ve de muhalif bir şehir. Burada politikanın ağır dilinin yerine barışın kendine has sivil ve munis dili ile konuşmaya, dertleşmeye ve paylaşmaya gelenleri barış adına selamlıyorum. ☐

* Seyhmus Diken Türkiye'de Sivil Hayat. Dipnot Yayınları. 2006. Ank.

** Adı geçen kitap...

*** Reha Mağden. Birgün gazetesi. 07.05.2006

DEFTERİMDEN DÖRT

YAPRAK

Halil İncesu

acile gözleri

Baharın çiçek açtı benim karam dağın kağıt doğuştan kör dayım geçen mart gözlerini açtı!

1

Bu gün gölgede oturmuş garsonu belelerken çocuktugum geldi aklıma. daha sonra bir anda geldi yurisini iktidar hesabı ödemiş sonra diğer yurtlarında iktidar... Biranın

Bugün sahilde karama sarı bir Firiçbi carptı

Sıcak günün serinlemiş algımında daha güneş batmamıştı ki ben bunları çizdim. Duşuyup bir kız, düştü bir çocuk, iki büyük kırıldı. Sirtına serinlikle geldi. kaptı açılmış.

Yürümeye istiyordu lakin önce yorgun bedenini dik tutmayı beceremeydi. denedi olmadı. nevrunun kuyusunu keder sürünerek geldi dile dırıp yürüye bilseydi yapacağı buydu

asığı bekletti yerlerde sürünüyor du ama hala yalardaydı. Kendini bu başluca atmaya gök tan tekar vermişti kendisi asığı düşerken ruhunun hizada gökyüzüne en yüzesetteli bulutunda yularısına çıkacağına inanıyor du fakat birazdan kendini asığı biratıracağı nevrunun kuzuna yürü yere gelmemiş, gelmemiş olmanın asıyla asığı biratletti... bedenini

Kuru üzüm ve tavancını bir birine karıştırdı. elini daldırıp bir avuç karışımı avucunun içine alıp sığıttı. sonra tamamını ağızına attı! ağzında bir ilki dolandırdıktan sonra tükürdü kuru üzüm ve tavancını karıştırmamaya lazım diyen

düşündü. edanın içinde dolazmaya başladı. farında olmadun yada bir süre sonra unuttuğundan olsa gerek tükürük (tükürük) le zanjileşen karışımı karıştırdı. edanın içinde dolazmaya devam etti. karışımı halinin tükürükte karıştırdı. söküğe çıktı. topyekle karıştı gözden kayboluncaya kadar arkasından bakılmı

iktidar kuru üzüm ve tavancını... ve sonra nelei nelei duşuna kuyuyu kapayacağına kapandı. den yada ve sıcağı döndüm yerime oturdum tamam kuyunun kuyusundaki kuyucu minderli sedme.

insanın
olduğu
her yerde

barış

EVRENSEL'dir

her gün bayınızda
www.evrensel.net

sadece gazete değil
bütün bir hayat

Uygunluk: Ali Gül

Kalabalıktan kaçmak!

HAYATA, çevremde tüm olup bitene ışık ve rengin mükemmel kullanıldığı ve bol çiçekli bir tablo gibi bakamıyorum artık. Gerçeğin ne olduğunu anladım. Hep beraber bir soluk alınması mutluluk peşinde koşma hakkına sahip insanlar olarak aslında hep birbirimize tosladık, birbirimizi yaraladık, sonra pişman olduk, gücendik, kırıldık ve sonunda inzivaya çekildik. Çok kalabalığız ve maalesef hepimiz kendisini biricik, hatta bazıları seçilmiş sanıyor; öfkemiz küstahlığımız, kaptislerimiz hep bu yüzden. Çok kalabalığız ve maalesef hepimizi hiza getirebilecek bir din, bir ideoloji, bir ülkü, bir destan, bir şarkı haydi bunlardan vazgeçtim, bir masal bile yok.

Karanlık bir odada, yığılıp kaldığım koltukta, kendimi duvarlar da dahil her şeyden gizlemeye çalıştığım olağanüstü meşum olabilen bu gecede elimde hayali bir fenerle geçmişimdeki coşkulu günlerimi, ömrümün maceralarını, melankolik saatlerimi, iniş çıkışlarımı nafi bir hüznle arıyorum. Gündelik ilişkileri ben de herkes gibi aşışlık ve alıştığım bir gülümsemeye sürdürebiliyorum. Benim de bilinçaltımda bir türlü küllenmeyen huzur isteği, tertemiz bir vicdan ve hatıralarla hayallerin sarmaş dolaş olduğu su gibi akan bir ömrün koruyuculuğu, kuşatıcılığı var. Ama kalbimdeki ayaklanmalara da söz geçirebiliyor değilim doğrusu.

Gece katran gibi olmaya bir adım daha atarken ben damarlarımdaki bataklık kurutmaya çalışıyorum. İlk çağlardan beri bedenimin her yerine uğrayan bir bataklık bu. Hükümran, pervasız, deli dolu... Yaşım ilerledikçe tahammül gücüm azalıyor.

Oysa bir zamanlar her gün geleceği yaşardım çevremdeki bilinen anlamdaki kabalık, eğretilik ve kötülüğü püskürtmeye çalışarak. Zaman benim kıymetsiz bir oyuncuğandı. Hayat nasıl ve hangi hızla geçerse geçsin, mademki başı dik insanlar vardı etrafımda,

mademki paylaşabiliyorlardı, mademki bir araya gelip düş kurabiliyorlardı, mademki bir kavgaya tüm ağırlıklarıyla girebiliyorlardı, o halde pısrık bir şekilde bir defterin kenar süsü gibi bir ömrün kıyıcığına kim ilıstirebilirdi ki beni?

Fakat kalabalıklar işi bozdu. Kalabalıklar kendi engizisyonlarını kurdular ve bir türlü alt edemedikleri içgüdüleriyle kendilerini kızığa çektiler, karanlıklara hapsedtiler, çamurlu sulara gömdüler. İşte bu yüzden benim de damarlarımda artık narin bir akarsu değil, bataklık kesif ve tortulaşmış ve tehdit edici suları dolaşıyor.

Sınırlanabilmek yalnızlık anlamına geliyor. Sorumluluk var, mücadele yok, gönül rahathğı var, sıra dışılık yok. Ve elbette miymıntılık var, delifşeklik yok. Teslimiyete çeyrek var artık.

Hayat akordu bozulmuş bir çalgı gibi. Bazen varoluşu hissettiren birkaç melodi yakalar gibi oluyoruz. Sözler var geçmişten gelen, duygular var, heyecanlar... Yeni bir şarkı peşindeyiz, olmuyor. Büyük bir insanlığın geçmişte yüzlerce kez sarf ettiği sözlerle, kimilerinin uğruna defalarca öldüğü duygularla, başlayıp başlayıp sönen heyecanlarla yeni bir şarkı yaratılamaz. Çünkü çok kalabalığız. Ve daha da kötüsü canımız çok çabuk sıkılıyor. En kötüsü kestirmeden ve kolayca gitmeyi seviyoruz. Mademki düşünceler soyut, şarkılar soyut; kelimeler, renkler, sevgiler soyut o halde işin kolayına kaçmak en akıllıca. Çıkmaz bir sokağa girip girmeyeceğimiz önemli değil, yeter ki kestirmeden gidelim.

Gece sabırlı bir cellât gibi hiç istifini bozmadan bekliyor. Benim düşüncelerim dağınık, kafam sanki biraz karışık. Bu koltuğa hiçbir şeyin muhasebesini yapmak için oturmamış aslında. Yoğunlaşmak istediğim filan da yoktu. Kalabalıklardan kaçıp sığınmışım sadece odama. Ama şimdi görüyorum ki odam benim tahmin ettiğimden daha kalabalık. ☞

[altaymartı]

KARANLIKTAKİ GÖLGE

Mehmet Söğüt

Yazar Mehmet Söğüt Karanlıktaki Gölge kitabını şöyle anlatıyor:

Kitap iki bölümden oluşuyor. Birinci bölüm: 'Ülkemin Ahvalı' dir. Bu bölümde Kürtlerin mücadelesinden ve yine halkımızın çarpık namus anlayışından söz ediyorum. Cinsellik ya da namus anlayışının dönüştürülmesi gerektiğine inanıyorum. Yani namus adı altında cinayetler işleniyor. Kadınlar ve kızlar intihara sürükleniyor. Halbuki namus dediğimiz şey göreceli bir kavramdır. Bu anlayış zamanına ve yerine göre değişebilir. Bir kıza bir erkeğin birlikte çıkması bazı toplumlarda çok normal görülürken, bizim gibi geri kalmış ülkelerde cinayete neden olabiliyor. Kanayan bir yaramızdır bu cinayetler ve intiharlar. Ve doğal olarak bu durum beni de rahatsız ediyordu. Mesela, Kan Kuyusu adlı öykümde birlikte kaçan iki gençten söz ediyorum. Bazıları bu olayın geçtiği yerin ülke olduğunu sanıyor. Ama öyle değil, Avrupa'nın merkezinde, iki genci liyme liyme ederek öldürdüler. Yani Azad ile Aynur medeniyetin beşiği dedikleri Avrupa' da öldürüldüler. Tabii gerçek isimleri farklı. Yani gerçek isimleri azad ile aynur değil. Toplumsal olayları yazıyorum. Yazdığım her öykü yaşanmış bir olaydan yola çıkılarak yazılmıştır. Şüphesiz içinde fantazi de var. Çünkü ülkemde olan her acılı olay beni derinlemesine etkiliyor. Bir insan ya da çocuk öldürüldüğünde günlerce içim kan ağlıyor. Yazmasam çıldırırım. Ki, o olay öylesine yakama yapışıyor ki, yazmayana kadar içim içimi yiyor. Duramıyorum. Mesela Gülistan Ana adındaki öykü, çocuğu dağda olan bir ananın her gece dış kapıyı açık tutması, o öyküyü yazmama neden oldu. Daha sonra birçok kişi kendi köylerinde aynı durumun yaşandığını belirttiler. Urfa' dan Maraş' a kadar benzer olaylar yaşanmış demek ki. Tabii insanlar bunları söylediğimde sevdiğimi sanacaklar. Acıların yazdıkları bir öykünün başarısına sevinemem.

KARANLIKTAKİ GÖLGE seçkin kitaptevelerinde!

YAZI DÜNYASININ büyümesine kapıldığında Arapça ile tanıştı ve yazdı. Suriyeli bir Kürt olarak ana dilinin zenginliğini keşfettiğinde ise ilkin bir destanla, "Kela Dimdime" ile işe koyuldu. 25 yaşına girmeden yazdığı bu destanı ile ünü sınırları aştı. Jan Dost ismini ilk kez duyanlarsa onu gizli kalmayı yeğlemiş bir 70'lik çınar sandılar. Sonrasında Orta-doğu'nun kavru lan coğrafyasında yokluk ve eziyete yenik düşüp, Avrupa'da sürgüne düşmekten kaçamayacaktı. Şimdi ise iki çocuğuna ve evine bakabilmek için gündüz markette çalışıp geceleri edebiyat düşlerine yatıyor. Jan Dost ESMER'e konuştu.

Nerede, ne zaman dünyaya geldiniz?

1965 yılında Suriye ile Türkiye sınırında bulunan Kobani'de dünyaya geldim. 1965 doğumluyum. Okula da erken başladım. Ablamı okula kayıt için götürdüklerinde ben de yanlarında gitmiş ve kaydolmuşum. Çünkü ablamla okumayı çok istiyordum. Okula başlamadan önce gittiğim Kur'an kursu sayesinde Arapçayı biliyordum zaten.

İlk şiirinizi ne zaman yazdığınızı hatırlıyor musunuz?

İlkokulu okuduğum yıllarda ilk Arapça şiirimi yazmış ama kimseye göstermemiştim. Utanıyordum. O gün şiirimi yastığının üstüne koyup uyudum. Ağabeyimin şiiri görmesini istiyordum. Bana sabah şiirimle ilgili fikrini söyler, diye düşünmüştüm. Ama dikkatini çekmemiştim.

Ailenin edebiyata sanata ilgisi nasıldı?

Abim Arapça okuyup yazabildiği için şiirimi onunla paylaşmak istemişim. Ama evimizde Cigerxwin'in kitapları vardı. Onun bir kitabını alıp şiirlerinden birini okuyup not etmeyi istediğim bir günde abim elimden kaçırarak, "sakın bu kitabı açıp bakma" demişti. Çünkü babam ağabeyimi sıkı sıkıya tembihlemişti; "sakın siyasete yaklaşmayın" diye. İki büyük abim Kürt partileri için çalışıyorlardı. Babam "biz Müslüman'ız" diyerek uzak tutmaya çalışıyordu bizleri. Ama ben "biz Müslüman isek, Müslüman Araplar neden bize haksızlık, zulüm yapıyorlar" demişim. Bu sözlerimin üstüne babamdan bir tokat yemişim. Bu yüzden iki ay eve gitmemişim.

Eğitiminizin devamı nerede oldu?

Suriye'de liseler Edebiyat ve Fen Lisesi diye ayrılırdı. Kobani'de Edebiyat Lisesi yoktu. Ben edebiyatı istediğim halde fen okumak zorunda kaldım. Fen Lisesini bitirince biyoloji bölümüne girdim.

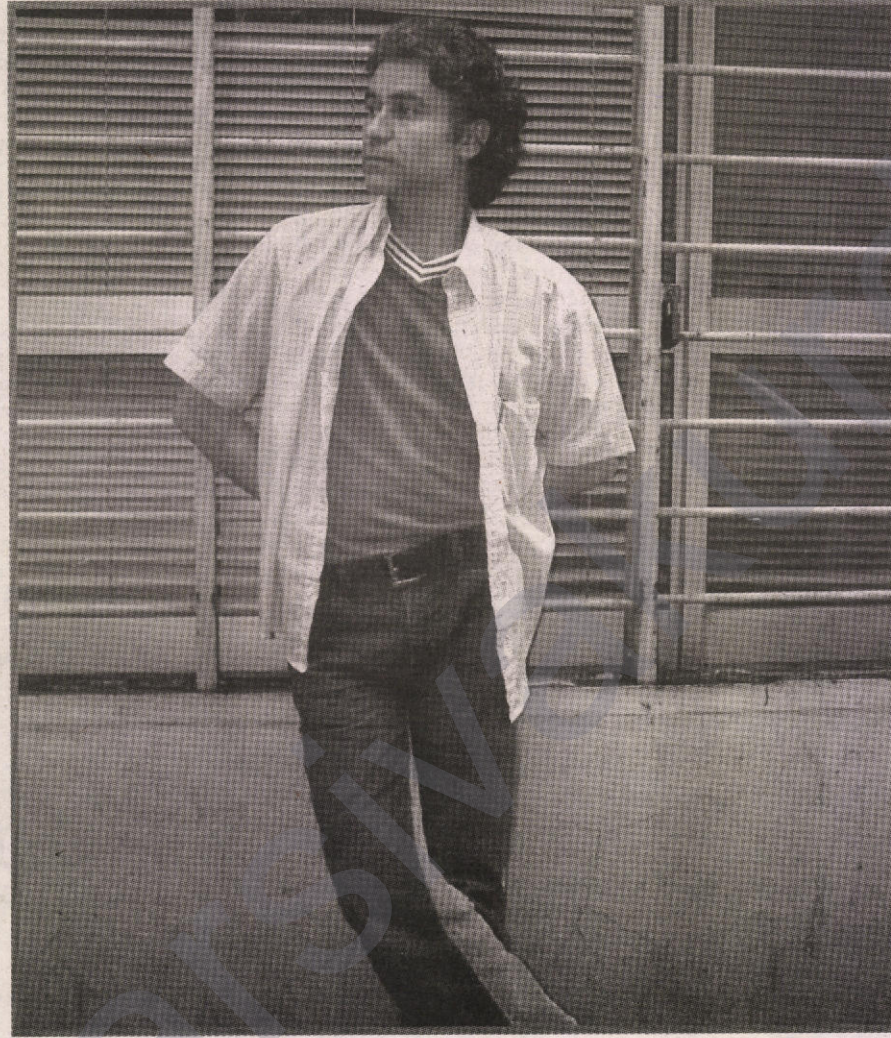
Üniversitenin 3'üncü yılında annem hastalıktan dolayı vefat etti. Annemin ölümüne çok üzülmişim. Annemin ölümü, Halepçe katliamına denk gelmişti. Anneme çok bağlı olmama rağmen Halepçe katliamının acısı annemin ölüm acısını bastırmıştı.

Annem sadece insan değildi. Bir pınar gibiydi. Bütün mahallenin annesi gibiydi. Herkes ona anne diyordu. Bana şiirlerimi okuturdu. Hatta bir şiirimden çok etkilenmişti. Annemin tandırda yarenliğini anlattığım bir şiir yazmışım. Bunu ona okuduğumda duygulanıp şiirimi babama anlatmıştı. Ama babam ilgilenmemişti.

Tennuramin çima bê dar û arî
Darî ser bû çima îro kitarî
Civanbum ez sivik nan di bêjam

Acılarımın dostu: JANDOST

Kürtçede de Arapçada da edebiyat çok zengin ama Kürtçede şairler çok az. Arapçanın çok yazarlarından biri olmaksansa Kürdistan'ın az yazarları arasında olmayı tercih ettim.

Çieqas xweş bû bû germ û tarî?

Biyoloji okurken insan iskeletine her baktığımda annemin de böyle olacağını bilmek karşısında okumaktan soğudum, hatta nefret etmeye başladım. Okulu bıraktım. Okulu bıraktıktan sonra hayatımı devam ettirmek için bir iş yapmam gerekiyordu. Okul ile ilişkim olduğu halde askere gitmeye karar verdim. Askerlik şubesine gittiğim zaman bana bir kağıt imzalatıldı; gönüllü olarak askere yazıldığımı belirten. Gitmeden önce Halep'te Türkçe dil kursuna gittim. Daha sonra tecilimi kaldırıp askere gittim.

Annemin ölümünü ölüme yaklaşarak mı kabullenmeye çalışıyordunuz?

Annemin ölümü karşısında hayata yenilmişim. Hayatımın dönüm noktasıydı. Yeni bir istasyonda imiş gibiydim. Hangi yöne doğru gideceğimi bilemiyordum. Annemin ölümünü askerdeyken unutturum zannetmişim. Kendimi oyalamak için yapıyordum tüm bunları. Dil öğrenmeyi seviyordum. Farsçayı bile öğrenmişim.

Peki, askerlik iyi geldi mi?

Özel silahlı kuvvetlere seçilmişim. Askerliği ben tercih etmişim ama bu bölümü ben istememişim. İlk altı ay Suriye'de askerlik yaptıktan sonra, Lübnan'a gönderildim.

Bir şairin savaşı seçmesi sizce nasıl bir tavır almadır?

Zaten kuvvetli bir tavıra sahip olsaydım askerliği reddetmiş olmam gerekirdi. Bir aydın askerlik yapması durumunda herhangi bir savaşa katılabilir ve o savaşa da birilerini öldürmeyle yüz yüze kalabilir. Bu yüzden askerlik yapmam gerektiği konusunda tavır gösterebilmiş olmalıydım. André Gide Fransa'nın Cezayir'i işgal etmesi sırasında askerlik yapmayı reddetmişti. Benim de askerlik yapmamam gerekiyordu.

Ordunun topluma karşı tahakkümü olmadığı koşullarda askerlik yapmak yadırganacak bir durum değil. Askerlikte dahi, benim duygularım bir şairin duygusuydu. Beyrut'ta iken Beyrut'a hitaben bir şiir yazmışım: "Ey Beyrut ben her ne kadar askeri bir çizme ile sana gelmişsem de aşık bir gönülle de geldim..." O zaman Beyrut için birçok şiir yazmışım. Ben orada bir işgalci güç olarak bulunduğum halde orayı sevmişim.

Kaç yıl savaştınız?

İki yıl Beyrut'ta kaldım. Lübnan'ın Savunma Bakanı Michael Aun'un boşluktan yararlanarak hükümete el koymasının ardından başlattığı savaşa Su-

riye ordusu onu ablukaya almıştı. Şiddetli çatışmalar yaşanmıştı. Ben de o çatışmalara katıldım. Benim yanımda birçok defa bombalar patladı. İki defa ölümden kıl payı kurtuldum. Yaralandığım sırada komutanım gidip bir mevzinin altında oturmamı söyledi. Ama ben bir Kürt olarak korkak gözükmemeliyim deyip tekrar kalktım ve çatışmaya katıldım.

Öyleyse sizden askerlik anısı değil de bir savaş anısı isteyelim.

Michael Aun'la şiddetli çatışmalardan birinde "nasıl olsa ölüm her yerde aynı. Öleceksem bari kendi soyumla öleyim" diyerekten silahımı ve bombalarımı alıp Bekaa'ya gittim. Orada olan bir yeğenimle görüşüp katılmak istediğimi söyledim. Onların kararı ise benim bir Suriye askeri olarak katılmamın sorun yaratacağı üzerineydi. Bu yüzden geri gönderildim.

Askerlik sonrası ne yaptınız?

Döndükten sonra derslerime devam etmek istedim. Kalan derslerimi vermek için başvurum ve tüm derslerimden geçtim. Daha sonra okuduğum Biyoloji bölümünün bana göre olmadığını, benim edebiyatla uğraşmam gerektiğine karar verdim. İngilizce ya da Arapça Dil ve Edebiyat okumak istiyordum. Üniversiteye başvurum ama belgeleirim kayboldu ve giremedim. Kobani'de vekil biyoloji öğretmenliği yapmaya başladım. Kela Dimdime kitabımın İstanbul'da basıldığını duyunca 1992'de İstanbul'a geldim.

Edebiyat sahasında Kürtçe ile ilişkiniz nasıl gelişti?

Üniversite yıllarında Kürtçe şiirler yazıyor, Arapça kitaplardan araştırmalar yapıyordum. Arapça ve Kürtçe iki meyve gibidir bence. İki meyvenin tadını da severek yedim. Sonra birini tercih etmem gerektiğini düşündüm. Kürtçede de Arapçada da edebiyat çok zengin ama Kürtçede şairler çok az. Arapçanın çok yazarlarından biri olmaksansa Kürdistan'ın az yazarları arasında olmayı tercih ettim.

Jan Dost ismini ne zaman kullanmaya başladınız?

Gerçek ismim Muhammet Sait'ti. Dedemin ismidir. Doğduğumda ablam beni alıp dedeme götürmüş. Dedemin gözleri görmediğinden beni göremeyeceği için ağlamaya başlamış. Babam da ismimi dedemin isminden seçmiş. Jan Dost ismi bir günde kurulan bir isim değil. Suriye'deki bir radyoda bir programda yeni kalemler adıyla bir bölüm hazırlanıyordu. Oraya göndereceğim şiirde kendi ismimi kullanmak istemedim. "Gendi Can" adlı bir şair vardı o zamanlar, beğendiğim. Ben de "Can Kadir" ismini buldum. Bir iki hafta sonra şiirim radyoda çıktı. Hüznünlü bir şiirdi. Bu ismimi kullanmaya başladım. Ama şiirim içinde Arapça da olduğun-

dan değiştirmek istiyordum. Kürtçe bir isim istiyordum. 'Jan Dostto' dedim. Sonra, Dosto Dost olarak kaldı. Jan Dost, (hevalê êşê) yaranın dostu, acılarının dostu anlamına geliyor.

Bildiğim kadarıyla buradaki okurlar ilk romanınız Kela Dimdim'in bir destan olmasından dolayı sizi yaşı geçkin bir edebiyatçı sanıyorlarmış...

Doğrudur. Kitabımı okuyanlar etkilendi. Benim 70 yaşında olduğumu zannediyorlardı. Musa Anter bana yazmam konusunda destek oldu. Öğütler verdi, teşvik etti. İmza günü düzenledi. 1985'te Mehmet Emin Resul tarafından yayınlanmış Kürdistan Tarihi adlı kitabını okumuştum. Bir bölümünde Kela Dimdim direnişinden söz ediyordu. Bu direniş tam da duygularıma hitap ediyordu. Destanı bir kitap yapmaya karar verdim. Bir yılda yazdım. 1800 Beyit'ten oluşuyor. Bu kitapta kendimi Kürtlerin klasik şairlerine borçlu hissediyordum. Ahmed'e Xani'den Melaye Ciziri'ye ve Cigerxwin'e kadar... Onlarla aynı metodu kullandım. Oradaki aşk da diğer destanlarla benzerlik taşıyordu. Daha sonra Kürt klasik şairlerden modern şairlere kadar Arapça bir kitap hazırladım. Onların eserleri, hayalleri ve yazdıkları konusunda... 1991'de Şam'da bastırdım. Kitabım basıldığı zaman askerliğim devam ediyordu. İzin alıp basımıyla ilgileniyordum. Suriye'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla nispi bir açılım olmuştu ve seçimde Kürt parlamenterler meclise girmişti. Kitabım da o arada basılmıştı. Kitabım Kültür Bakanlığı'ndan izin alınarak basılan ilk resmi kitaptır.

Suriye'de çalışma ortamınız var mıydı?

Suriye'ye dönüp bir lisede öğretmenlik yaptım. Bir buçuk yıldan sonra okulu bırakıp okulun yanında bir manifatura dükkanı açtım. Çünkü öğrencilerimi seviyordum. Ama öğretmenliğin parası az olduğu için onları bırakmak zorunda kalmıştım. Almanya'ya gidene kadar yaklaşık yedi yıl ticarete devam ettim.

Ne zaman evlendiniz?

Almanya'ya gitmeden önce 09. 09. 1999'da evlendim. Eşimle tanıştığımda ekonomi okuyan bir Kürt kızdı. Eşim Halep'te Maliye'de çalışıyordu. 10 ay orada kaldık. Eşim üniversitede başarılı olduğu için işe alınmıştı. BAAS partisine katılmamız yönünde baskılar vardı. Halep'te bakkal ve manav dükkanı açtım. Hayat çok güçtü. Bu sebeplerden dolayı Avrupa'ya gitmeye karar verdik.

Kürtlerin edebiyatının sürgünde şekillendiğine dair tezler var. Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?

2000 yılında Almanya'ya gittim. İltica ettim ve 6 ay kampta kaldım. Sonunda bir eve yerleştirildik. Yazma konusunda kendimi geliştirmeyi hayal ediyordum. Kampta yaşadığım sırada kızım dünyaya geldi. Çok zorluk çektik. Avrupa'da daha rahat yazabileceğimi düşünüyordum, ama sonradan gördüm ki Suriye'den farklı değilmiş. Yazmak çizmek konusundaki hayallerim suya düştü.

Orada kaldığım sürede gördüm ki edebiyat adamlarıyla ve aydınlarla ilişkiye geçmiyor. Edebiyattan yararlanılmıyor. Arap yazarların bir dönem sürgünlere gitmesi Arap edebiyatına yepyeni bir renk kattı. Araplar da bunu sürgün edebiyatı diye tanımladılar. Onlar bu-

lundukları ülkenin edebiyatından yararlanarak özgün bir ekol yaratabildiler. Ama Kürtlerde bu yok. Araplarda yerleşmiş edebi birikim var. Konu açısından zengin bir dünyaları var. Kürtlerde konular birbirine yakın. Konular boyutlanmadı.

Avrupa'nın bilime ve sanata yaklaşımı işinize yaramadı öyleyse?

Almanya'da mülteci olarak size sorulan ilk soru ne iş yapabileceğinizdir. Kendimi bir yazar olarak tanıttığımda "O senin sorunun" cevabını almıştım. Avrupa'da değişik işlerde çalışmak zorunda kaldım. Reklam broşürleri dağıtmaktan, mezarlıkta çalışmaya kadar... Medya TV'den kelif gelince bir süre Arapça haberleri sundum. Brüksel'e gidip gelmek zorundaydım. 9 ay boyunca 15 günde bir eve geliyordum. Sonuçta koşullarım devam etmemi engelledi. Bu kez düğün, toplantı salonunda çalıştım. Şimdi Almanya'da küçük bir markette çalışıyorum. Almanya'ya geldiğim sırada yarım kalmış romanım "Mücabarat"ı bitirdim. Arapça ve Kürtçe makaleler yazıyorum. Sitelerde yayınlıyorum. Farsça'dan Arapçaya çevirdiğim "Kürdistan Tarihi ve Coğrafyası" adlı kitabım 2 yıl önce Hevler'de yayınlandı. Bu kitap 130 yıl önce İranlı bir Kürt olan Ali Ekber Kurdistani tarafından yazılmıştı. Şimdi aydınlar ve egemenleri konu edindiğim bir roman üzerinde çalışıyorum. ☒

[reyhançiçek]

Eşi ve iki çocuğuyla...

Temmuz 1992. Musa Anter ile söyleşide...

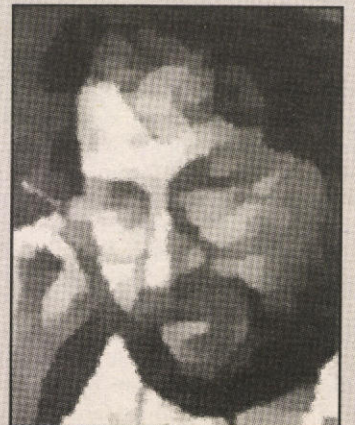

Kardeşleriyle... Ortadaki... 4 yaşındayken...

Görünen ve görünmeyen

Ne yazık ki ressama görünen yetmez, çünkü resmin olmazsa olmazı olan birçok şey göze görünmeyebilir, ya da görünür de dikkate alınmaz, unutulur. Burada son derece teknik anlamda "görünen ve görünmeyen"den söz ediyorum, psikolojik ya da mistik anlamlarda değil. Örneğin bir küpün görünmeyen arka tarafı vardır. Küpün o görünmeyen arka tarafı bilinmeden küp resmini yapmak bayağı zordur. Bir insan vücudunun da iskeleti, kas yapısı ve damarları bilinmeden insan vücudu yapılamaz, o iskelet görünmese de. Bu dediğim çok söylenir, çok bilinir ama ancak akademik bir ciddiyetle anatomi çalışanlar bunun ne kadar doğru olduğunu gerçekten bilirler. Resim heveslilerine tavsiyem aylarca bir kitaptan anatomi çalışmalarınıdır. Sıkılmadan insan iskeleti, kafatası, elleri, ayakları, adaleleri resmedilmeli. Gerçek insana baktığınızda o iskeleti ve kas yapısını gerçekten görür gibi olacaksınız ve çok daha kolay resmedeceksiniz. ☒

alinesin

alinesin@esmerdergisi.com

Deniz evleniyor, yaz geldi!

Türkler, yani kardeşlerimiz sayesinde biz Türkçeyi iyi söktük. Öyle bir hale geldik ki, Kürtlerle ilgili bütün bilgilerimiz Türkçenin sınırları içinde.

YAZ GELDİ. Düğünler başladı. Deniz evleniyor.

Sahi şöyle bir kolağan edip adı Deniz olan çocukları bir araya toplamak ne güzel olurdu.

Sahi asılan bir adam nasıl görünür? Bir şiir için çok araştırdım, sonuçta anladım: Asılan bir adamın ağzından çıkan dil, büyük bir gülümsemedir. Adı Deniz olanların fotoğrafı bu gülümseme midir?

Bilmiyorum, bildiğim yaz geldi, Deniz evleniyor. Deniz evleniyor, Deniz 80'de doğdu, babası 50 doğumlu.

Babası Deniz asıldığı zaman yemin etmiş, bir oğlum olursa...

Bir oğlu olmuş. Deniz evleneceği kızı İstanbul'da tanımış, okulda. Birbirlerine deliler gibi âşıklar.

Denizin amcası öldü. Cesedinin üstü 70'lerdeki gibi gazete ile örtülmemişti, sinekler vardı. Ailesi sinekleri izleyerek cesedini buldu, bir ağaç dibinde, bir akşamüstü gibiydi. Diz kapağı bıçakla oyulmuştu, adı Fergan'dı. Kırmızı üzüm ve ekmeğe yemeyi ne çok sevdi. Övündüğü tek şey abisinin oğluna Deniz denmesiydi.

Deniz evleniyor, konuştuk, kararlı. Aşk yüzünden dünyanın en güzel şarkıları çıkıyor ağzından.

Desem ki radyolardan Deniz Gezmiş'in adını ilk duyanlar, doğan ilk çocuklarına Deniz adını verdiler. Bana der ki bir Deniz tişörtüm var, bir de afişi, yetmez mi? Desem ki ad verme bir gelenektir, sürekliliği ifade eder, dilek ve temenniler verilen adla anlamını bulur. Bana der ki o eskide kaldı, artık dilek ve temennilerin tek adresi var; para ve yetmişlerde sol adına yola çıkanlar şimdi şirketlerin en üst katında oturuyorlar, iki sekreterleri var. Desem ki verilen isimler siyasal bir söylemden çok gencecik insanların uğradıkları haksızlıklara, ad vererek sahiplenmedir ve Kürtlerde dini değer taşıyan isimlerin yerini devrimcilerin isimleri almıştır. Böylece kavgaya omuz verilmiştir. Böylece asılanla asılmaya hazırız denilmiştir. Bana der ki güldürme beni, artık asılmak mı kaldı, artık Kürtlük mü, kardeş değil miyiz zaten...

Desem ki 90'lı yılların başında trafik ışıkları ile kentleşme arasında Özal paralellik kurdu ve yüz haneli köyler elektrik vermeyi, evlere telefon çekilmesini tek kelime ile özetledi: Çağ atlamak. Ama ışıklar yalnızca at arabalarından boşalan, taksiler için değildi. Kürtler garip bir şekilde trafik ışıklarını sevdiler. Urfa'ya ilk ışıklar geldiğinde ne güzel yürüdüüm mesela, sanki Kadri Erdoğan Caddesi boydan boya benimdi. Sonra ışıklar bölücü diye "kısa bir süre" yasaklandı: Yeşil, mavi oldu. E artık mavilik içinde büyüyen çocuklarda olacaktı, sende mavinin içinde büyüyen çocuklardan birisin.

Desem ki...

Aksayan bir şeyler vardı ve sivil toplumun ağabeyleri ve abaları hepimizin gözlerini dolduran bir edayla kardeşiz diyorlardı. Türkçe konuşmak ne güzeldi. Önce Özal, sonra Erdal İnönü ve Süleyman Demirel "Kürt realitesini kabul ediyoruz" deyince kuşkusuz hepimiz çok sevindik. Realite ile aynı zaman diliminde Sovyetler Birliği dağıldı ve yine bu realite ile birlikte köyler boşaldı, resmi rakamlara göre boşaltılan köy sayısı dört binin üzerindedir. Hızlıca bir tarih: Biz ve Ruslar, Aksaray'da buluştuk. İstanbul'da o zamanlar sadece Taksim'de, bir lokantada vardı, lokantanın Kürt bir garsonu vardı, gitsek ya hesabı az alırdı, ya da fazla meze getirirdi, o kadar. Bir de solcu barlar vardı. Arada bir Şivan taktılar mı boyuna içerdik. Bizi eve getiren hiçbir taksi şoförü Mardinli değildi. 90'lı yıllar işte, üstü kalsın. Türkiye içlerine doğru Kürt nüfus artık kardeşlik şarkıları da artıyor. Ağzımızı açsak şu

söyleniyor: Aynı şarkılarla büyüdük, aynı türkülerini söyledik, aynı davaya baş koyduk, aynı kıza âşık olduk. Arada Ahmed Arif'ten bir dize ile kadehler parlatılmıyor değil: Birbirine karışır tavuklarımız. Kardeşliğimiz ise sekiz sütuna manşet. Gözaltılar, tutuklanmalar birbirini izliyor. Türk kardeşlerimizle birlikte dayak yiyoruz, ölüyoruz, yaralanıyoruz. Hatta sürecin ara bölmelerinden bir nefes alıp, evleniyoruz, aşk şarkılarıyla geceleri inletiyoruz.

Bu arada mim koymak lazım, Türk aydınları kitaplarını okuyan Kürtlere bir lakap takıyorlar, diyorlar ki Kürt aydını. Derdim bir 'aydın havası' çalmak değil, aydın tartışmasından da oldum olası nefret ederim. Neyse sohbetler uzuyor. Türk aydınları Kürtler için açlık grevine giriyorlar, Kürtlerle ilgili kitaplar yazıyorlar, hapishaneye giriyorlar, ölüyorlar. Üç beş Kürt Derneği, üç beş Kürtçe kasetten sonra da Kürt aydınlanması, Kürt Rönesansı diye laflar edilmeye, yazılar yazılmaya başlanıyor. Altını oyma dedikleri bu işte. Partiler kapanıyor, Kürtlerden dolayı. Cezaevlerine girenlerin sayısı belli değil. Kürtlerde Türkçe okuma yazmalarını ilerlettikçe, bu kardeşlik şarkılarının dozu da yükseliyor. Sesler ikiye ayrılıyor: Birinci cumhuriyeti de ikinci cumhuriyeti de birlikte kurduk diyenler ve bugüne de yarını da birlikte kuracağız diyenler. İyi, güzel. Ama unutulmuş bir şey oldu, Kürtçe gitti. Yine mim Diyarbakır'da bir panel düzenleniyor ve oy birliği ile "alt kültür" olduğumuza karar veriliyor.

Türkler, yani kardeşlerimiz sayesinde biz Türkçeyi iyi söktük. Öyle bir hale geldik ki, Kürtlerle ilgili bütün bilgilerimiz Türkçenin sınırları içinde. Ya Türkler, ya o birlikte açlık grevine girdiğimiz, birlikte ölüp birlikte dirildiğimiz, âşık olduğumuz, birlikte işkence gördüğümüz Türkler... Cezaevinden hatırlıyorum Türk arkadaşlarımız bizimle aynı davadan yatarlardı. Kürtçe yalnızca *başım* ve *spazı* öğrenmişlerdi. Sayı saymaları ise dokuza kadardı, deh-on diyemezlerdi, nasıl deh diyeceğim deyip gülerlerdi, sarırdık. Ama hepsi şimdi çocuklarına şakır şakır İngilizce öğretiyorlar. Uzun lafın kısısı şimdi Türkiye'de çok fazla Türk arkadaşım var. Bu arkadaşlarım benimle Kürtçe konuşmaya kadar, onlarla konuşmayacağım. Kürtlerle zaten Kürtçe anlayamıyoruz, Türkçemiz onlarla çok iyi.

Yaz geldi, Deniz evleniyor. Niye evleniyorsun diye sorduğumda seviyorum, dedi. Ama, "Kız Kürtçe biliyor mu?" diye sorduğumda, Deniz "Yok." dedi. Peki, memlekete gittiniz diyelim, annen yemekler yaptı. Kız annenin güzel yemekler yaptığını nasıl söyleyecek annene? Bakacak, gülecek, o kadar. Ama sen Aydın'ın incirlerini sabaha dek anlatacağın kaynana. Kerkük'te Türkmenler gördüm, hepsinin ellerinden operim, benden iyi Kürtçe konuşuyorlar. Kardeşlik bu, aşka budur. İki dilcilik ve edebiyat, çok kültür-lülük de burada başlar. Türkçe yazıp, Kürt olmak yetmiyor artık ve bir süre sonra kötü bir maskeden ileri gitmiyor. Bu bir.

İkincisi, başa döneyim, Kürtler Deniz'in, Mahir'in mirasını çocuklarına onların adını vererek sahip çıktılar. Türk devrim tarihinin mezarlığında hatırı sayılır büyüklükte bir yerimizde var. Diyorum ki artık Kürtlerde çocuklarına Kürt devrimcilerinin isimlerini vermeliydiler. Kaynaşma, birlikte olmak budur. Kendi adıma iki şey istiyorum, devletten değil, devrimcilerden: Bir çocuklarınıza Kürtçe isimler koyun, iki sizde Kürtçe öğrenin.

Deniz evleniyor, nikâh şahidi olmayacağım.

Düğün hediyesi bileziğini aldım, gelin Kürtçe öğrendiği gün takacağım. ☐

İyi günler

ütü

bu gece şaraplar beyaz turnalar telli
çarşambalı'nın gelişi salıdan belli

bu gece beyoğlu'ndan kainata aktı tramvaylar
tahran'da kısa bir mola şahları da vururlar

bu gece bu şiirler öyküler anılar
anlat anlat heyecanlı oluyor

bu gece akademi'nin bahçesinde martılar
ferhan * şensoy'un yazdığı bütün kağıtlar

bu gece
pelerini ütülü bir prens türkçe

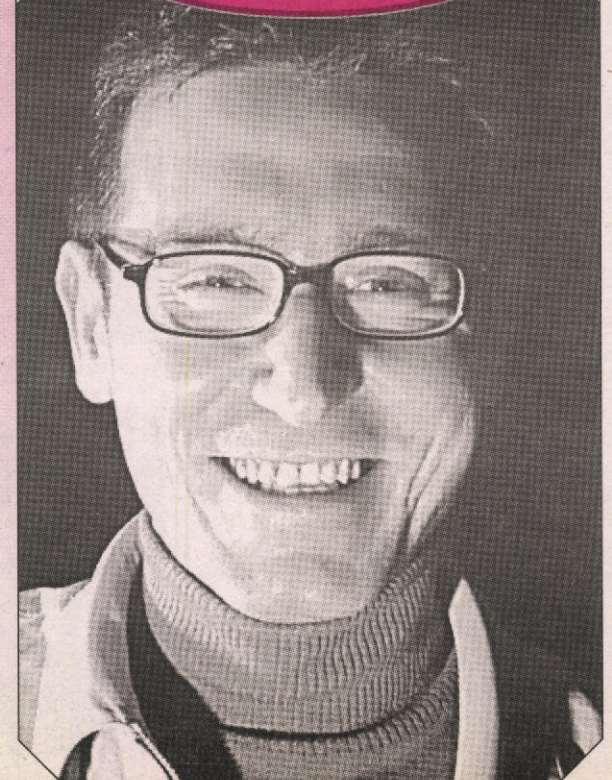
dolap

ömer fuat
güzel insan
sen benim en iyi dostumsun
tek ciddi ekşiğin var
aslında yoksun

bütün insan kaynaklarındaki
bütün küçük hanımlar
dahili numarayı biliyorsanız lütfen tuşlayınız
dolunay garibin güneşidir
yeniden başlayınız

her vedat'ın içinde
ondan daha kararlı
bir sedat vardır
ya da dur
yoktur

vedatözdemiroğlu

Kadının rengi karadır Cidar!

QALBİM bir nişangahta Cidar. Vurulmuşam. Aç bir ibadet şarkisi kimi türküler yaxıyam sana. İzi sürülmez kaçakların gidişidir seninkisi.

Sen yoxken bir dağ eksilyê, bir pınar kuruyê, cembiyeler çekilyê, adam vuruliyê...

Bilisen, ince, up uzun bir çizgidir şiirlerde hayat. Herkes kendince görür yaralarını. Herkes kendince qanadır... Ben de öyle yapıyem. Kendimce qanatiyem yaralarımı?

Hep bir adam can çekişiyi türkülerimde. Ben nece söylesem o inliyê. En sonun da hep bir dağ qovuşunda vuruluyê? Yoxsa o, sen misin ?

Kadın olmax baxtsizlıxtır Cidar. Vahşi bir heywan boğışıye sanki içimde?

Bir çatışma xeberi kimi, hep zamansız düşêrsin aqlıma...

Hep sana baxırdım. Sen heç anlamêrdin. Bir keressinde xeber yolladım, söyleyin dedim? Seviyem o allahsızı?.. Gülmüşsen. İşte o zaman daha çox bağlanmışam sana... Gülmüşsen sen, anliyi misen? Gülmüşsen qurban?!

Bizim törelerimizin hiç mi hiç merhameti yoxtur Cidar. O qaddar yalvardım ki Allah'a... Yoxsa, Allah kadınları sevmiyor mu cidar? Bir keresinde sana iştahlanmışım. Belki de ondandır. Uzun bir kış gecesiydi, koynunda olmayı hayal ettim. Seviştin seninle... Seviştin anliyi misin?

Hani olmaz ya, diyorum ki, ansızın çıkagelsen. "Yürü qız gidiyoruz" desen. Vursax dağlara. Üç gün üç gece yol yürüsek, yorulup bir kaya dibinde sarılsax, koyun koyına yatsax doyasıya?

Destanlar niye yazılır ki Cidar? Görüyorsun ya işlemiyor sevdam(ız)ın hükümranlığı törelere...

Artıx taqatım qalmamıştır Cidar. Ölmeden önce düşündüm. Kime ne yazayım diye. Artıx anama da anlatamiyem. Zaten onun da elinden bişe gelmiyor. onun için sana yazmaya karar verdim. Galiba en yaxınım sensin. Halbuki bir kez olsun qonuşmuşluğum yox seninle. Qoxun,sesin nasıldır bilmem. Uzaxtan uzağa sevmişem. Hepsu bu. Belki de beni hatırlamışen bile. Ben kim? Sen kim? Sen oxumuş adamsın. Ne edersin benim kimi bir cahili?

Mektubum sana vermezler diye koynuma sakladım. Belki gazeteler duyar, sen duyarsın. Vayy be dersin, keşke bilseydim dersin... Ya da ne bileyim, belki de, yazık oldu zavallıya deyip geçersin. Artıx hiç fark etmez.

Beni en sonunda, başlık parasına tanımadığım birine verdiler. Adam evliymiş karısı ölmüş. Üç de çocuğu varmış... Yarın yolcuym hesabta? Sen ne dersin de, ben biliyem, kadının rengi karadır qurban?

Hoşça kal Cidar. Artıx ne ağlayacağım, ne de yoxluğuna üzüleceğim. Sen bu mektubu aldığında ben çoxtaan bu dünyadan gitmiş olacağım... **E**

[rodibaz]

Birinin teni tanıdıktı, varolan tüm ipek yolları kendi haydutları tarafından sarılmış, ağlamaklıydı. Diğeri, biraz yabancı.

[barışmutlu]
baris@esmerdergi.com

Mesafe...

A DAM, genç kıza bir mızrak boyu kadar uzaktı. Hep, yıllar önce yaşadığı bir mesafeyi hatırladı. Okul yemekhanesinin erimeyen sırasında, iki sevgili arasında. İki tene eşit bir yerlerde. İkisine de aynı anda dokunuyordu, ikisi de aynı anda dokunuyordu.

gönül kilidinde eşi bulunmaz bir sınavın cevap anahtarını çeviriyordu; bir sağa, bir sola..

Birinin teni tanıdıktı, varolan tüm ipek yolları kendi haydutları tarafından sarılmış, ağlamaklıydı. Diğeri, biraz yabancı. Ne olduğu bilinmeyen yeni bir süre iniyordu semadan, dikkat gerekiyordu. "Oku" dendiğinde aklı buralarda olmalıydı. Ne de olsa aşk, Cebrail'in uhdesinde değildi.

Tanrının elini avucunuzda hissettiğiniz olur. Her şeyin yolunda gittiği günleri demiyorum. Ters işlemeye başladığında bir şeyler, kopan heyecan fırtınasını tarif ediyorum. Göz kırpmaktan mahmur, bir çift yeşil güvercini...

Gecenin zor sıkıştığı salıncak, kadın tarafından sallanıyordu. Sırayı kimselere vermeye niyeti yoktu. Mankenlerin iç çamaşırları mavi olurdu, bunu hatırladı adam; gökyüzüne baktı.

Sonra akdenizde batırıldığı gemilere. Biraz sinirlense bir barbaros sayardı kendisini, o sinirle herşeyi berbat etse bile, uçardı yedi kat yükseğe...

akıl vereni boldu.

Peter Pan ve Oğulları çatı aktarma, dülgerlik işleri.

İnsan bazen, bir sıfır yenikken de güzel oynayabilir. Bazan Alis'in hisse tapulu diyarına uğramadan harikalar yaratabilir.

Yokuş tırmandığımız için yandı kırmızı lamba, bunun bir de düzü var.

Alt yapıda yetiştirdiğin cümleler var, görüyorum: paf takımına yolladığım kelimeler..

Sen arap atı mısın yoksa sevgilim, delirdikçe açılan..

Yemek odası adamın herşeyi.. Güzel yemeklerini hatırladığından değil kadının, yasak meyvelerine hızlı öpücükler buluşturduğu, ani sarılmalarına on saniye duvarları ördüğü için..

Adam hayat bulmuştu. Maziye sarılmasa fena yakalanmıştı. Şimdi merak ediyordu istemeden, gençliğine dair yakışıklı sayfalar gelecek miydi şu son saatlerinde hatrına...

Hava, kararmakla aydınlanmak arasında, atmosferi kaldıramayan bir hakemin penaltı tereddüdünü andırıyordu.

Heyecanı ayaklarına bağ,
evli olduğu yağmur ise,
sıkıyönetim komutanı
hayallerine..

Hayat çok zordu...

Ve italyan ligi'nde gol kralı olmuşsan tarihin birinde, dünyanın bütün ileri uçlarında yerin rezerve... **E**

Dilo Mehmed UZUN!

USTAMIZ, yazarımız Mehmed Uzun'la ilgili her gün yüzlerce e-mail alıyoruz. Birçok mektup geliyor. Okurları, sevenleri ve koca bir halkın sevgi dolu yüreği onunla atıyor... Bize ulaşan yazı ve mesajların sadece bir kısmına yetti sayfalarımız, geri kalanlar dergimizin internet sitesinde yayınlanıyor. Ayrıca mesajları birarada toplamak için, www.esmerdergisi.com adresinde, Mehmed Uzun'la ilgili bir bölüm açmış bulunuyoruz. Mesaj göndermek isteyen okurları ve dostları, mesajlarını oraya ulaştırabilirler. Elimizden geldiğince bu mesajları, Mehmed Uzun'a ulaştıracacağız. İşte bize gelen mesajlardan yaptığımız bir seçki:

Nüredin Zaza dibêje ku; "Pir wek te dûr hatine xistin ; herkesî wek te windabûna bav, bira û hevalên xwe ditiye. Héviya xwe vejîne û xwe ragire ; tu yê rojekê bigihî miraz û arman-

ca xwe, heke îro nebe jî ... sibê !"

Bi salan paşê Murathan Mungan bi çarînekê dengê xwe tevli wî dengî kir. Û wî jî got;

"Bibêjin ji ba û çiyân re
ji zarokên ji welatê xwe sirgûn re
bila kes nequtife
rê heye ji bo rojên pêş"

Em hemû ji welatê te yî ku tu jê bidûr ketiyî, ji xaka te silavan ji te re bi rê dikin. Ji dil û can em dixwazin tu ji nexweşiya xwe xelas bibe û jiyanê tendurist bidomîne. Dilê me bi te re ye.

Sevgili Mehmed UZUN...

Nuredin Zaza diyor ki; "Senin gibi birçok insan ülkesinden uzak bıraktı. Herkes senin gibi dostluğun, kardeşliğin arkadaşlığın özlemini çekti. Onların yokluğunu hissetti. Umudunu korusun ve dayan. Birgün amacına

ve muradına ulaşacaksın. Bugün olmasa bile... yarın."

Yıllar sonra Murathan Mungan bu sese bir dörtlüğü ile ses verdi. O da dedi ki;

"Söyleyin dağlara rüzgara
Yurdundan sürgün çocuklara
Düşmesin kimse yığınlaşa
Geçit vardır yarınlara."

Hepimiz senin uzak düştüğün yurdundan, topraklarından sana selam yolluyoruz. Canı gönülden yenden sağlığına kavuşmanı diliyoruz. Gönlümüz seninle beraberdir.

Şeymus DİKEN
Lal LALEŞ
Miran JANBAR
Sîdar JİR
Îrfan AMİDA
Arjen ARÎ
Şêxmûs SEFER
Aytekin YILMAZ

Muharrem ERBEY
Mem MÎRXAN
Dilawer ZERAQ
Ahmet Hicri İZGÖREN
Yaqob TILERMENÎ
Berken BEREH
Kawa NEMIR
Çiya MAZÎ
Edîb POLAT
Rêzan TOVJİN
Şener ÖZMEN
İhsan Fikret BİÇİCİ
Lorîn STRAN
İhsan COLEMÊRGÎ
Abdullah KAYA
Elîxan LORAN
Çeko JIYAN
Mem BAWER
Omer DILSOZ
Mehmet YILMAZ
Dawûd OZALP
Azad Ziya EREN
Ergun EŞSİZOĞLU
Mehmet POYRAZ

Mehmet Uzun

Sevgili Mehmed Uzun, sana uzun uzun seneler dilerim, geçmiş olsun. Kürtlerin güzel seslerinden bir sessiniz. Gurbetin insanımıza yol diye sürüldüğü zamanların son bulması ümidiyle...

esmerim

Şimdi kalbim hızlı hızlı çarpıyor onun için; hızla çarpıyor ki kilometreleri aşsın, onun o güzel, naif canına can katsın diye...

Sevgili Mehmed Uzun; okumasan da okuyamasan da bu satırları SENİ ÇOK SEVİYORUM!!!

Kim olduğumu bilmesen de bil ki bizim için yaptığın herşey çok kıymetli; kalbimiz her gün senin canına can katmak için biraz daha hızla çarpacak ve "geçmiş olacak!" Birlikte daha nice güzel şeyler yapacağız...

Can

Seni seviyoruz

Kürt Halkının kalbinde bir yer edindin, nedir senin bu acelen! Daha yeni seni tanımıştık. Biz aç bir milletiz, edebiyata açız, sana açız be keke Mehmed. Lütfen edebiyatınla, sanatınla doyur bizi. Yarın ki çocukların okuyacakları ve yol edinecekleri bir keke mehmedleri olsun. Seni çok ama çok seviyoruz, her duruşun, ister sanat, ister kişiliğin olsun seviyeli davran. Avrupa'daki Kürt öğrencileri adına sana kucaklar dolusu sevgi yolluyorum.

Selamlar
Azad2020

canxweşi

bir dil düşüncü kendisi gibi yalnız mezralarda masaldan masala dolaşır. hapistir ve tüm çeperler onun içindir. memed uzun namuslu bir masalcıdır. şimdi sonu mutlu bitmek zorunda olmayan ölüm masalının içindedir. ne diyeyim mamoste bilmiyorum... canın sağolsun...

BEDRAN

Senin gibiler zor bulunur Mehmet

Uzun, hep yanımda olman dileğiy-le....

Soner Beyaztaş

Bizim ona çok ihtiyacımız var. MEHMET UZUN'A selamlarımı iletirseniz ve hastalığı hakkında bir bilgi verirseniz sevinirim.

Ayça...

Kürt yazar ve aydın olan Mehmet Uzun'un hastalığı bizi derinden üzmüştür... Kürt edebiyatını emeklemekten kurtaran değerli yazarımıza sonsuz teşekkürlerimizi, sevgimizi onları sahiplenmekle, eserlerini okumakla borcumuzu ödeyelim... Bu hastalığın üstesinden gelebilecek gücü verelim kendisine, moralle üstesinden geleceğine eminim. Kendisini çok seviyoruz ve nice eserler yazmasını bekliyoruz kendisinden. Gerek Esmek dergisi gerekse biz üyelere birçok görev düşünüyoruz.. Sizde bir destek maili gönderin.. Tüm Esmek yürekli İnsanlarımıza sevgiler.

Ayhan Aydın

Güzel Pirim

Uzun bir Mehmed olup taşıyor çığığım
Kanser okları bir bir saplanıyor yüreklerle
Uzak bir yerde solup gidiyor
Anadilimin Tanrısal coşkusu...
Elim varmıyor Karolinska'ya
Ayıklayamıyorum sürgünün çivilerini
Ey! Sevgiliyi unutturan güzel Pirim
Yalnız bırakma bizi uzayıp giden bu yolda
Kudretli sözcüklerinle kurtar bizi,
İçimize yayılan, benliğimizi kemiren
Bu hain kartalın pençesinden...
Biliyorum yaşatacak dengbejlerin vardı.
Senin için çoşacak sarı nehirler,
Kalemine sevdalı kevoklar
Ve hayallerini yaşatacak tenha köyler var.
Sen ki sürgünleri yenen
Ölü kelimeleri diriltten
Karanlığın derinliklerindeki mumu yakan
Promethe'nin ateşi ile bizi aydınlatan
Yüce Pirsin
Yakışır mı sana?
Ait olmadığın bir coğrafyada solup gitmek
Ne olur yalnız bırakma bizi.
Gitme...

29.05.2006, 01:53 pazartesi

MAMED ÖZDİL.

ADIYAMAN

PASLI HANÇER

(Mehmed UZUN'a)

Paslı bir hançer gibi duruyor yüreğim / Oralari hatırlar mısın krivo / Onları hatırlar mısın / Kalbime akardı o nehir / Nergizler kandırırdı beni / Ve ben nasıl da kıyardım dağ güllerine...

Nihayet kendine geliyorsun... Sanki yıllarca süren bir uykudan sonra...

Uyanıyorsun; derin, derin bir acı. Bir de bakıyorsun ki renkler yok. Kokuşlar yok. Kanın kokusu ve renginden başka diğer kokuları ve renkleri kaybetmişsin. Göğün mavisi yok. Dağların moru, yeşil çayırlar yok. Ekmeğin kokusu ve yağmurdan sonra toprak kokusu... ve gülün ve nergizin... tüm çiçeklerin kokusu.. Ağlamak istiyorsun. Sesleri kaybetmişsin. Bir değil bir kaç parçanı kaybetmişsin sanki. Yine derin bir acı ve karanlık.

Kalbinde ne var; diye sormuştu kirven. O uzak ülkede.. Paslı bir han-

çer, demiştin...

Paslı hançer krivo / Kalbime lehimlenmiş. / Bir kayanın içine hapsedilmişim. / Kayanın üzerinde bir kabartma ruhum. / Boğazım kurumuş susuzluktan. / Ve yalnızlıktan ölmüş kalbim...

Gözlerini açıp kapatıyorsun hemen. Önce olanların kabus olduğunu düşünüyorsun. Sonra tarifsiz bir korku sarıyor içini. Gözlerini tekrar açtığına karanlık ve derin suda dibe çöktüğünü farkediyorsun. Sanki doğduğundan beri nefes alamıyorsun. Dibe yaklaştığını görünce akıllalmaz bir rahatlık beliriyor içinde, belli belirsiz. Bitsin artık diyorsun, ölümse ölüm... Aşağıda bir karanlık var ama.. Şavkı karanlık suya vuruyor daha da karartıyor suları. Sonra kısma çalıştığın gözlerin iyice açılıyor. Bu bir kuyu. Ve seni içine çekiyor. Öyle bir bağıryorsun ki sular dağılıyor kayboluyor kuyu.

Axx dile mın krivo / Geriye dönüp baktığımda / Sular çekilmiş cennetten, / Meyvaları toplanmış ağaçların / Yaprakları solmuş.. dostlar çekip gitmiş. / Hangi yoluna baksam ömrümün, / Sonu hüznle bitiyor. / Bir yolum sana çıksın isterdim, / Bir yolum aşka... sevgiye bir yolum..

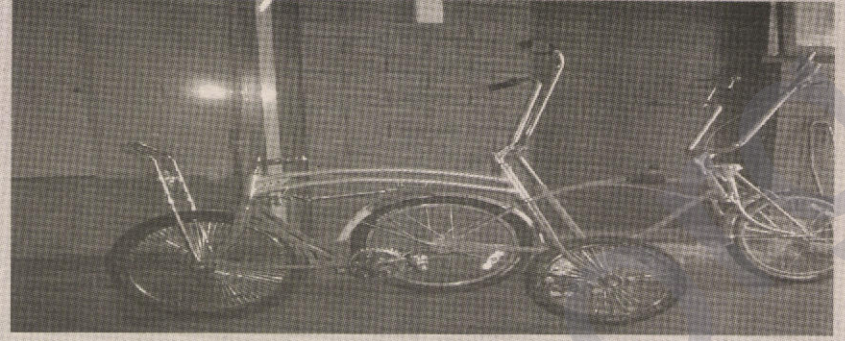
Yolun birinden dostlar çıkagelsin isterdim. / Sarılmak isterdim uzun uzun. / Yolun birinden kıydığım dağ gülleri gelseydi. / Ve avuçlarına uzat saydım yüreğimi. / Alın deseydim... alın; ne kadar dikeniniz varsa batırın...

Yemyeşil bir üzüm bağının ortasında gözlerini açıyorsun. Bağın ortasında bir ateş yakmışlar pekmez kaynatıyorlar. Dört mevsimin dördünde orada. Sağındaki tepelere yağmur yağıyor. Solundakilere kar yağmış sen yokken. Sen yokken kara üzümün buğusuna senin adını yazmış biri... Narlar çatlamış. Yakuttan içleri güneşte parıldıyor. Saçlarına ak düşmüş daha. Kuru kara üzüm gibi ipildi-yor batmaya yakın güneşte. Üstünden bir keklik sürüsü geçiyor. Turnalar gelip yanına konuyor. Besbelli seni Feqiye Teyran'a benzetmişler. Sesini çıkarmıyorsun. İstemiyorsun gitmelerini. Deden bir ağacın altında oturmuş Rezib tütününü sarıyor. Ninen yemek getiriyor ona. Deden onu görünce bıyıklarını buruyor. İkiside gencecik daha. Gula Mehmedi sarmış etrafı. Beybunlar çıldırmış. Annen baban tüm sevdiklerin orada o üzüm bağında üzüm topluyorlar. Cesaretin bile yok, rüya mı, demeye. Ama sus... Sus, diyorsun içinden. Öyle bir korku öyle bir sevinç var ki içinde. Sus... Rüyaysa bitmesin büyüye bozulmasın. Ölmüşsen ne mutlu..

R. Kemal BİNDAL (Urfa-2004)

Merhaba. Acaba Mehmed Uzun'a ulaşabileceğimiz bir e-mail adresi var mı? En azından bu acılı günlerinde hep onun yanında olalım. Gönderirseniz çok seviniriz. Saygılar Bektaş. ☺

Ya hep ya hiç!

BAZI anlar vardır, bireysel karar almanız mümkün değildir. Sizi yönelen baskılar karşısında mücadele ettiğiniz yol arkadaşlarınızla aynı suçlamalara muhatap olurken, aranız da ayırmacılık yapılarak, bazı oyunlar düşünülür. "Vur-Kırdır", "Böl-Kırdır" klasik yöntemleri bazen psikolojik saldırı taktikleri ile çok farklı gelişebilir

1995 yılıydı, DEP milletvekillerinin üyelikleri düşürülmüş cezaevindeydiler. İstanbul'dan Ankara'ya taşındığımız o yıllarda, SODEP, SHP, CHP, DEP süreçlerini yaşamıştık. CHP yeni kurulmuş başına Baykal geçmişti. SHP İnönü'nün çekilmesiyle, Karayalçın genel başkan olmuştu. Aslan sosyal demokratların ezeli rekabeti sonucu, önce metropol anakent belediyeleri yitirildi. Başbakan Tayyip Erdoğan işte böylesi bir dönemde rüyasında dahi düşlemediği İstanbul Anakent belediye başkanı oldu. Aynı şekilde Melih Gökçek'te Ankara Anakent belediye başkanlığı altın kase içinde sunulmuştu.

Meclis 1995 yılı Aralık ayında milletvekili ara seçimi yapılmasına karar vermişti. Seçimler Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yapılacaktı. Karayalçın Adıyaman adaylığını açıklamıştı, Deniz Baykal onun önünü kesmenin gayreti içindeydi.

hasipkaplan

hasipkaplan@esmerdergisi.com

Bir gün Baykal'ın evinde kahvemizi içip, ara seçimi konuştuk. DEP milletvekillerinden iki kişinin adaylığı dışında diğer milletvekillerinin adaylığını kabul ediyordu. Ertesi gün cezaevine gittim, Ahmet Türk ile görüş-tüm, durumu aktardım, içerde arkadaşlarla görüşelim cevap veririz dediler. Sonra acele beklediğim el notu elime ulaştı, kabul etmemişlerdi, "Ya hepimiz, yada hiç birimiz..." dediler. Sonra bu seçimler iptal edildi.

Aynı yıllarda, Avrupa Parlamentosu'nun yoğun baskısı sonucu, ABD lilerin de devreye girmesi ile Leyla Zana'nın sağlık nedeniyle tahliyesi gündeme gelmişti. İçerde sadece, Hatip Dicle, Selim Sadak ve Orhan Doğan kalmıştı. Yapılacak iş sağlık raporu için Adli-Tıp kurumuna gitmekti. Alınacak heyet raporu sonucu, infazın tehirine karar verilecek Leyla Zana tahliye olacaktı. Henüz içerde ikinci yıllarıydı, basın olayı durmadan yazıyordu. Leyla hanım bu teklife bizler düşüncelerimiz nedeniyle cezaevindeyiz, hepimizin durumu aynıdır "ya hep beraber ya hiçbirimiz" diyerek red cevabı verdi.

Tahliye olması elinde olmasına rağmen daha sonra tam on yıl cezaevinde yattı ve dört arkadaş beraber cezaevinden tahliye oldular. ☺

E HMEDE Xanî "Mem û Zîn" aşk destanında diwanxanede Mîr ve Hükümdarların özelliklerinden bazılarını kendi ağzından, bazılarını Mîr'in (Botan Mîri Mîr Zeyneddîn) ağzından, bazılarını Tacdîn'in (Memê'nun axabeyi) ağzından, bazılarını da Bekir'in (Beko-Mîr'e Memê ve Zînê hakkında fesatlık yapan Mîr'in bekçisi) ağzından bizlere aktarır. Memê ve Zînê birbirlerine sevdalanırlar. Memê Mîr'in sadık adamlarından Tacdîn'in kardeşi, Zînê de Botan Mîri Mîr Zeyneddîn'in kızıdır. Aralarındaki sevdâ büyük bir aşka dönüşür ve bunu hazmedemeyen Beko bu iki sevdalının birbirlerine kavuşmaması için Mîr'e, "Tacdîn'in Mîr'den habersiz Zînê'yi Memê'ye verdiğini, böyle davranarak kendisini yok saydığını ve Memê'nun de tahtında gözü olduğunu, Zînê'yi bu yüzden isteyeceklerini" söyler. Mîr Beko'nun söylediklerine inanır ve Zînê'yi Memê'ye vermeye için inat eder. Bu durumu hazmedemeyip diwanxaneyi toplar ve Memê'nin zindana atılmasına karar verir. Memê Zînê'den ayrı düştüğü için hiçbir şey yemez içmez ve zindanda ölür. Zînê de Memê'nin öldüğünü öğrenince intihar eder. İkisinin Mezarı başına gelen Mîr Beko'ya inandığı pişman olur. Tacdîn de bu iki sevdalının kavuşmasını engellediği için, ikisinin mezarı başında Beko'yu öldürür.

Eski zamanlardan günümüze kadar Diwanxane (Diwanhane) dendiğinde akla iktidar, otorite, meclis, toplumun mukadderatıyla ilgili bütün her şeyin konuşulduğu yer gelir. Toplumsal boyutlu işleviyle, mimariyle, kendi içinde dağıtıcı adaletin ve toplumsal ve bireysel sorunların çözümlerinin üretildiği en yüksek merci olmasıyla halen çok saygın bir yer işgal eder. Öyle ki bütün aşiretler diwanxaneleriyle övünüp dururlar. Diwanxanelerde konuşulan bazı konular yerli gelir destanlar gibi halkın dilinde doluşır bir çok halk türküsüne (sıtran) konu olur ve dengbêjlerin sesinde insanların yüreklerine taşınır.

Diwanxaneler, aşiret reislerinin, Mîrlerin, Sultanların oturdukları yerdir. Aşiret reislerinin (Axa-Ağa) diwanxanelerinde, Rûspi (aksakallı), Pişekâr (aşiret reisinin danıştığı ve sürekli yanında bulundurduğu kişiler), Mela (imam), Pısağa (aşiret reisinin yakın akrabası ve aşiret reisinin olmadığı zamanlarda onun yerine geçen kişi), Eşraf (aşiretin ileri gelenleri) ve Dengbêjler toplanırlar.

Diwanxane

Aşiretle ilgili bütün kararlar diwanxanede alınır: Savaş kararları, barış görüşmeleri, bayramlaşmalar, kan davaları, diwanxanelerin önemli gündem maddeleridir.

Diwanxane'de gün boyunca semaver yanar ve sürekli hizmetliler (xulamlar) tarafından oturanlara çay servisi yapılır. Bey önemli günlerde kuzular keser yöresel yemekler hazırlar şanına layık çok zengin bir sofrayla misafirlere ikramda bulunur.

Diwanxanenin etrafı güvenlik nedeniyle genellikle yüksek taş duvarlarla çevrilidir. Taş duvarlara paralel ağaçlar vardır. Bu duvar ve ağaçların çevrelediği büyük avlunun içinde bir çeşme ve çeşmeye yakında bir şadırvan bulunur. Bu yapıyla geleneksel mimariye sahip kendisine özgü bir görünümü vardır.

Geniş oldukça büyük bir oda olan diwanxanenin içinde dillere destan güzellikte büyük halılar serilidir. Baş köşede aşiret reisinin oturduğu koyun yününden yapılmış güzel bir minder ve arkalarını dayadıkları kilim desenli yastıklar (balğh) vardır. Onun her iki yanında duvar dipleri minderlerle döşenmiş, duvarların uygun yerlerine de Ağanın oturduğu yeri ortalayacak şekilde çok güzel desenli kilim ve halılar asılır. İnsanlar içeri girer girmez o güzelliğin büyümesine kapılırlar.

Aşiretle ilgili bütün kararlar diwanxanede alınır: Savaş kararları, barış görüşmeleri, bayramlaşmalar, kan davaları, çobanların tutulması, kız kaçırma, hırsızlıkların çözümü ve diğer aşiretlerle ilişkiler diwanxanelerin önemli gündem maddeleridir. Misafirlere ağırlanır, aşiretlerin kalbi burada atar.

Ağa diwanxanede önemli konular konuşulduğunda otoritesinin göstergesi olarak baş köşede oturur, büyüklüklerine ve ağaya yakınlıklarına göre diğer insanlar sıralanır. Ağanın konuştuğu bazı konuları teyit

etmek için yanında genellikle Mela oturur. Onun yanında Pişekârlar oturur. Diğerleri de onların yanına sıralanırlar. Ağa önemli konularda son sözü söylemeden Melanın ve Pişekârların fikrini alır, sonra kararını verir. Ağa son sözü kendisi söyler ve söylediği sözün üstüne söz söylenmez. Aşiretler arası ziyaretlerde ise misafirperverliklerini karşı tarafa göstermek için ağa gelen aşiretin reisini kendi yerine oturtur. Diwanxane her zaman misafirlere ve ağaya meramını anlatan insanlarla dolar. Diwanxanede kurulan sofrada hiç misafirin eksik olmaması ağanın şanından sayılır.

Kan davalarının barışla sonlandığı zamanlarda, bayramlarda, ağanın çocuklarına yaptığı düğünlerde diwanxane başka bir havaya bürünür. Bütün aşiret ağasının diwanxanesinde toplanır büyük bir moral ve coşku sarar her tarafı. Ağa bu gibi durumları otoritesini güçlendirmek ve aşireti arasında dayanışmayı arttırmak amacıyla çok önemser. Gelen herkesle ilgilenir, hal hatırını sorar, sorunlarını dinler, onlara değer vererek onları kendisine bağlar.

Diwanxane toplanma amacına göre çok farklı bir havaya bürünür: İki aşiret arası kan davası konuşulacaksa başka olur belki de kan bedeli olarak karşılıklı kız alınıp verilecek; kız kaçırma konuşulacaksa başka olur bu kez ya kaçırılan kıza karşılık kız alınır yada next (başlık parası) alınır, hırsızlık yapanlar konuşulacaksa başka, düğün yapılacaksa başka bir havası vardır. Ama herhangi bir konunun konuşulmadığı sohbet maksatlı toplanıldığında bambaşka bir havaya bürünür. Ağa kimisine şakalar yapar, geçmişteki hatalarına takılır bundan cesaret alanlar ağanın bu söylediklerine bin katarlar sohbet koyulaşır gider herkesin keyfi yerindedir.

Birde sıtran dinleme anları vardır. Bu zamanlarda dengbêjler devreye girer... Dengbêjler önce bir hikaye veya tarihsel bir olayı anlatırlar, sonra da dillere destan bir sevdâya doğru götürürler bütün dinleyenleri... 📺

Mutlu son yoktur

Unutulmuş bir yabancıyım buralarda
Sen sen ol mülteci yanıma vurma ASYA
Konuşamam artık o katmerli hüznlerden
Haritaların bile bilmediği yerlerdenim
Kaydım silineli çok oldu gönüllerden

Yanlış adreslerde bir başıma zorluklum
Kaçıp durdukça o aşklar için beddua oldum
Ben yoktum belki siluetim dünden çoktu
Aç biilaç günlere çattım / yağmalandım / ağladım
Şimdi üzdüğüm kadınlar için günahkarım

İstedim ki istilası kolay harabelerde
Ruhumu şehvetli kılıçlardan koruyayım
O şehirlerin gözyaşları bendim aslında
Ki dalgınlığımı dökerken sarı boyalı evlere
Saksı çiçekleri solardı pencerelerde

Kapıların ardına sığınan korkularıyla
Çırlıçıplak yüzleşmek istedim sokaklarda
Üstüme şerler bulaştı / üstüme iblisler
Belki ışıklı düşler uçuracaktım yanına
Gölgeme düşen umutlar kırılmasaydı eğer

O Hala koyu bir karanlığım uykusuz odalarda
Aklımı zorladım / acı çektim / zehir içtim
Çoktandır iki elim iki yakamda durur
O tenha yıldızlara daha yakın olmak için
İçimde binlerce uçurtmanın renkleri vurulur

Parmak izlerimi kazıdım cümle tetiklerden
Katlimden muafim ve bütün cinayetlerden
Peki neden her yerde mezarım bulunur
Söylemesi zor biliyorum inanması fazla zor ama
O maktullerin hepsi uzaktan yakınım olur

Ey debdebeli yaşam hoyrat maceram artık durul
Hatalarımın akranıydım suçlarımın olgun yaşı
Oysa şiirler kadar önemsizdi varoluşum
Gecikmiş ve utangaç bir şefkattim oğluma
En son babamın sesinden de kovuldum

Şimdi bu zamanda / yani bağrımın hazanında
Gazel döker yorgunluğum rüzgar kurutur
Derken geçer yıllar her film kopmuş olur
Bildik bir hikayenin tekrarıdır bu ASYA
'Mutlu son' yoktur hayatta

ahmetcanakyol

mehmetzahir
mzahir@esmerdergisi.com

sayımçınar
sayimc@superonline.com

Kemal Varol'a ödül

Türkiye'den şairler ile 12 ülkeden dünya şiirinin önde gelen 14 şairini buluşturan "1. Uluslararası Beyoğlu Şiir Festivali", Tophane-i Amire Binaları'nda yapıldı. Tarih ve

Toplum Bilimleri Enstitüsü Derneği'nce düzenlenen, Beyoğlu Belediyesi, Dedeman Otelleri ve Şölen Çikolata tarafından desteklenen festival kapsamında verilen Sevdâ Engin Şiir Ödülü'nü, Diyarbakırlı şairimiz, köyümüzün öğretmeni Kemal Varol aldı. Kemal Varol'un "Kin Divanı" adlı Avesta yayınlarından çıkan kitabı, ödüle değer bulundu.

F. Hepçilingir'e ödül

Yazarlarımızdan Feyza Hepçilingirler, Ümraniye Belediyesi tarafından ilk kez düzenlenen Tantavi I. Açık hava Kitaplığı kapsamında verilen "Türkçe Sevgisi ve Emeği Ödülü"ne değer görüldü. 30 Haziran 2006'da Swiss Otel'de düzenlenen törende ödülünü alan Feyza Hepçilingirler'in aynı organizasyon kapsamında aşağıdaki tarihlerde imza günü bulunuyor:

Tantavi I. Açık hava Kitaplığı Etkinliği
Tantavi I. Açık hava Kitaplığı İmza
Ümraniye-Tantavi Parkı 28 Temmuz 2006 Cuma 14:00

Ece Temelkuran'a ödül

ECE TEMELKURAN'A ÖDÜL
Gazeteci yazar Ece Temelkuran'ın Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita kitabı, dünyaca ünlü "Lettre Ulysses Gazetecilik ve Röportaj Ödülü"ne aday gösterildi. Ece Temelkuran, Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita kitabı ile daha

önce de İstanbul Tabip Odası tarafından "Sevinç Özgüner İnsan Hakları ve Demokrasi Ödülü"nü kazanmıştı.

Gönül dağında bir garip
İş Bankası Kültür Yayınları Nehir Söyleşiler dizisi bu kez Neşet Ertaş Kitabı ile okuyucularına sesleniyor. Haşım Akman, Ertaş'ın 50 yıllık sanat yolculuğuna ışık tutmak için soruyor, Neşet Ertaş anlatıyor... Kitabın ekinde Neşet

Ertaş'ın "Gönül Dağı" isimli CD'si veriliyor. Ayrıca Neşet Ertaş'ın ifadesiyle "kendi okuyuşuna ilk kez bu ölçüde (yüzde 85 oranında)" yaklaşacak şekilde notaya alınan dört türküsünün notası da kitapta yer alıyor. Aklımıza, dilimize ve gönlümüze takılan; kimindir, ne zaman yakılmıştır diye düşünmeden çaldığımız, söylediğimiz, mırıldandığımız türkülerin kaynağı Neşet Ertaş, gönülden gönüle akan bir sevgi bağının kapılarını aralıyor. Şimdiyi, tam şu anda içinde bulunduğumuz ruh halini anlatan türküler kadar, çok uzak geçmişlerin, artık çoktan gerilerde bıraktığımızı zannettiğimiz başka hayatların, başka toprakların sesini havalandırarak bize getiren türküler de ses verir Neşet Ertaş...

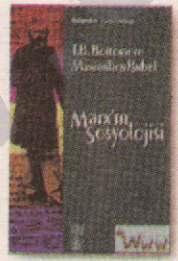
Gönül Dağında Bir Garip
Neşet Ertaş Kitabı
Söyleşi: Haşım Akman
Kitapla Birlikte: Neşet Ertaş
Gönül Dağı Albümü

Buz üstünde yürür gibi
Everest Yayınları, ustadımız, dergimizin şairlerinden Ahmet Erhan'a, şirde 30 yıl hediyesi hazırladı geçen ay. Bir şaire verilebilecek en güzel hediye bu. Usta şairimizin seçme şiirlerinden oluşan, tam 420 sayfalık, "Buz Üstünde

Yürür Gibi" isimli kitap, bir şiir kitabından çok, bir ansiklopedi gibi duruyor. Eylül ayında, İstanbul'da dostları ve şiir severlerle, şirde 30 yılını kutlayacak Ahmet Erhan'ı biz de şimdiden tebrik ediyor ve sizleri şiirinden bir misrayla baş başa bırakıyoruz:

Bedenini bir dünya haritası gibi dizlerime / Serip de yollar aradım yürümek için
İçime çekmek için hava, koklamak için çiçek / Ve bir kadın, yaşamı benimle bölüşecek
Sevdiğim şeyleri sevecek, bir incir ağacından / Damlayan süt dolarken memelerine
Buz üstünde yürür gibi
Ahmet Erhan
Everest Yayınları

Marx'ın Sosyolojisi
"Hiçbir düşünce sistemi ne kadar parlak bir beynin ürünü olursa olsun, kişisel araç ve icatlarla yaratılmamıştır. Herkes kendi çağının ürünüdür. Ve yine herkes çağını açacak kavram ve kuralları bile ancak o çağın kazanımları içinde

oluşturur ve geliştirir. Sözlerin büküldüğü anlar vardır... Kendi çağının ötesinde bütün geçmiş ve geleceğe ilişkin söyledikleriyle heretik bir söylemin dolaysız temsilcisidir... Marx, kapkara sakalı ve boncuk gözleriyle tarihe derkenar olma talihliliğine düşmüş yığınla unutulmuşun arasından günümüze ve sonrasında damgasını vurmuş önemli bir kimliktir. Moderni, oportünisti, yenisi, post'u, batısı, doğusu yığınla versiyonu arasında Marksizm yaratıcısının ışıltılı aklını yansıtmaya devam etmektedir." Gurvitch, erken dönem yazıları üstüne yaptığı çalışmada Marx'a 'sosyologlar prensi' ünvanını verir ve sosyolojik araştırmaların, onun saptadığı sorunlar doğrultusunda yönlensesi gerektiğinin altını ısrarla çizer.

Marx'ın Sosyolojisi
T.B. Bottomore ve Maximilien Rubel
Çeviren: Zuhal Bilgin / Chivi Yazıları Yayın.

Katille Buluşma
Bir efsane gibi anlatılır ya, terzinin söküğünü dikememesi... İşte bizimki de o hesap. Derginin yazar - çizer - çalışanlarının eserleriyle ilgili haberleri hep en son biz veriyoruz. Hürriyet gazetesindeki başarılarıyla tanıdığımız Ersin Kal-

kan, henüz yazarımız değil ama en yakın kadamızdır. Geçenlerde, bir kitap yazdı. Kitap, 20 Eylül 1992'de Diyarbakır'da öldürülen Musa Anter'in kızı Rahşan Anter Yorozlu ile cinayetin faili olan PKK itirafçısı ve JITEM mensubu Abdülkadir Aygan'ın biraraya gelmeleri ekseninde, Türkiye'nin doğusunda son 25 yılda yaşanan hukuk dışı olayları gözler önüne seriyor. Üzerinde çalıştığı bir projeyi kitaba çevirdi, desek daha doğru olur. Bütün bu olanların baştan sona tanıyıldık, ama nedense ne biz kitabı tanıtmaya gereği duyduk, ne Ersin Kalkan bize kitabı gönderme gereği duydular. Sonunda da olan oldu ve bir savcı kitap hakkında toplantı kararı verdi. Kitapçılardan toplatılmamış, unutulmuş nüshalardan bulursanız, kaçırmanın deriz.

Katille Buluşma
Ersin Kalkan
Güncel Yayıncılık

Seyf-ul Miluk ü Melke Xatûn
Seyf-ul Miluk ü Melke Xatûn, klasik Kürt edebiyatının en önemli ama şimdiye kadar tanınmamış şairlerinden Sıyahpoş'un dokunaklı ve sade bir dille yazdığı eseri. 3000'e yakın beyitten ve ondan fazla gazelden oluşan eser, klasik bir Kürt aşk efsanesini konu alıyor. Eserin dilinden de anlaşılacağı gibi Sıyahpoş kendinden önceki Kürt ediplerinden Melayê Cizîrî ve Mela Hisênê Bateyî'nin yolunda ilerlemiş, bununla beraber Kürtçe'nin Kurmancî ile Soranîce lehçelerinin çok güzel bir şekilde yoğurmakla birlikte, bu eserinde Kürtçe dışında Farsça, Arapça ve Türkçe'yi de iyi kullanmış. Eseri yayına hazırlayan yayınevinin farklı nüshaları karşılaştırıp, gerekli yerlerde beyitleri notlandırması ve eserin müellifinin hayatı ile yaşadığı devre ve edebi kişiliği hakkında bilgiler vermesi bu kitabı daha da zenginleştirmiş. Ayrıca eserin sonuna eklenen sözlük de klasik şiirin deryalarına dalmak isteyen günümüz okuyucularına kolaylık sağlamak bakımından önemli.

Seyf-ul Miluk ü Melke Xatûn
Sıyahpoş
Nûbihar Yayınları

Ankara'nın Doğusundaki Türkiye
Sevan ve Müjde Nişanyan'ın en yeni gezi kitabı Doğu ve Güneydoğu Türkiye'yi gezecekler için eşsiz bir rehber. Kapadokya'dan başlayarak Çukurova, Hatay, Urfa, Mardin, Diyarbakır, Hakkâri, Van, Kars, Artvin, Tunceli ve

Erzurum'u kapsıyor. Bilinen yerlerin yanısıra, daha önce adı duyulmamış çok sayıda ilginç yeri içeriyor. Bölgenin tarihine ve toplumsal yapısına ilişkin bilinmeyen konulara da değiniyor. Güzel resimleri var. Nerede yemek yenir, nerede kalınır, nasıl gidilir gibi pratik detaylar da eksik değil. Ankara'nın Doğusundaki Türkiye
Müjde Nişanyan, Sevan Nişanyan

Mağden'den Politik Yazılar
Perihan Mağden'in yeni kitabı Politik Yazılar, Merkez Kitaplar tarafından yayımlandı. Mağden kitabını şöyle özetliyor: "Sık sık şunu belirtmeye çalıştım: Tahtalara vurmamız gerektiğini, BU KOŞULLARLA,

bu umutsuz/geleceksiz/vaatsiz şartlarla olağanüstü iyi dayanabildiğimizi düşünmekteyim. Ama o denli yaymaya, hayra yormaya, sabra mukteditir ki; bir şeylerin değişmesi, değişebilmesi için de (Hemen! Şimdi!) kıçımızı kaldırmadığımız, elimizi taşın altına sokamadığımız, örgütlenemediğimiz malum. Nasıl her şer'de bir hayır yatıyor; bizim bu sonsuz ıstiap hadlerimiz de: bir şeyleri değiştirme, haklarımızı talep edebilme, mücadele verebilme kapasitelerimizin nasıl da ufaklık tefecik, namevcut, adeta yok gibi olmasına neden oluyor. Tahammül seviyelerimizin yüksekliği, tahammül etmemiz gereken boktan koşulların devamını temin etmekte esasında. Buyrun gübreye. Vicdanla, bellekle, hak-hukukla muhasebesini yapan; tahakkümle, tecritle savaşıp geriye itilenin, görmezden gelinenin, susturulmaya çalışılanın, hakkına sahip çıkılmayanın sesi olan; güne değil her güne ait eskimeyen yazılar. Politik Yazılar, zayıflayan toplumsal belleğe rağmen her zaman hatırlamak ve hatırlatmak için." Politik Yazılar / P. Mağden / Merkez Kitaplar

Sayın Derya Sayın
Yeni kuşak mizah ustalarının Derya Sayın'ın ilk karikatürleri, efsanevi mizahçı Oğuz Aral yönetimindeki Gırgır dergisinde yayımlandı. Gırgır, Limon, Hıbrî, Pişmişkelle ve Express gibi dergilerde çalıştı. Yaşamdan ilginç anlar yakalayıp, mizahına yansıtmasıyla tanınıyor. Daha önce kimsenin dikkatini çekmeyen günlük yaşam ayrıntıları Derya Sayın karikatürlerinin ana unsurlarıdır. Komik bir şölen yaşamak isteyenlere... Sayın Derya Sayın
Derya Sayın
+1 Kitap Yayınları

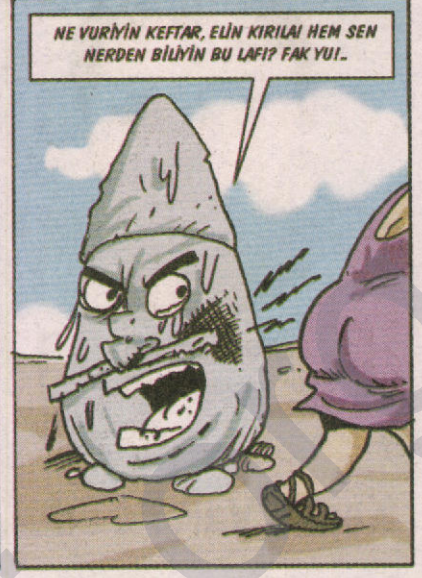

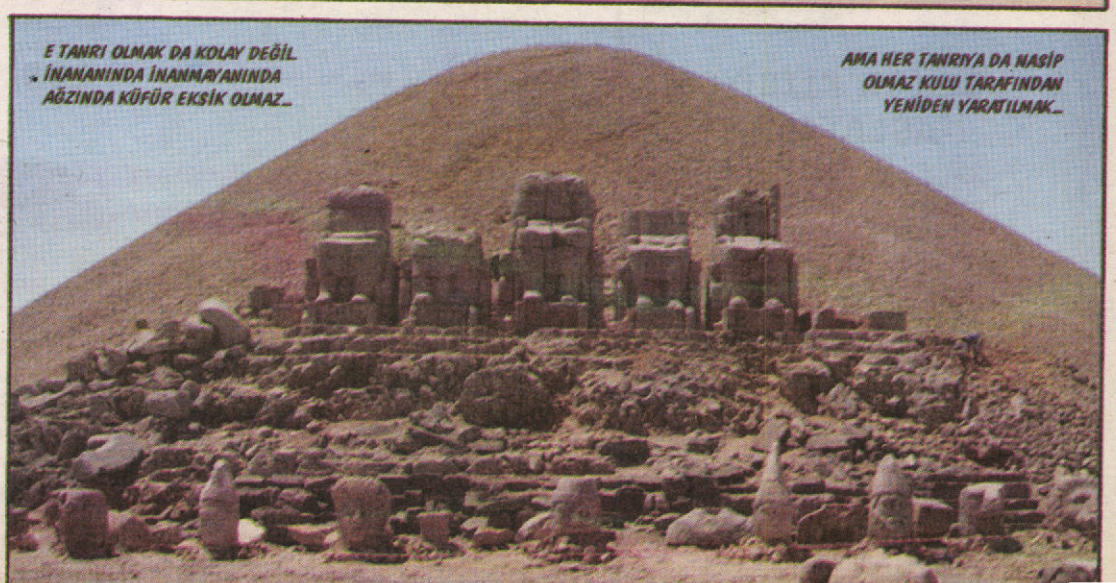
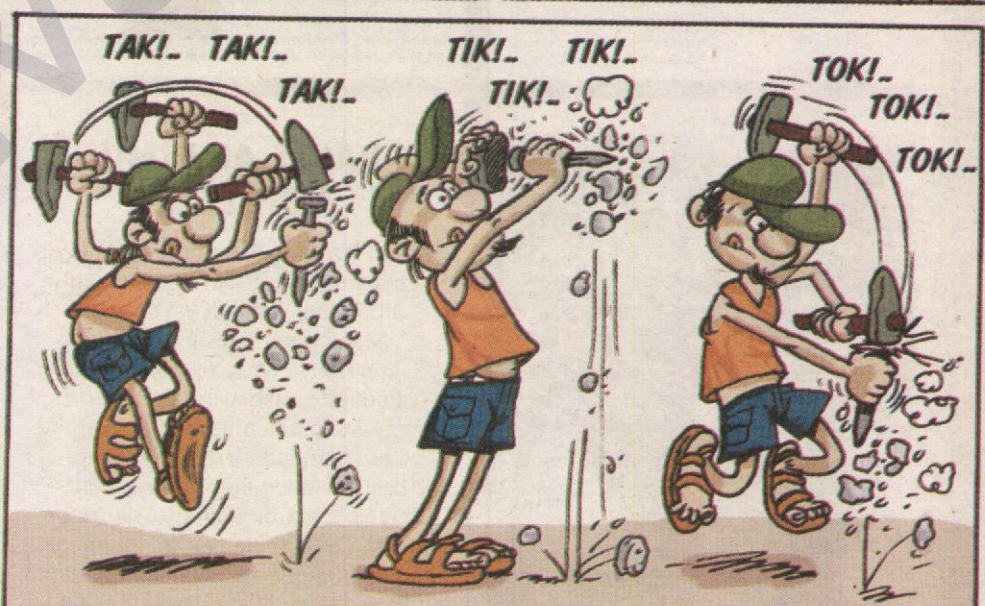
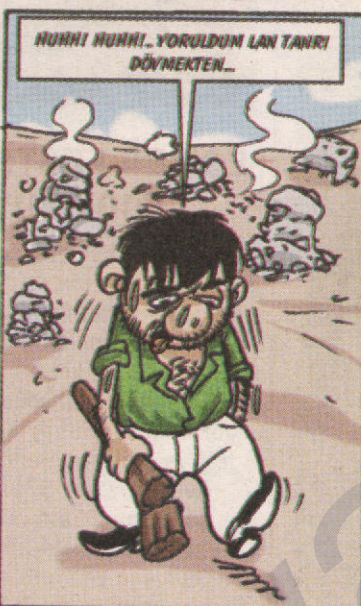
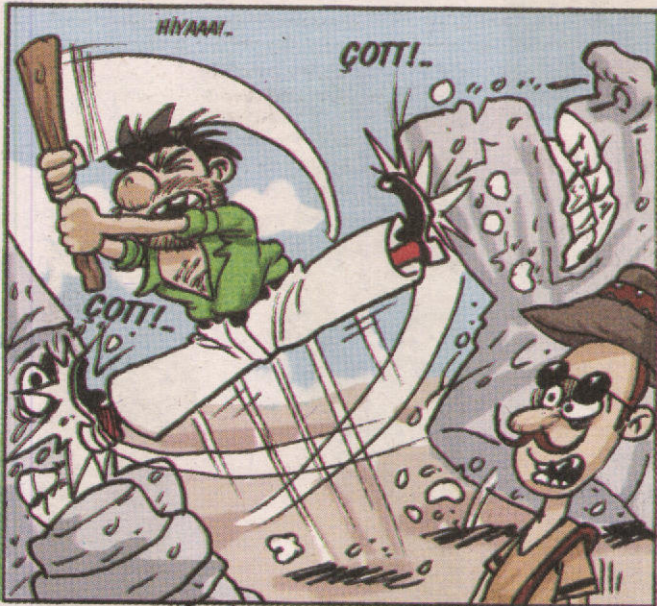
Avesta'dan Şahmaran serisi
Avesta Yayınevi, Kürt kadın şairlerinin 5 kitabını Şahmaran serisi ismi altında yayınladı. Seride, şairler Kejal Ahmed, Jîla Huseynî, Axîn Welat, Gulizer ve Fatma Savcı'nın şiirleri bulunuyor. Avesta Yayınevi

uzun süren sessizliğinden sonra birkaç Kürtçe kitabı birlikte çıkardı. Şahmaran serisi adında bir seri yayınlayan Avesta, 5 Kürt şairin eserlerini okuyucuya ulaştırdı. Şahmaran serisinde eserleri yayınlanan şairlerden Kejal Ahmed Güney Kürtlerinden, Jîla Huseynî Doğu Kürtlerinden, Axîn Welat Güneybatı Kürtlerinden ve Fatma Savcı ile Gulizer'in ise Kuzey Kürtlerinden olması seriyeye daha bir renk katmış. Şairler, farklı pencerelerden bakıp, şiir içinde bir zenginliği de gözler önüne seriyor. Kürtlerin yaşadığı dört parçadan birer şairin eserlerinin olması Şahmaran serisini daha da güzelleştirmiş. Şahmaran Şiir Serisi / Avesta Yayınları

NEMRUTUN ÇOCUKLARI

imam cici
imamcici@hotmail.com

TARA JAFF İSTANBUL'A GELİYOR

Kürt arpist Tara Jaff, Temmuz sonu gibi İstanbul'da olacakmış. Londra'da yaşayan sanatçı, psikoloji eğitiminin ardından 10 yıl boyunca İş İngilizcesi Danışmanlığı yapmış ve dört yıl önce kendini tamamen müziğe adanmıştı. Bir buçuk yıl önce bitirdiği ve Kom Müzik'ten bu aybaşında çıkaracağı albümünün ardından yeni bir çalışma için stüdyoya girecek Jaff, arkadaşı Kaywan Shushmey ile yeni bir albüm yapıyor. Arpist, yakında Londra'da yeni bir eserine klip çekecekmiş.

KAWA GÖNÜLLERİ FETHEHTİ

İki yıl aradan sonra "Ez û Tu" ile sevenlerine merhaba diyen Kawa 12 parçadan oluşan albümüyle oldukça beğenilmiş. "Husna" isimli parçasında Beşer Şahin'in de ses desteğini alan müzisyeni yoğun bir konser trafiği bekliyormuş. "Hurca Tarî" ve "Husna" isimli eserlerine klip çekeceğini belirten Kawa, görüntülü müziği sevmiş olacak ki albümde birkaç parçaya daha klip çekmeyi düşünüyor.

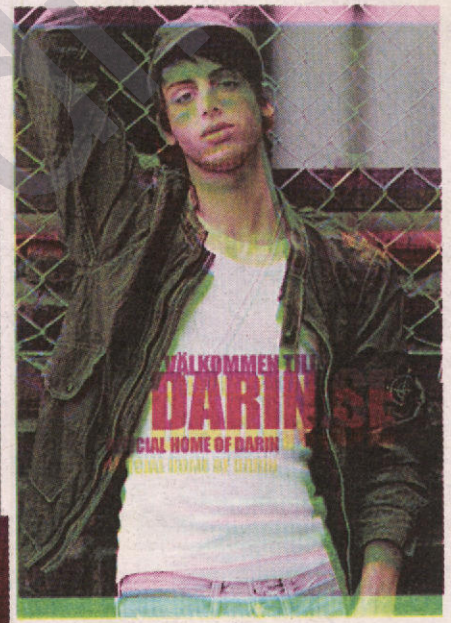

ESMER FESTİVALLERE DOYMUYOR

Çok ödüllü belgesel filmi "Oyun" ile New York'tan da "En İyi Yeni Belgesel Yönetmeni" ödülüyle dönen Pelin Esmer son olarak Altın Koza'da ilk kez verilen "Yılmaz Güney Özel Ödülü"ne layık görülmüştü. Filmle birlikte birçok festival dolaşan Pelin Esmer sırada Avustralya ve Şili'nin olduğunu söylüyor. "Festivallerin şu ara yoğunluğu azaldı. Ben de vaktim oldukça yeni projem üzerinde çalışıyorum" diyen Esmer'in yeni filmi kurmaca-belgesel olacakmış.

DARİN AVRUPA TURNESİNE ÇIKIYOR

Tek parçalık single'ı "Money for Nothing"den sonra çıkardığı ilk albümü "The Anthem"le İsveç'te pop müzik çevrelerinin dikkatle izlediği Kürt genci Darin Zanyar, gençlerin ve özellikle kızların en çok dinlediği şarkıcı olmuş. Katıldığı İdol 2004 popstar yarışmasında ikinci olan Darin, daha sonra Sony BMG ile sözleşme imzalamıştı. Geçtiğimiz kış İsveç'in 15 şehrine konser turnesi düzenleyen müzisyenin şimdi Avrupa turnesine hazırlandığı aldığımız duyumlar arasında.

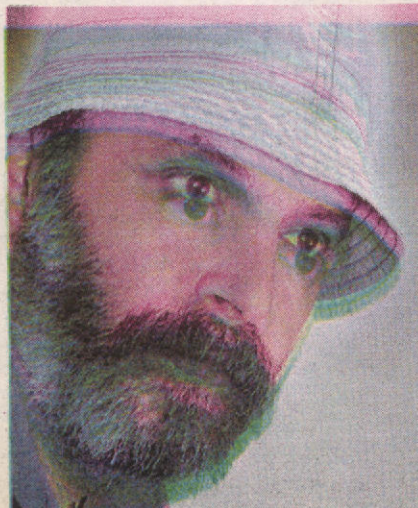

BEKEN KLİBİYLE AĞLATACAK

Rojhan Beken yeni albümü 'Evîna Azadî'nin ilk klibini "Bigri Diyarbakir" şarkısına çekiyormuş. Senaryosunu yazdığı klibinin yönetmenliğini de üstlenen müzisyen, Diyarbakir sokaklarında görüntülediği ilk sahnelerinin çekimi için Sur Belediyesi'nin desteğini almış. 1985'li yıllarda Diyarbakir'da duvara yazı yazarak oynadıkları özgürlük oyunun kabusla sonuçlanmasını konu edinen klibin diğer sahneleri farklı şehirlerde tamamlanacakmış.

KARAKIŞ ALBÜMÜNÜ YENİLEDİ

Nevzat Karakiş daha önce yayınladığı az sayıda çoğaltılan "Bîzar" adlı albümünü yeniden yayınlamış. Müzisyen, annesinin adıyla yayınladığı ve onun sevdiği türkülerini okuduğu çalışmasını Cem Yıldız yönetmenliğinde oluşturmuş. Karakiş uzun zamandır ertelediği kendi bestelerinden oluşan bir albüm hazırlığında olduğunu söylerken, "Hâlâ türkü söylemek, şiir okumak için kendimce bahaneler buluyorum. Bîzar'ın yeniden doğmasının da sevincini yaşıyorum" diyor.

LORİ'Yİ MİZGİN'DEN DİNLEYİN

Koma Mizgîn'den yıllarca "Şev" parçasını dinleyenler dillerine dolanan bu parçadan sonra artık yeni bir albümü hak etmişlerdi. Grup da en nihayetinde üçüncü albümleri "Hasret"i sevenleriyle buluşturmuş, son günlerde MMC'de sıkça gösterilen "Lori" isimli parçaya da klip çekmişler. Avrupa'da müzik çalışmalarını sürdüren grubun üyelerinden Yılmaz Erşahin aynı zamanda bir akademisyenmiş. Erşahin, kültürler arası uyum konusunda dersler veriyormuş.

FOLK-ROCK'TA YENİ BİR İSİM

Tarkan Erkan ilk solo albümünü yayınlamadan önce bir dolu iş çıkaranlardan. "Almam Lazım" albümünde folk-rock tarzıyla okuduğu parçaların birçoğunda kendi imzası var. Mezun olduğu Ege Üniversitesi S.B.E. Türk Halk Oyunları'nda öğretim görevlisi olarak çalışan Erkan, Devlet Tiyatroları başta olmak üzere birçok organizasyonda (THO yarışmalarında) müzik direktörlüğü yapmış. Geçtiğimiz günlerde albümle aynı adı taşıyan klibini Kemal Başbuğ'a çekiren müzisyenin çalışması Seyhan Müzik-İBA Yapım etiketi taşıyor.

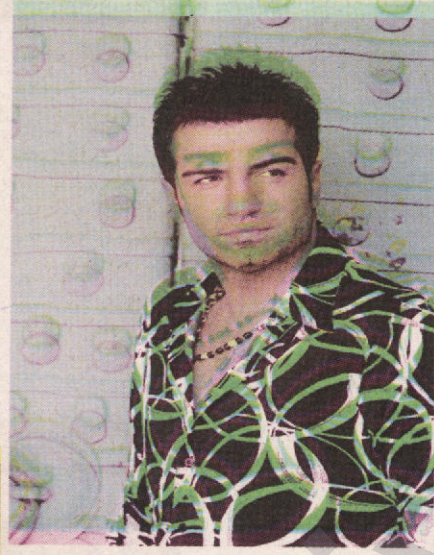

KOÇ'TAN KULAKLARA ŞENLİK ALBÜM

İlk albümü "Anadolu Yakası" ile müzik dünyasına adım atan Cansu Koç, 9 şarkının yer aldığı yeni folk rock albümü "Yalnızlık Mevsimi/9 Renk" ile tekrar hayranlarıyla buluştu. Koç albümünde, Gamzedeğim Deva Bulmam, A Leyli Leyli, Şu Dağlar Kömürdür, Taşçıgeğim (İran ezgisi), Güzelliğin On Para Etmez gibi eserleri seslendirmiş. Kıbrıs halk türküsü Feslikan'a klip çekmeyi düşündüklerini belirten müzisyen 7 Temmuz'da Barış Manço Şarkıları Anma Etkinliği'nde sahne alacakmış.

MARDİNİ ŞAŞIRTACAKMIŞ!

Berdan Mardini, "Senden Çocuğum Olsun" adlı albümünden sonra altyapılarını hazırladığı yeni bir çalışma için stüdyoya girmiş. Müzisyen, Eylül gibi çıkarmayı planladığı yeni albümünde iki esere dikkat çekiyor ve "Annem Kızıyor ve Pembe isimli şarkılarım sevenlerimi oldukça şaşırtacak" diyor. Eylül Yapım'ın prodüksiyonunda iki ayrı dizide rol alabileceğini belirten Mardini'nin birine yanıtı şimdiden olumluymuş. Dizinin konusunu sır gibi saklayan müzisyeni diğer karakterlerinden farklı bir rolde izleyeceğiz.

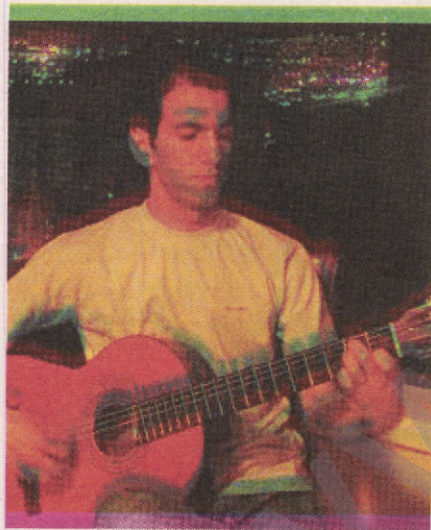

DİLBA ÇOCUĞUYLA BAŞBAŞA

Beritan aşiretinin İsveç'te yaşayan müzisyen kızı Dilba, evlenip bir de çocuk sahibi olunca elini eteğini müzikten çekmiş. Dilba'nın müziğe dönüp dönmeyeceği de sırrını hâlâ koruyormuş. 97 yılında İsveç'in yılın en büyük kadın pop-rock sanatçısı ödülünü alan müzisyen, bazı Avrupa ve dünya listelerinde bir numaraya kadar çıkmıştı. Stockholm'de yaşayan Dilba'yı dört gözle bekleyen hayranları, şimdilik Avrupa'da ünlenecek diğer Kürt pop, rock, hip hop müzisyenlerle idare edecekler gibi.

SÜRME Lİ FIRTINA ÖNCESİ SESSİZ

Usta oyuncu Ali Sürmeli Kürt yönetmen Kazım Öz'ün "Fırtına" filminde oynayacakmış. Sürmeli'nin bir sivil polisi canlandıracağı film, 1990'ların öğrenci eylemliliklerini konu ediniyor. Yaz çekimlerine kasti oturur oturmaz başlayacak yapım ekibi ise 1 milyon avro tutan filmin bütçesi için hâlâ arayışta. Sonbaharda çekimlerin devam edebilmesini isteyen ve 'ben sponsor olurum' diyen varsa aranızda Yapım 13'ün kapıları size ardına kadar açık, duyurulur...

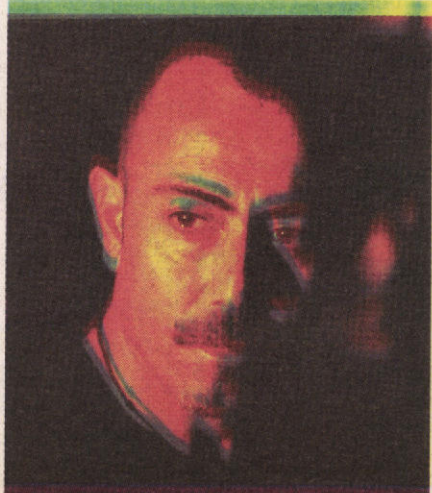

BOL SIHHATLER MEHMET ATLI

Mehmet Atlı'nın üzerinden kara bulutlar eksik olmuyor. Albümünü çıkaracağı firmanın ekonomik nedenlerle anlaşmayı askıya alması, sağlık sorunlarından dolayı diğer çalışmalarına ara vermesinin üstüne bir de bizim geçen ay bu sayfalarda söz ve müziği kendisine ait "No Çı Halo" eserini yanlışlıkla "Patika grubunun sevilen şarkısı" olarak yazmamız tuz biber olmuş. O Esmer'i, biz onu çok severiz. Konuştuk, anlaştık. Özür borcumuzu ameliyatından hemen sonra bir çay borcuyla ödemeye karar verdik.

KAZIM KOYUNCU ANISINA ALBÜM

Tunay Bozyiğit'in söz ve bestelerinden oluşan Şahrud&Seyduna üçlemesinin 3. albümü Seyhan Müzik tarafından dinleyicisi ile buluştu. Geçen albümde yer alan seslerin daha sonra kendi müzikal çizgilerini oluşturduğuna tanık olmuştuk. Bunlardan birisi de Kazım Koyuncu'ydü. Müzisyen Koyuncu'ya ithaf ettiği bu albümünde ise Gülay, Nurettin Rençber, Birillant, Lâl, Fırat Başkale, Arzu Görücü ve Ali Nafile'nin yanı sıra Müge Sarıkurt, Özge Sarıkurt, Ayşe Özalın gibi amatör seslerle çalışmış.

JÖNTÜRK İDDİALİ GELİYOR

Jöntürk, uzun bir suskunluk döneminden sonra, nihayet "Şaman" albümünün kayıtlarını bitirdi. Atlantis Müzik etiketiyle Temmuz ayında yayınlanmaya hazırlanan Jöntürk - Şaman albümünde kimler yok ki: Leman Sam, Cemali, Bulutsuzluk Özlemi, Pinar Aylin, Akrep Nalan, Şair Cezmi Ersöz, Barikat grubundan Murat Patken ve diğerleri. 1996 yılında kurduğu Güneşin Çocukları / Barikat grubuyla kendini Türkiye'de hiphop kültürünün gelişimine adanmış Jöntürk, yeni albümünde oldukça iddialı.

SERHAD RAŞA STÜDYOYA GİRDİ

Kurduğu gruplar ile uzun yıllar sahne ve konser çalışmaları yapan Serhad Raşa, nihayet ilk solo albümü için stüdyoya girdi. Son olarak Rengahenk Türküler adlı kolektif albümde iki türkü seslendiren müzisyen, okumalarını devam ettirdiği albümünü Sel Majör Müzik etiketiyle müzikseverlere sunacak. Prodüktörlüğünü Selda Bağcan'ın yaptığı albümde, çoğunluğu Raşa'nın bestelediği eserlerin altısının söz yazarı Yusuf Hayaloğlu. Serhad Raşa, Munzur Festivali'nde Selda Bağcan ile birlikte sahne alacak.

190520061302
Deniz
Ne şanslısın be Deniz
72'de ipi geçirdiklerinde boynuna
Gençtin
İlk yüz metreyi sana koştuğlarında da
İpi göğüslerken de

Son yüz metreye çok var daha
Senin kadar şanslı değil
Şimdiki gençlik

Ne şanslısın be Deniz
Diktin bütün kavgalarda
Gençtin
190520061334

TOPRAK DÖKÜYÖR TETİĞİNİZDEN
bizi kendinize
sıktığımız yerdeyiz

kırmızı gelinlikli bir ölüm için
mermiye tetik
baruta ateş gibi
ölüme kardeş olmuş
birlikteyiz

gün olur
her çocuğu ayrı renklere güldürten zaman
ölülerimize güldürtür çocuklarımızı
leke olur göğe yapışır ruhlarımız
gün olur
toprak medet diler de
yağmayan bir yağmurda boğulur korkularımız

bakın orda beyaz gelinlikli bir hayat
tam da gerek evinde
bakın orda yan yana
iki damat odası
iki ananın yaşam çınlatan zılgıtı
hem halayda var bakın
mendil veriyor başı çekene
yaşlı köyün yaşlı ağası

bizi çıkartın kendinize sıktığımız yerden
sapladığımız kalbinizden çekin
bu mermi şişti artık
lokman kurucu...

ÖLÜM BAKIŞLIM
Bir ayazın puslu gecesinde
Koltuğuma oturup
Çocuklara anlattığım hikayemdin

Veyahut şimşeklerin çaktığı
Velvele ve zelzelenin eksik olmadığı
Örtük bir şehirdin

Yoksa diliden dile dolaşan
Ve gerçeklik payı hiç olmayan
Saklı bir giz miydin?

Ya da yokuş ağaşı inen
Ve istikametini radar gözlerden saklayan
Ölüm treni miydin?

Hayatı sinmeye bırakmış
Çocuk dallara sahip
Yaşlı bir çınar mıydın?

Deniz kenarında birikmiş
Hiçbir amacı olmayan
Ciliz bir kum tanesi miydin?

Bakışı ferman
Bakmayışı zindan
Yokluğu perişan
Varlığı hayal olan
Ölüm bakışı mıydın?
MAHİMUT ŞAYLIKAY

HELE DURUN BAKALIM
Hele durun bakalım
daha yüksek sesle söyleyecek
duyulmak istenmeyen
inadına parlıtsı memleketimin
daha da batacak gözünüze

ve o zaman sizi
ne kulaklarınızı tıkadığımız
ne de yüzünüzü kapattığımız
elleriniz kurtarabilecek
diyarbakir

yüreğim sensiz düştü yollara
sene doksanaltıda
ateşler içinde sonbaharda

özlemin kanatlı bir kuştu
konarken ülkemin karlı dağlarına
şiri gül diye taktım yanağına
her acımın yürek noktasında
sabahın ilk ışığında
duyguların tarifsiz hosnutluğunda
bir şiir düşer içime seni arayan

gürültülü dağ yamacında
ESMER yüzün buğday tenin
fikrime yol açar
murat tekim

esmer gülüşüm
beni anlamadın ya ona yanarım
etrafında pervane gibiydim
sen öğ(re)men lojmanında
ben hepten islanmışım
tir tir balkon altında
sen hala karacadağ pirinci gibi
alımlı hala narin, nadir
ve hala esmer
hala ürkek misin?
ben kaç zamandır uzakta
sürgünden beter gurbetlikte
işkenede işkısız... aşkısız... aşsızım
sen hala dur durak bilmez
uzaklara sevdalıysan eğer
ankara yıldızdayım
yirmibir yaşındayım
eylemim tadında
hayatla inattayım.
torina

düşler ve çalınca sevdalarla
büyüdüm
ayrılıklarla hayınlıklarla büyüdüüm
özlemle büyüdüüm
emek verdim emek yedim
bir çok şeyden vazgeçtim
bir kaç bişi için
sandığımız gibi değil yani
aksine
yaşamayı dayatırken sizlere
biraz acemi
biraz ürkek
birazda yabancıysım diye sizlere
öyle örselemeyin yüreğimi
biraz dil
biraz bilgi
elbet hakkını vereceğim
yeşeren memleketimin rengini
lezzin loran

SANA BAKIYORUM ŞİMDİ
Bir hayal gözlerimin önünde,
Yüzümde vuslat sevinci,
Ve sen gitgide benim oluyorsun.

Eteğinde bayramın bütün renkleri,
Gözlerin kozalaklıktan çıkan kelebek kadar canlı,

Ve sen hayatı yakın kılıyorsun.

Kaç zamandır sana hasretim,
Avucumda izleri hala ellerinin,
Sol elimde hafif silik göğeden izler.

Senin kokun var başından odama kadar sokağın,

İsmin yakmasın genzimi diye;
Seni boylu boyunca içimden anıyorum.

Seni çok yakınımdan hatırlıyorum,

Hatırlamakla kalmıyor,

Seni;

Seninle bir daha doğup,

Bir daha yaşamak gibi düşünüyorum.
Kemal DOĞAN

YÜREĞİNE SÜRGÜNÜM
Sonu olmayan dünyada
Sürgün ettin yüreğine
Beni

En büyük mahpushanem
Gözlerimle dokunduğum yerdedir

Telaşlı bir korkuyla ürperiyorum
Gözlerimde
Serperdi sesi aşkamm renginde
Şimdi sen
Gözyaşlarımla akuyorsun

Yüreğimin ırmağına dökülen sevdaya
İSKÂN ALMAZ / 0.6.06.2006 / KÜTAHYA

YOKTUN
Dardaydım
İçim,kendinden büyük acılar taşıyordu
Güneş Nemrutta şarap muhabbetlerinde
Yıldızlar kendine şavkıyordu

YOKTUN...
İbrahim POLAT/Ceylanpınar/URFA

NASIL ANLARSAN
Bembeyaz teninde dolaştım
Yeşilini sevdim
Mavini
İçim acımadı
Bilesin
Hissettim seni her soluduğumda
Serinliğinde
Doruğunda
En çok da sıcaklığını sevdim
Pişman mısın dersin
Asla
Kokunu sevdim
Islık çalmanı güle
Şefkatini sevdim
Rengini
Her şeyini...
M.Toprak

BİZ HEP ANA KARNINA HASRET KALDIK
Terk edilmiş bir köyiçinde,
Öksüz kalmış çocuk gibiydi yüreğimiz
Daha başlarken, yaşama küstük
Çocuk olmadan yetişkin olduk
Ana sütüne doymadık,
Kurşuna doyduk
Nerede oyununa dalmış bir çocuk görsek
Öldüresiyse kıskandık

Biz dünyaya hep fazlalık olduk
Biz kışı süslü pencerelein gerisinde değil,
Çok ötesinde yaşadık.
Yeri göğü örten apak kardan olduğu gibi,
Yazın acımasızca yakan güneşten
Alabildiğine nefret ettik

Biz dışımızdaki herkesi düşman bildik.
İçimizde yeşermişse de sevgi filizcikleri,
İhlal ettik, fark etmeden öldürdük.
Biz hep dünyaya yabancı kaldık.
Biz hep ana karnına hasret kaldık.
Ve ölümü dost,
Ve ana karnına benzer diye,
Mezarları
Yuvarmış bildik.
(Çocukluğunu yaşayamamış bütün insanlara , özellikle de
ateş altında yaşayan doğu çocuklarına...)
Yıldız AY / Ankara Ün.

Mührü Silinmeyen Tek Sen Kaldın Bilincimde
1.

hüznün mevsimidir sonbahar
toprağı örten sarı yaprakların kokuları
bir ömrün yaşadığı ayrılıkları hatırlatır
güneşin kollarından kurtulur yeryüzü
ve ismini bilmediğimiz çiçekler
devrilir birer birer
solar bütün yeşillikler gün ortasında

2.
sonbaharda sensizlik
çelik pençeli bir el gibi sıkır yüreğimi
damla damla soluklaşan bir günün akşamında
başlar yine,karşılıksız bir aşkın ölüm töreni
bu aşk nereye varır sevgili
alev kanatlı meleklerin
ruhuma taşıdıkları şeytan ayetleri
her gün biraz daha sana yaklaşıyor seni
dinmeyen fırtınaların
sonu gelmeyen gözyaşlarının
mevsimidir şimdi
çare yok.tekrar dirilecek
mezarına sığmayan ölü
yüreğimde damıtığım acı yağacak yeryüzüne
cehennem gibi kaynayan ateş okyanusları
kuşatacak düşlerimi
ne evlerin ışıkları yanacak
ne caddeler aydınlanacak
ay küsüp gidecek bilinmeyen bir ilükeye
ve yıldızlar teker teker dökülecek yere
silinecek gündülden kalma nesnelere hüküm
ne renklerini algılayacağım
ne de duyacağım kokularını
Mehmet Ali Yazıcı

ABONE FORMU

Yurtiçi: 40 YTL / Yıl
Avrupa: 70 Euro / Yıl
ABD ve Uzakdoğu: 100 Dolar / Yıl

ADI SOYADI

ADRES

E-MAIL

TEL İŞ

TEL EV

TEL GSM

ÖDEME YAPABİLECEĞİNİZ BANKA HESAP NO LARI

TL: T.C. Ziraat Bankası Şirinevler Şb.
Ronak Kültür A.Ş. 435 276 89 - 5001
DOLAR: T.C. Ziraat Bankası Şirinevler Şb.
Ronak Kültür A.Ş. 435 276 89 - 5002
EURO: T.C. Ziraat Bankası Şirinevler Şb.
Ronak Kültür A.Ş. 435 276 89 - 5003

Formu doldurduktan sonra **0212 451 53 68**
no.'lu faks'a gönderebilirsiniz.
Mektup ile ulaşmak isteyenler için adresimiz:

ESMER DERGİSİ

Bahçelievler, Mahmutbey Yolu, Meriç Sok.

No.: 28 Kat: 5 Şirinevler, 34212 İstanbul

Tlf.: +90 212 451 53 05 Faks: +90 212 451 53 68

abone@esmerdergisi.com

OKUR Esmere

DEĞERLENDİRDİ!

Gönüllü temsilciler arıyoruz....

Güzel memleketimizin her yerinden; metropollerden, şehirlerden, kasabalardan, illerden, vilayetlerden, ilçelerden, beldelelerden, mahallelerden, köylerden, nahiyelerden, narinciyelerden, genelevden, yavru vatandan, asıl vatandan, kısacası yurdun dört bir yanından gönüllü temsilciler arıyoruz.

Aranılan Vasıflar

Okumuş okumamış, okuyan okumayan, aç tok, solcu sağcı, Kürt Türk, Alevi Sünni, dinli dinsiz, laz arnavut, çerkes karadağ, doktor, mühendis, öğretmen, muhasebeci, mali müşavir, dönerci, kebabçı, bulaşıkçı, komi, garson, imam, müezzin, bekçi, koruma, yakın güvenlik, temizlikçi, çaycı, ofisboy, şebboy, pilot, hostes, yer hostesi, şoför, muavin, lastikçi, motorcu, motor, bilgisayarçı, yıkamacı, yağlamacı, lapacı, emekli, dul, yetim, ev kadını, sokak kadını, hayat kadını, iş kadını, iş adamı, dert adamı, öğrenci, çalışan, memur...

Her yaştan, her cinsten, her milletten, her boydan, her kilodan, her meslek gurubundan gönüllü temsilciler arıyoruz...

ESMER Temsilci Kartı'nı yakasına yapıştırarak, bayi kontrollerine çıkıp, gazete satıcılarının yakasına yapışacak, "Ben dergimi istiyorum arkadaş, niye yok" diyecek, ya da dergi varsa, "Niye ön tarafta, görünen bir yerde değil" diyerek fırça kayacak, illa illa arıza çıkaracak, gönüllü temsilciler arıyoruz.

ESMER'in tüm Türkiye'deki gazete ve dergi bayilerinde sağlıklı bir şekilde bulunmasında katkılarda olacak, illerde affedersiniz ama kırcının telleri kadayıfa döndüğünde bu macerasını, "2006'lı yıllarda, Türkiye'nin belki de dünyanın en acayip dergisi çıkıyordu, adı ESME'di, ben de vardım kadroda" diyerek torunlarının torunlarına anlatacak, yazıyı, çiziyi, şiiri, öyküyü, edebiyatı, kültürü ve sanatı seven gönüllü temsilciler arıyoruz...

Biz ciddiyyiz, ciddiyyiz ve bekliyoruz, ESME'le kalın...

İrtibat için e-mail: posta@esmerdergisi.com

İrtibat için mektup adresi:

ESMER DERGİSİ: Mahmutbey Yolu, Meriç Sok, No: 28 / Kat: 5 - Şirinevler / Bahçelievler - İSTANBUL

YOKLAMA DEFTERİ

Ahmet Erhan; - Burada; A. Can Akyol; - Burada; A. Ertan Mısırlı; - Burada; Abidin Parlıtı; - Burada; Ahmet Kahraman; - Dinleniyor; Ahmet Tulgar; - Burada; Akif Kurtuluş-Tatilde; Ali Nesin; - Burada; Altay Martı- Burada; Aslı Erdoğan-Burada; Ayhan Bozkurt; - İzinli; Barış Mutlu; - Burada; Berna Şahin-Şansını zorluyor; Beşir Sevim - İzinli; Cenk Gündoğdu; - İzinli; Cezmi Ersöz; - Tatilde; Coşkun Aral; - Gezide; Cüneyt Özdemir-İzinli; Dicle Anter-İzinli; Enver Özkahraman; - İzinli; Enver Sezgin; - Burada; Evrim Alataş; - Burada; Eylül N. Geroğlu-İzinli; Fazıl Hüsnü Dağlarca; - İzinli; Fadil Öztürk; - İzinli; Ferzende Kaya; - Burada; Feyza Hepçilingirler; - Burada; Gülcemal Durdu; - İzinli; Gülseli İnal; - Burada; Halim Bahadır; - Tatilde; Hasip Kaplan; - Burada; Haydar Ergülen-Gelecek aya; Hüseyin Alemdar-Burada; Hüseyin Çelikten; - Gelecek ay; İlyas Orak-İzinli; İmam Cici; - Burada; İsmail Beşikçi; - Burada; Kemal Varol; - İzinli; Küçük İskender-Yakında geliyor; Lale Müldür; - Burada; M. Ali İzmir; - İzinli; Mehmed Uzun-İzinli; Mehmet Esen-İzinli; Mehmetap Meral; - İzinli; Metin Kaygalak-Yazıyor; Muhammed Çakıral-Tatilte; Muhsin Kızılkaya; - Burada; Murat Muslu-İzinli; Müslim Çelik-İzinli; Müslüm Yücel-Burada; Neşe Yaşın-Burada; Nihat Kaya-Sınavı geçti; Nihat Ziyalan-İzinli; Onur Caymaz-İzinli; Osman Olmuş; - İzinli; Orhan Alkaya - İzinli; Orhan Pamuk- Dinleniyor; Pelin Batu; - Burada; Ragıp Duran; - Burada; Reis Çelik; - Burada; Reyhan Alaç Çiçek; - Burada; Rohat Alakom-İzini sürüyoruz; Safa Fersal-İzinli; Salih Bolat; - İzinli; Selim Temo-Burada; Selma Ağabeyoğlu; - İzinli; Sunay Akın-Gelecek aya; Şerafettin Kaya; - Burada; Şeymus Diken; - Burada; Tacim Çiçek; - İzinli; Tayfun Atay; - Burada; Tim Davis; - Burada; Tuna Kiremitçi; - Burada; Vedat Sayar-Gelecek aya; Vedat Özdemiroğlu; - Burada; Vedat Türkalı; - Dinleniyor; Yaşar Kemal-Burada; Yekta Kılıç-Kayıp; Yelda Karataş-Burada; Yılmaz Erdoğan; - Burada; Yılmaz Odabaşı-Burada; Yusuf Halyoğlu-Gelecek ay dönüyor...

ESMER bu yaz ne yapacak?

Valla yaz yazar mevsimidir adı üstünde. Asıl çizerlerimiz ne yapacak. Çiz diye mevsim yok çünkü. Gün var, yakın biraz, kış var... Adam kovduğumuz mevsim. Çizerlerimizin işi zor.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Yazın Esmere ekibi olarak bir tekne turuna çıkma planımız var. Bir balıkçı teknesi bu. Plan eksiksiz işlerse üç gün sonra İtalya'ya sığınma talebinde bulunuruz. Artık orada Esmere diye bir şey yaparız. Özümüzden kopacak değiliz.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Maviyle yeşilin kususuz bir armoniyle buluştuğu bir yere gitmeyi düşünüyoruz. Ama her seferinde sarı kırmızı yeşil yerlere gidiyoruz. Akrabalar orada oluyor genelde.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Ekip olarak esmer, yakışıklı, sempatik gençler olduğumuz için tatil beldelerindeki sarışın, cıvır turistlerin yoğun ilgiyle karşılaştığımız. Derginin sıkı takipçileri, imza atmaktan imanımızın gevreyeceği muhtemel. Allahtan muhteşem vücutlarına atırıyolar imzayı. Keyifli ve bombeli oluyor.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Muz'a bineriz. Kılılı olduğumuz için çok yakışıyoruz.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Laz olanlarımız Karadeniz'e gidecek, olmayanlarımızın da Laz olması uzun sürmez!.. Uyy!

ESMER bu yaz ne yapacak?

Esmer bu yaz gönüller ayaz, falan filan!..

ESMER bu yaz ne yapacak?

Esmer bu yaz damgasını vuracak! Hatta şimdiden vurdu! Herkes kapkara, amele yanığı olanlar dergiden nasibini alamayanlardır.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Akdeniz akşamları bir başka oluyor diye bir söylenti var. Hele bir de aylardan temmuz ise... Bu söylentiler ayyuka çıkıyor.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Ekip olarak yüzmeyi pek bilmiyoruz. Bilen de kurbağalama yüzüyor ama bildiğin dere kurbağası, yani kimse çok açılmıyor.

ESMER bu yaz ne yapacak?

Tüple dalabiliriz. Ama bildiğin piknik tüpü? Yani kimse çok açılmıyor, maddi olarak...

ESMER bu yaz ne yapacak?

Kürt aydınlarının çıplak denize girdiği bir plaj varmış. Oraya gitmeyi düşünüyoruz! Ama çıplak girmeyeceğiz, daha on firin ekme yemek lazım!

ESMER bu yaz ne yapacak?

Ulan aslında ekip olarak kimsenin kimseyi s.klediği yok. Millet kumsallarda gel keyfim gel, ben burada bu yazıyı yazıyorum! Size ekip diye sallıyorum ama yanımda sadece içi geçmiş bir karpuz ve bir parça sıcaktan vicık vicık olmuş peynir var! Onlar da uzun süredir dostlar, ben yabancılık çekiyorum!

MIRADO

1943 Gercüş — 1984 Siirt

Ziravê

Oyî. ziravê, ziravê
Zalimê kafir bavê
Kar û barê xwe bike
Bûye çaxê germavê
Piştî çavê reşbelek
Ez dikevim tayê
Bê te xewa min nayê

Oyî, ziravê. ziravê
Qelev û şisman navê
Xwe bike nav vê avê
Kar û bara xwe bike
Tama memkê te xweş e
Bê te xwa min nayê

Selvi boylum

Oy ziravê (İnce belli
zarif kadın)
Zalim, gavur
soyundansın
Hazırlıklarını yap,
kaplıca zamanı artık
O kara gözlerden sonra
Sıtmaya tutuluyorum
Sensiz uykular
haram bana
Oy ziravê
Kilolu ve şışman
istemem
Haydi şu suya dal
Hazırlıklarını yap artık
Memelerinin tadı güzel
Sensiz uykular
haram bana

Mirado, Miradko ya da Miradê Kinê olarak bilinir. Kürtlerin en önemli dengbêj ve müzisyenlerindedir. Mıtrıptır (Mırtıp olarak da bilinir). Mırtıp kelimesi Arapça kökenlidir ve çalgıcı, müzisyen anlamına gelir; fakat bu kelime Kürtlerde çoğunlukla, Hindistan kökenli oldukları ve 3 boy halinde dünyanın pek çok yerine dağıldıkları kabul edilen, Çingene ya da Qereçî olarak tabir edilmiş kavmin Dom boyundan oldukları söylenen insanlar için kullanılır. Mirado 1943 yılında Kercews'te (Gercüş) doğdu. Kökü Şengal yöresine dayanır. 14 yaşına kadar Gêra Cahfer yöresinde ailesiyle yaşadı. Çocuk yaşlarından itibaren babası ve amcasından rebabı öğrenmiş ve onların yanında çıraklık dönemini bitirmiştir. 14 yaşından itibaren çıraklık dönemi biter ve artık bir profesyonel gibi rebabı çalmaya ve besteler yapmaya başlar. Bir söylentiye göre Mirado bir gün amcası Usiv'la bir meclise konuk olmuş. Meclistekiler Usiv'in müzisyenliğini bilmekte ancak yanındaki delikanlıyı tanımamaktadırlar. Çırağın kim diye sorarlar. O da Mirado'nun bir müzisyen olduğunu, rebab çalıp, klamlar, lawıklar söylediğini açıklar. Mirado da rebabını alır ve Bavê Seyrê klamını söyler. O güne kadar amcası Usiv bu klamı yörede en iyi söylemesine karşın Mirado onu tahtından bu klamla etmiştir ve ustaliğe Bavê Seyrê'yle geçmiştir. Artık o bu klamla tanınmaya başlanır. Bu aşamadan sonra Mirado gittikçe önce Mardin yöresinde sonra da bütün yörede tanınır. Bir süre sonra kendi stilini oluşturdu. Daha çok erotik klamlar yarattı. Birçok beste yaptı. Gittikçe her yerde sevgiyle karşılandı. Onu dinlemeye gelenler sesini kaydetmeye çalıştılar. Her düğüne çağrıldı. Klamları herkesin dilindeydi. Ömrünün son yıllarına doğru Siirt'te Bayındırlık Müdürlüğü'nde işçilik yaptı. Dört yıl orada yaşadı. 1984 yılının Aralık ayında kalp krizinden öldüğü söylenir. Başka bir söylentide onun zehirlenerek öldürüldüğüne dairdir. Mezarı Siirt'tedir. Mirado'nun en büyük özelliği sansürsüz olarak oldukça erotik klamlar söylemesi ve içine komedi malzemesi katmasıydı. Düğünde geline bu klamı söyleyebilirdi ya da bir genç kıza; kimse ona karşı gelmezdi. Mirado Kürt müziğinde geleneksel müzik ile modern müzik arasındaki köprüdür. Birçok Kürt müzisyen (Ciwan Haco, Jan Axin) onun klamlarını modern bir hale getirerek söyler. Klamları mutlaka rebabla söyler. Rebabın miri olarak da bilinir. Onlarca korsan albümü olmasına rağmen ve özellikle Mardin ve yöresinde olmak üzere nerdeyse bütün Kürtler tarafından bilinmesine rağmen Mirado diğer Kürt dengbêjlerin makûs yazgısını yaşamış ve yoksulluk içinde ölmüştür. Ziravê, Keçikê Bimeş Bimeş, Ax Lê Nûrê, Dersima min, Kinê onun bilinen klamlarındandır.

çev. haz.

ABİDİN PARILTI

desen

EROL ESKİCİ

ISSN 1305-340X

popüler kürtür
Fsmar